

Sigrid Undset

Fattige skjæbner

bokselskap.no
Oslo 2022

bokselskap.no, Oslo 2022

Sigrid Undset: *Fattige skjæbner*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1912 (Kristiania/Aschehoug).

Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-663-4 (bokselskap.no),

978-82-8319-664-1 (epub), 978-82-8319-665-8 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Til maleren A. C. Svarstad

Første møte

Jeg kan ikke huske, hvor gammel jeg blev, den fødselsdag da jeg fik dukken Gerda. Men det var før jeg var begyndt paa skolen, og efter at min mor hadde forsøkt at lære mig stridgraatende jentunge abc og attersting. Saa det har vel været syv aar.

Men jeg husker den morgenen. Sagtens har jeg været holdt inde nogen dage av en eller anden grund. For det staar for mig, som om bjerken var sprunget fuldt ut paa en eneste nat.

Vi bodde i Lyder Sagens gate dengang. Og der var bare huser paa den ene siden, villaer med haver. Paa den anden side gaten var der et jorde. Det var et rigtig merkelig jorde. Paa den øverste delen av det pleiet de store barna i gaten at slaa ball – og der var nogen smaa knauser og stenrøser, hvor vi bygget os lekestuer, og en bæk med stinkende skiddent vand, hvor vi kunde faa vaate ben, og en nesleskog nederst ved kommandørens havegjærde; inde i nesleskogen vokste der nogen smaa elendige bringebærris, og fra midtsommer [4] av brændte vi os blemmer paa armer og ben for at lete efter kart der. Og saa stod vi og tittet ind i kommandørens have. De hadde ikke barn, kommandørens, og der var ingen av os, som hadde været inde i den nogen gang. Men der var baade epletrær og pæretrær og moreltrær og rabarbra og gulerotsenger og masser av reddikker. Hvor stor den haven var, og for en masse frugt der var i den – om det fortalte vi hinanden de mest eventyrlige historier.

Saa kunde det hælde, at en dag gik der en hest i tjør inde paa jordet. Ja det hændte til og med at der gik etpar kuer der. Da stod vi i forsigtig avstand fra de merkelige dyr og sang:

Kubaana, kubaana
en jæger kommer og tar dig!
Aa nei da, aa nei da,
hu mama passer nok mig da!

De store barna fortalte endda, at en høst hadde der gaat en hel saueflok paa jordet i mange dage. Men det trodde vi ikke rigtig paa, og vi ventet ialfald ikke, at noget saa

merkelig skulde hænde igjen. For der var jo mange av os, som ikke hadde set en levende sau – vi var smaa bybarn allesammen; de mindste av os hadde aldrig været paa landet. Men vi hang paa gjærdet og lokket paa kuene og snuste ind den lune, melkede lugt av kreatur og tænkte paa den underlige verden, der begyndte bortenfor Kirkeveien, langt borte, hvor vi ikke hadde lov at gaa alene – [5] hvor der var laaver og fjøs og stald og masser av hester og kuer og sauer, ja kanskje likefrem gjetebukker!

Og det var altsaa en lys og vakker maimorgen, jeg hadde faat en dukkevogn og dukken Gerda. Jeg hadde paa mig en hvit kjole, som jeg endda ikke hadde naadd at faa griset til. Og jeg trillet med dukkevognen nedover gaten, som var i den forfatning, som gater pleier at være i Kristiania, saalænge der bare er huser paa den ene siden. Dukkevognen humpet over smaa og store stener og gjorde et nydelig spor i sølen, og vanddammerne laa og speilet en lyseblaa vaarhimmel, hvor smaa skinnende skyer drev. Utover fra villahaverne hang bjerketrærnes kvister med nyutsprunget løv, saa ungt og fint, at det var næsten voksgult endda. Men for enden av gaten lukket kommandørens have med en tæt mur av grønt, yppig som en skog. Og solen slog gnister av alting, av sølepytterne i gaten og hestebloomsterne langs gjærdet, og tusen smaa hvite blink av de unge, sevjeblanke blader.

Saa møtte jeg to smaa veninder. Og de fortalte, at der gik en hest paa jordet, og den hadde faat en folunge om natten. Jeg vilde vist dem dukkevognen og dukken, men vi glemte det alle tre. Vi styrtet avsted til jordet. Og det var virkelig og sandfærdig sandt. Alle ungerne fra gaten stod der og hang paa gjærdet og snakket om miraklet. Vi forundret os over dens lange tynde ben, som den allerede kunde gaa paa, og over den lille [6]krusete halestub – og saa det at den var saa lys, for moren var svart. Og da den stak hodet ind under hende og pattet, blev vi hete og næsten beklemmt over at være saa nær den store fremmede natur.

Men da barnepiken min kom og ropte paa os, for vi skulde op og ha chokolade – saa var dukkevognen tom. Gerda var borte. Der blev lett overalt. Alle barna blev forhørt og der blev spurt i alle husene. Milli og Maja, som var to store og foretagsomme smaapiker, vilde springe efter konstablen. De fik ikke lov. Men sammen med barnepiken vor optraadte de som politi selv. Og Nina, som ikke hadde noget rigtig godt rygte, hende underkastet de et pinlig forhør, til hun ramskrek og hendes mamma kom ned paa gaten og truet med at gaa baade til Millis og Majas og mine forældre og si det. – Men det hjalp altsammen ingen verdens ting. Gerda var og blev spurløst forsvundet.

Naa, jeg graat litt, men jeg tok mig nu ikke saa meget nær av det. Jeg hadde bare hat hende nogen timer, saa jeg hadde ikke faat tid til at ta hende ind i mit hjerte endda. Desuten hadde hun ikke hat ordentlig haar, men bare malt paa porcellæns-hodet, og hendes kjole var bare av sirs og sydd hjemme av min mor – den var rigtignok hvit og blomstret med en masse blonder og silkebaand. Men dukkevognen var jo i behold, og i den installerte jeg min dyrebareste dukke, som altid maatte ligge tilsengs, fordi hun manglet skalpen [7] og armer og ben og de andre lo av hende. – Og sandsynligvis vilde jeg ha glemt dukken Gerda for mangfoldige aar siden, hvis ikke det var hændt, som jeg nu skal fortælle.

Nogen maaneder efter tok barnepiken mig en dag med over i Balkeby. Jeg vet ikke, om hun hadde erende dit, eller om det var kjendinger, hun skulde besøke. Vi kom til et litet toetages træhus, som laa klemmt inde mellem nye, allerede forfaldne og herjede murgaarder, der saa svært fattige ut. Stedet er vist revet ned nu – jeg har forsøkt at finde det, men har ikke kunnet, og jeg er viss paa, jeg skulde kjendt det igjen. Det var malt med en graabrun farve, som skallet av – jeg husker, at malingen sat i nogen morsomme blemmer, som jeg plukket hul paa, mens barnepiken var inde i en melkebutik og kjøpte noget. Der var to butikker i første etage, melkeforretningen og et litet skomakerverksted. I det skomakerverkstedet gik vi efterpaa ind.

Paa en lav krak sat der en skomaker med blaaforklæ paa. Han var graagul i ansigtet som brøddeig, og han saa grættent ut. Han og piken vekslet nogen ord, og vi gik ind i et værelse ved siden av. Der sat jeg en stund sammen med barnepiken paa en sofa, som var betrukket med voksdug – det var svært interessant, for jeg kunde la mig gli ned av den og krabbe op igjen – helt til piken sa, jeg skulde værsgod sitte pent stille. Saa gjorde jeg det og saa mig rundt i det vesle kammerset imens.

[8] Luften var sur og vond, og værelset var merkelig nyt og fremmedartet. Der var to senger, som jeg aldrig hadde set maken til – rødmalte og stoppet fulde av sengklær i en saan høide, at jeg umulig kunde skjønne, hvordan folkene kunde komme op dit, naar de skulde lægge sig. Og der var laken bredt over istedetfor sengeteppe. Og der var lyserød tyll foran speilet – og paa kommoden stod to vaser, som saa ut som sølv, men de var vist av glas.

Om en stund kom en kone ind. Hun bar et spædbarn ved brystet. Jeg husker hende aldeles tydelig. Hun hadde næsten ingen tænder og var gul i ansigtet, men hun hadde opbrættede ærmer, og armer og bryster var meget hvite – skinnende, likartig hvite med blaa aarer, der laa som tykke mørke snorer under huden.

Helene, min barnepike, snakket med hende og hun sa om en stund:

«Aassen har a Solveig det naa da?»

Jeg husker ikke, hvad konen sa, men Helene fortalte mig, at skomakerens hadde en liten datter, som var akkurat saa gammel som jeg. Og hun spurte, om jeg ikke vilde gaa ind og snakke med hende. Jeg reiste mig lydig og gik ind til a Solveig.

Det var kjøkkenet hun laa i. Der var en ubeskrivelig luft derinde, som gjorde mig forsagt og uhyggelig tilmote. I et hjørne stod der en stor seng, og i den laa en liten blek pike med gult haar. Hun hadde en lyserød nattøie paa.

[9] Jeg spurte hvad hun het og hvor gammel hun var – skjønt jeg altsaa godt visste, hun het Solveig og var akkurat saa gammel som jeg. Hun spurte ikke, hvad jeg het, og det syntes jeg var rart.

«Er du svært syk?» spurte jeg.

«Jaha. Jeg har tubertler i hofleddet jeg,» sa Solveig litt livligere og noksaa stolt. «Dem har obberert mig paa hospitalet for det to ganger.»

«Aa gid,» sa jeg. «Var det fælt du?»

Solveig svarte ikke. Og jeg kunde ikke finde paa noget at si. Jeg viklet føtterne mine om stolbenene og suget paa elastikken i min straahat. Og den vonde luften la sig kvælende om mit hjerte – der lugtet av lær og bek, for døren til verkstedet stod oppe, og av kaffen, som konen holdt paa at koke, mens hun gik ut og ind, hele tiden med barnet hængende ved sit slappe, blaaaarede bryst. Og av at der ikke var luftet derinde, hvor folk sov. Men jeg trodde, luften var slik, fordi Solveig hadde tubertler i hofleddet og var blit operert to ganger paa hospitalet. Og jeg følte graaten stramme mig i strupen – av sorg over noget, jeg ikke kjendte og bare som en anelse forstod.

Jeg syntes tilsidst jeg maatte si noget. Og jeg spurte:

«Synes du ikke det er leit at ligge altid da?»

Solveig svarte ikke straks. Saa drog hun noget frem under dynen:

[10] «Jeg fik denne av 'n pappa,» sa hun. Det var en liten grøn malt botaniserkasse med rem. «Og denne har jeg faat av mamma.»

Det var en dukke. Den hadde porcellænshode med paamalt gult haar, og endda den var svært skidden, saa kjendte jeg igjen den hvite sirskjolen med lyseblaa blomster og silkebaand. Det var Gerda.

Jeg blev blodrød og halsen min snørte sig sammen. Jeg hadde en følelse som det var mig, der hadde gjort noget forfærdelig galt, og jeg turde ikke se op og kunde ikke si et ord.

Konen kom ind i det samme. Og hun saa paa mit ildrøde ansigt. Hun tok fort dukken til sig.

«Det er nok ikkeno aa vise til saan e fin lita pike,» sa hun og forsøkte le. «Du har naa vel andet til dokker hjemme du, tænker je –»

Jeg saa paa hende et sekund. Hendes øine flakket og hun strammet læberne saa rart over den tandløse mund. Saa sa hun med en helt anden stemme – en søtladen, krypende stemme, som fik mig til at grøsse av en dunkel skræk og motbydelighet:

«Aanei, du har nok andre slag med dokker du vel. Men a Solveig stakkars syns nok, denna er fin hu – ja jeg har naa kjøft a for to kroner hos Vollmann aa da for den sakens skyld –»

Konen blev ved at fortælle om da hun kjøpte dukken. Og paa mit sænkede hode følte jeg hendes flakkende øine.

[11] – Jeg husker hun leiet mig ind i kammerset efterpaa for at drikke kaffe. Og det nyttet ikke at jeg protesterte og sa, jeg hadde ikke lov av min mor at drikke kaffe. Jeg maatte tømme en hel kop og spise to vonde kaker av dem, som Helene hadde kjøpt i melkeforretningen. Konen nødet og nødet.

Paa hjemveien tok jeg til at graate ustyrlig. Jeg vilde ikke si hvorfor. Men Helene sa, jeg skulde være taknemlig for jeg hadde det saa godt, – tænk om jeg skulde ligge slik som Solveig. Ja jeg hadde godt av at se, hvordan nogen smaapiker hadde det. Jeg graat værre og værre. Saa blev hun ræd og lovet mig sukkertøi og forbød mig at si til mamma, at hun hadde tat mig med til Balkeby.

Jeg trøstet mig med at lægge planer, mens vi gik hjemover. Jeg skulde besøke Solveig og der var ikke ende paa alt det, jeg vilde ta med til hende. Ved at tænke mig som velgjørerinde blev jeg roligere og efterhaanden noksaa vel tilmote.

Der blev imidlertid ikke noget av det. For det første disponerte jeg i øieblikket bare over syv øre. For det andet fik mamma vite det, for jeg fik et nyt, voldsomt

graatanfald, da jeg havde lagt mig og hun kom ind for at læse aftenbøn med mig. Bare om dukken nævnte jeg ikke til nogen. – Og Helene fik en masse skjend og jeg fik aldrig mere lov at gaa til Solveig i Balkeby, som havde «tubertler».

Men selv om dette ikke var kommet iveien, [12] er det jo meget sandsynlig, at jeg aldrig havde kommet til at realisere mine pene planer.

*

Men dette var mit første møte med fattigdommen. Og etpar aar efter, da min mor engang sa mig, at vi selv var fattige – jeg husker den lammende følelse av gru, og jeg husker, hvor brændende rødmen skjøt op i mine barnekinder – var vi da dømt til at leve i vond luft og krype for folk og se paa dem med rædde flakkende øine og snakke med ydmyk, søtladen stemme – – – .

Og jeg blev stor pike, og jeg blev voksen. Og jeg lærte at kjende mere og mere av livet. Ogsaa fattigdommen.

Men det værste av den hadde jeg set, med smaabarns visionære instinkt – den ydmykelse, der truer de fattige i verden – den dag jeg stod og følte mig som en liten forbryterske, da skomakerkonen i Balkeby tok og gjemte bort dukken Gerda.

Simonsen

Simonsen stanset i porten, grov op sin gamle fettslitte tegnebok og skulde putte nedi attesten, som han hadde i haanden. Men først viklet han ut det skidne papir og læste det igjennem, endda han kunde det utenad:

«Lagermand Anton Simonsen har været ansat i vor forretning i tre aar. Han har i denne tid vist sig som en ædruelig, arbeidsom og villig mand. For Maskinforretningen Herkules.
N. Nielsen.»

Aanei san, den attesten skulde nok ikke nytte stort. Fan tuske – jaggu var det daarlig av kontorchefen. Han var naa vel ikke saa ræd just for at staa og juge i kunderne baade dit og dat om leveringstider og alting – men gi fra sig en attest, saa en fattig stakkar kunde faa no at gjøre, aa nei lel. –Ja, jeg kan da vel ikke sætte, at De har utført Deres arbeide til vor tilfredshet, hadde han sagt, snøffelen. Men ædruelig fik [16] han da lov at sætte paa attesten lel. Det stod ikke først. Men han, Simonsen, hadde forlangt at faa det. Heh! – Jeg synes, De har lugtet av fyld ret som det er jeg, Simonsen, sa kontorchefen. Men da hadde han sagt ifra og: Jeg tar mig en dram dann og vann, kontorchef, hadde han sagt, og det tænker jeg Dere og hadde gjort, hvissom atte Dere skulde gaat og rotet nere paa det kalde lageret. Men det er der ingen, som kan faa sagt, atte Anton Simonsen har været fuld paa sit arbeid. Ikke saa mye som paa en kant har jeg vært en eneste gang. Ja saa hadde han maatt' gi sig da, blæra, og dama fik pent skrive om attesten med «ædruelig» i. Saa naa var den der – slik den var, – rar var den ikke, og noen bedre hadde han ikke at vise frem.

«Se op for fan – fommeln.»

Simonsen sprat tilside ind mot væggen. Der svinget et vognlass med jernbjelker klaprende ind i porten. Det dampet av de fugtige hesterygger, mens dyrene la sig i sælen av al magt for at faa slæden over portrummets stenbro. Kjørekaren skrek noget mere efter ham – men Simonsen kunde ikke høre, for det druknet i larmen av jernbjelkene, som slog mot hverandre.

Han puttet attesten ind og stak tegneboken i brystlommen. Skottet uvillig etter lasset. Der stod det inde i gaarden under lagerbygningen, hvor kranbjelken med hjul og kjettinger stak ut av et mørkt gap i den sortrøde murvæg med de gitrede vinduer – det røk hvitt av hesteryg [17] gene, og haarene var klistret sammen i smaa vaate og rimete dotter. Kjørekaren hadde ikke lagt dækken paa dem – han stod og snakket med en anden kar.

Simonsen knappet vinterfrakken, som var noksaa ny og ordentlig, og han rettet sig og satte maven ut. Der steg en følelse av borgerlig værdighet op i ham – endda var han da en bedre mand i samfundet, og slik en slusk av en kjørekar skjeldte ham ut – og sammen med hans selvfølelse løp noget, som hadde rørt sig i ham ved synet av de to arbeidshester, der la sig i sælen saa musklerne spændtes nedover deres svette lænder. Han steg ind i gaardsrummet.

«Jeg synes, du skulde faa lagt dækken paa hestene dine jeg. Er det mening i ossaa la dyra staa slik i denne kulden, saa svette som de er?»

Kjørekaren – en lang slamp var det – snudde sig og saa ned paa ham:

«Skjeller det dig da, magan?»

«Aa tror du, aassen det vilde gaa dig, om jeg gik op paa kontore' og sa ifra, aassen du farer med hestane demses?»

«Se til aa dra til dig beina du, og det litt fort – aa raker det dig da – d' erke vært, du staa her og bryr dig –» kusken gik et skridt nærmere ind paa Simonsen.

Simonsen trak sig litt unna – men fyren turde jo ikke gjøre ham noget herinde i gaarden – Simonsen mavet sig endda mer og sa:

«Ja jeg vilde naa bare gjøre dig opmerksom [18] paa, atte dem kan se det fra kontorvinduene, aassen du steller med forretningens hester.»

Dermed snudde han. Den trygge velstandsfølelse sakk av ham i det samme. For idet han gik gjennom porten, kom en herre løpende ned av trappen og strøk forbi – i pensylvanlue, med pels og sort stok med sølvhaandtak – rød og hvit og lyshaaret – den samme han hadde snakket med, da han søkte pladsen.

Det tok paa at skumre ute. Klokken gik til fire alt. Olga skulde vel bruke sig da, naar han kom saa sent til middan. Jaja, han fik si, han hadde maattet bli saa længe paa lageret.

Simonsen labbet fort indover Torvgaten. Han baade drog litt paa benene og trippet – og med den store runde maven og de smaa hjulbente armene mindet ham litt om en gummiball, som smaasprætter og triller bortover. Liten og korthalset var han, og ansigtet poset og fett med vasne øine, der laa gjemt langt inde bak øienlokkene, blodsprængte kinder og en litt blaaagtig næseklump over den strie, graagule knebelsbart.

Det var en ekkel lørdagseftermiddag først i december, og luften var tyk av graa frosttaake, der baade lugtet og smakte av gas og sot. Ute i gaten slingret slæderne paa det opkjørte, hullete og haardfrosne snelag, og inde paa fortauget randt menneskestrømmen svart og tung forbi de oplyste, isete butikruter. Hvert øieblik var der nogen, som løp paa Simonsen og saa sint [19] efter ham, der han deiset avgaarde i sine egne tanker.

Ikke fordi det var større av tanker, der rørte sig inde i ham. For han skjøv det fra sig – han maatte naa vel altis faa no. Saa han slap at si det til Olga, at han var blit sagt op tilsidst – til nytaar. Uf ja – livet var en stri.

Det hastet jo ikke slik; der var det meste av en maaned igjen til nytaar. Men om det naa skulde knipe, saa fik han skrive til Sigurd da. Sigurd kunde nok altis skaffe ham en plads igjen. Det var ikke formye at be en søn om, der sat i det slik som Sigurd. Morro blev det ikke, det blev jo fjerde gangen – men det var nu paa otte aar da – det blev akkurat otte aar til nytaar, siden Sigurd hadde faat ham ind paa bureauet, fordi den fine svigerdattera, mærra, ikke syntes han var god nok til at ha gaaende hjemme i Fredrikstad. Leit var det, at han var kommet ut av det paa alle tre stederne – men ikke var det *hans* skyld. Paa bureauet var det damerne, som hadde sat vondt for ham – de nebbedyra, akkurat som det kom dem ved, aassen han var forresten, naar han passet sit arbeide, og det *hadde* han gjort. Og ikke hadde han kommet *dem* fornær – det visste han da – det skulde være noen aassaa, de skidtvigtige, spidse, bleke taskene. Ja saa var det trælastlageret. Der hadde han naa været ordentlig og pen i alle maater, for det var netop paa den tiden, han var flyttet til Olga. Ikke var han jo vant til denslags arbeide – men [20] hadde det ikke været ondskap av formanden, saa hadde han naa ikke mistet den pladsen. Og saa var han kommet paa maskinfabrikken da. Neimen om det var godt for en mand, som var nære paa de seksti, at lære og ta rede paa alle de rare greiene, som han ikke hadde no kjendskap til før – skulde stelle med ekspedition og pakning og lageradvis og hele skidten – lagerchefen var en doven slubbart og altid skulde *han* skyldes paa – og ekle hadde de været mot ham altid, like fra disponenten og kontorchefen, som støtt gik og mindet ham om, at han var jo ansat midlertidig, og

grov og spurte, om han ikke hadde noget i kikkerten – og til lagerchefen og formændene og kjørerne – og kasserersken, – saa grinnet og sur og sint og lei hun var, hver gang han kom op og bad om forskud.

Det byltet sig sammen i hans hjerne – en graa, ulden taake av uro og mismot – at Olga vilde grine, naar han kom hjem, og at Sigurd og hans kone vilde bli yderlig ubehagelige, naar de fik vite, at han var blit sagt op, og at han skulde begynde i en ny post igjen, hvor han skulde svirre ræd og uten forstaaelse i sin uklare hjerne omkring i et nyt arbeide, som han ikke kjendte til og aldrig kom til at lære – paa et nyt lager eller kanskje et nyt kontor, fuldpakket av fremmede, fiendtlige gjenstande, dukkende sig under stadige irettesættelser og gnaal, sløvt ventende paa en ny opsigelse – som han hadde svirret og dukket [21] sig, tung og gammel og dum gjennom de andre pladsene sine.

Men Simonsen hadde allikevel en viss øvelse i at holde kjedelige tanker avveien. Igrunden hadde han svirret gjennom hele tilværelsen paa den maaten, dukket sig og ventet opsigelse og skjend og grin og ubehageligheter som det uundgaaelige. Slik hadde han hat det tilsjøs, og slik hadde det været paa bryggen til konsul Isachsen – og slik hadde han hat det hjemme og med konen sin, den tiden hun levte. Sint og sur og streng og lei – svigerdatter hans hun var forresten slet ikke saa ulik hende hun. Ja han hadde da visst faat igjen paa det, Sigurd, at han skulde finde paa aa gifte sig med den fattigfine datteren til kaptein Myhre. Saa hyggelig de hadde hat det hjemme de aarene efter Laura var død – godt hadde gutten kommet sig ivei, og snil hadde han været mot sin gamle far, betalt ordentlig for sig og alting. Ja ikke at han hadde hat det værst de første aarene herinde heller – været ungar og spillemand igjen, med paa litt av hvert, morro og leven – og siden han kom i kast med Olga, hadde han igrunden hat det svært koselig og – for det meste da. Litt leit hadde det jo været, den tiden hun var blit frugtsommelig – men det var naa noksaa undskyldelig av Olga da – og hun hadde slaat sig tilro, straks han lovte hende egteskap. Sommetider maste hun jo paa det, at han skulde gjøre alvor av det og gifte sig med hende. Ja ikke fordi han ikke mente paa at [22] gjøre det engang og – han hadde gjort det for længe siden, hadde det ikke været fordi han visste, han kom til at faa saa mye ubehageligheter med Sigurd og konen hans. Men han fik vel engang en bra, letvindt post, som han kunde bli i – og naar Olga kunde utvide syetablisementet sit, og Henry, gutten til Olga, kom ind paa kontoret, der han var visergut nu, for det hadde han løfte paa – han skikket sig saa bra, gutten. Saa kunde de faa det saa koselig og bra allesammen – han kunde sitte i sofaen med todryglasset og pipen sin, og Olga ruslet ut og ind og stelte, og Svanhild sat hos ham og læste paa leksen sin. For Olga var et bra, ordentlig menneske, hun, og de

skulde ikke faa det at si paa Svanhild, at hun var uegte barn, – naar hun skulde begynde paa skolen.

Simonsen var kommet op i Ruseløkveien. Taaken laa tyk og sur i den trange gaten, stripet av lys – gulgrønt fra smaabutikkernes frosne ruter, og i dem alle, synlig der gasblusset eller lampen hadde tint en bar flek, hang et knippe juletræskurver, enten det var en industriforretning eller en delikatessehandel eller tobaksbutik. Det rødlige skjær for basarernes to etager av store utstillingsvinduer paa den anden side gaten fløt oljet ut i taaken – gaslygtene oppe paa terrassen skimtedes saavidt, men herskapshusene deroppe, de var ganske forsvundet, fra dem trængte ikke en lysstripe ned – men de antes allikevel som en mur ^[23] høit oppe i taaken – trykket liksom gaten dypt ned, der den løp som en grøft ved deres fot.

Simonsen trippet og stabbet indover – der var glat paa fortauet mangesteds, hvor issvullen ikke var hugget væk. Det yret med unger ut og ind av de mørke portrum – ute i gaten mellom varevogner og slæder forsøkte de at skli, bare det var saa meget som et glat meiespor i det humpete, brune lag av haardfrossen sne.

«Svanhild!»

Simonsen ropte strengt til en liten jentunge i skidden hvit hætte. Hun var krabbet op paa den opmaakede kant av sne langs fortauet og lot sig gli ned i gaten paa sine bittesmaa ski, som var ganske svarte av sotet, skidden sne og næsten ikke hadde bend længer.

Barnet stod stille midt i gaten og saa op paa Simonsen, som skrævet over snehaugen ut til hende. Hendes himmelblaa øine stod fulde av vond samvittighet, mens hun strøk det lyse haar op under hætten og tørket sig under sin lille næse med den rødsvottede haand.

«End aa mange ganger har du hørt det, Svanhild, at du faar ikke fly ut paa gaten! Aaffor kan du ikke væra snil pike og leke inde i gaarden –»

Svanhild saa frygtsomt op.

«Jeg kan vel ikke gaa paa ski inde i gaarden vel – for der er ikke noen bakke der saa –»

«End om der kom en vogn og kjørte over dig da – heller en fuld mand og tok ^[24] dig – aa tror du pappa og mamma vilde si da du?»

Svanhild taug beskjemmet. Simonsen lempet hende ind paa fortauet, og de trippet videre haand i haand – hendes smaa pinder av ski klapret bortover det snebare fortaug.

«Tror da atte pappa vil gaa ut og *spasere* med dig ikveld da, naar du er saan styg, ulydig pike og ikke gjør som dem sier til dig. – Dem har vel spist oppe naa vel?»

«A mamma og n' Henry og vi har spist for længe siden vi –»

Hm. Simonsen trasket ind av porten. Fru Olga Martinsen, syetablissement, barne- og guttedragter 3. etage inde i gaarden, stod der paa et hvitt blikskilt. Simonsen skraadde over gaardsrummet og skottet op til det oplyste vindu, hvor nogen motejournaler lænet sig mot ruten. Saa tok han Svanhilds ski under armen og leiet barnet opover den trange bakgaardstrap.

Utenfor Olgas entredør stod nogen smaagutter og læste i et hefte ved skinnet av en uthængt kjøkkenlampe. Simonsen brummet noget og laaste sig ind.

Mørkt i entreen – for enden av rummet lyste det fra glasruten i døren til stuen. Simonsen gik ind paa sit værelse – mørkt der og – og koldt. Fan, hun hadde latt det gaa ut i ovnen. Han tændte lampen.

«Spring ind tel a mamma du Svanhild og si jeg er kommet.»

[25] Han aapnet døren til sideværelset. Ved bordet, som fløt av halvsydde og tilklippede tøier og filler av forsaker, sat Abrahamsen bøiet over sømmen. Hun hadde fæstet en avis paa den ene siden av lampen, saa alt lyset faldt over hendes lille gule gammeljomfruansigt og brune rottetasser til hænder. Det blinket litt i de to symaskiners staa – og inde ved væggen skimtet Olgas og Svanhilds hvitdækkede senger frem.

«Og Dere strir værre naa, frøken Abrahamsen –»

«Aa ja san – en faar nok det –»

«Ja er det ikke rart De med den jula – det er mest som verden ikke skulde staa længer –»

Svanhild smat ind fra stuen:

«Jeg skulde si ifra mamma, atte det staa i stekommen til dig –»

«Ja – jeg faar sitta her og kose mig med Dere jeg, frøken Abrahamsen – det er saa kaldt atte inde hos mig – saa faar jeg behagelig selskap og –»

Abrahamsen hadde stiltiende ryddet en snip av bordet, mens Simonsen hentet maten – hvitkaalsuppe og pølse.

Hm. Det var bra. Den som hadde hat –. Simonsen reiste sig og kakket paa døren til stuen.

«Du, Olga –»

«Nei godaften, Simonsen – aassen staar det til med Dere da –»

Han aapnet og tittet ind

»Nei mener jeg ikke det er Dere da – aa [26] skal Dere ha ny kjole naa igjen da, frøken Hellum –»

Olga stod med munden fuld av knappenaaler og fæstet – rettet læggene ind over brystet paa frøken Hellum fremfor konsolspeilet:

«Saan tænker jeg.» – Olga tok lampen fra nikkeletageren ved siden av og holdt op.

«Jaha. Han er naa vel endelig ikke skak i ryggen vel, fru Martinsen?»

De to piker, som sat og ventet i halvmørket borte i plyschsofaen, la bort motejournalen, saa paa hinanden og smilte, saa paa frøken Hellum og smilte igjen til hverandre. «Jøss,» hvisket den ene hørbart. De var næsten ens i klær og alting – med halvkorte jakker, liten skindpus om halsen og skikkelige filthatter med ving paa. Simonsen holdt sig i døren – de generte ham litt.

«Aa synes Dere da, Simonsen – blir'n pen tro?»

«Det er svært saa den farven klær Dem, frøken Hellum – men alting klæder naa den smukke som en sier –»

«Aa De da –» sa frøken Hellum og lo. Nydelig pike den frøken Hellum. Olga ringet – den anden bøiet nakken og ristet sig litt, som den kolde saksen kjilte – nydelig lubben nakke hadde hun med gult kruset haar langt nedover og myke, runde armer.

«Det er dyre saker detta og, tænker jeg,» sa Simonsen og tok bortpaa silken – og bortpaa armen, mens Olga gik efter ærmet.

[27] «Neimen fydda, Simonsen,» lo frøken Hellum. Olga saa sint ut – hun skjøv ham tilside og drog paa ærmet.

«Neimen aa det var jeg skulde sagt – du Olga – kunde ikke'n Henry gaa ner og faa laant et par øl –»

«Henry maatte paa kontoret igjen, stakkar – det var et overslag, som skulde kopieres, sa'n.»

«Nei stakkar – maatte'n avgaarde naa igjen – jeg synes mest det er hver lørdags eftermiddan naa. – Ja det er en stri san. Ja hu var nære paa fire, før jeg kunde komme fra lageret. Nei dem som er unge og pene De, frøken Hellum.»

Svanhild tittet ind.

«Kom hit til mig da, Svanhild – huser du, aa jeg hetter for no idag da?»

«Frøken Hellum,» smilte Svanhild beskeden.

«Vil du ha sukkertøi idag og du da, Svanhild, – frøken Hellum var borte i haandvæsken sin og fik op et kræmmerhus.

«Neimen aa sa du naa da, Svanhild – pene haanden, Svanhild – neie pent da –»

Svanhild hvisket tak, gav pene haanden og neiet. Og gav sig til at brække fra hinanden de sammenklistrede kamfersukkerøi i papiret.

Frøken Hellum tok paa sig og pratet og lo.

«Ja – saa prøver jeg 'an færdig om tirsdagen da – ved denne tiden – aassaa narrer Dere mig ikke, fru Martinsen, hører Dere – ja adjøs da – adjø Simonsen – adjø da Svanhild –»

Simonsen aapnet galant døren, og frøken Hellum [28] svævet ut med vajende hattefjær og bisamskjerfet slængt flot bakover skulderen.

«Jøss,» sa den ene av pikerne i sofaen og kniste – «hu va'ke daarli –»

«Hæ hæ – nei hu var da e av de rette –»

Simonsen trak sig tilbake til Abrahamsen og sin middag, som var blit kold. Olga kom ind om en stund, hentet kaffen og skjænket.

«Jeg skjønner ikke jeg, Anton – syns du der er mening i aa tøise slik – aa du tænker paa – naar der sitter andre aassaa –»

«Aa var det for noen da de derre taskerne –»

«Pika til presten oppe paa terasjen og saa veninden henneses. – Jeg syns naa du kunde ha stelt det gæli nok for mig, uten at du skal staa slik og bære dig med hu derre Hellum – ja dem skal faa no aa si og, akkurat som dem ikke hadde nok før –»

«Pøh! Det var naa vel ikke saa farlig heller.»

Det ringte paa entreen. Abrahamsen gik ut og lukket op.

«Det er frøken Larsen.»

Olga satte fra sig koppen og tok en traaklet kjole over armen.

«Aldrig har en da fred heller –»

Abrahamsen bøiet sig over sømmen sin igjen.

*

Fru Martinsen og Abrahamsen sat og sydde hele søndagen. Med middagen ventet de til det blev for mørkt til at arbeide, og saa tændte Olga lampen og de tok fat igjen.

[29] «Smekken til frøken Olsen De, Abrahamsen jeg syns De sydde paa'n ista –»

Abrahamsen durte iveri paa maskinen.

«Jeg la'an paa bordet –»

Olga lette – saa paa gulvet.

«Svanhild – du har vel ikke set en liten hvit smekke du vel – av blondetøi –»

«Nei da,» sa Svanhild borte fra vinduskroken. Og hun smat frem og gav sig til at lete – men først puttet hun dukken ned i den omvendte skammel, som var sengen dens, og bredte godt paa den.

«Astri sover – henner har difterit og skarlagensfeber,» protesterte Svanhild – moren lette mellem dukketøiet. Men Olga tok ubarmhjertig patienten op av

skammelen. Dukken var tullet ind i hvitt, lægget blondestof, som var fæstet omhyggelig med sikkerhetsnaaler.

«Tror jeg ikke den ungen er rusk! Og saa mener jeg, du har stukket hul i den og med naalen – din stygge, leie unge –» klask, fiket hun til Svanhild – «neimen aa skal jeg gjøre, det dyre blondestoffet til frøken Olsen og –»

Svanhild hylte.

«Jeg trodde det var en fille jeg, mamma –»

«Har jeg ikke sagt, du faar ikke ta det, som ligger paa gulvet – uf saa fæl og trollet du er –»

Frøken Abrahamsen inspicerte smekken.

«En kan ta op læggene – og saa perse paa det og lægge det om igjen, saa den riften kom [30] mer indi en fold – jeg tror ikke, det skal syns –»

Svanhild ramskrek. Simonsen gløttet paa døren.

«Neimen aa er det med a Svanhild da – skrike slik, naar du vet, pappa sover middag –»

Olga gav besked, saa det stod efter.

«End aa fy saa slem du er blit, Svanhild – gjøre mamma di slike pek – fy, det er ikke Svanhild mi detta!

Jeg syns, du kunde ta hende med ut jeg, Anton – det er vel ikke no bra for dig at ligge og sove slik hele dagen heller –»

Simonsen skjendte ivrig paa barnet, mens han trak avsted med hende. Men han trøstet hende, da de var kommet ut i entreen og han satte paa hende yttertøiet.

«Ikke skrike mere naa da – fy den stygge skriken – vi skal gaa i slosparken og ake vi – du vet naa vel, det var ikke riktig av dig detta – saa, pusse næsen din naa, pappa og dig skal gaa sta og ake vi ja, kom du Svanilla mi –»

Olga kunde naa være rigtig for streng med Svanhild og sommetider. Jaja, det var ikke, fordi ikke barn skulde ha straf, naar de gjorde noget galt – men Svanhild var liksom saa nærtagendes av sig – sat hun ikke og hikstet paa kjælken bak ham, – stakkars krypen.

Kveldshimmelen stod mørkt violblaa høit oppe over terrassens taarne og spir. Veiret hadde klarnet op – der laa bare en tynd, sotet frostrøk [31] igjen nede i gaten omkring lygterne, mens Simonsen trasket opover og drog sin datter paa kjælken.

Der var saa pent oppe i Slotsparken. Tykt hvitt rim paa alle trær og busker, saa det gnistret av dem i lygteskinnet. Men saan masse med unger alle steder – i hver mindste bakke akte de og stod paa ski, det krydde i den store allé – stygge store gutter, fem–seks paa en fiskekjælke, hujet og skrek, mens de suste nedover haalken med en tynd, lang rottehale av stang efter sig. Men Simonsen visste om en pen, stilfærdig liten bakke inde paa en plæn, de hadde brukt at ake der, han og Svanhild, før om kveldene. Og der var riktig gjilt for Svanhild – pappa stod paa toppen og gav hende fart, og Svanhild skrek «vei», saa hun var like ved at sprænge sin lille tynde stemme, og Simonsen brølte «vei der» helt ned fra maven, endda foruten dem var der bare to bittesmaa gutter med lauparsko og topluer i hele bakken. Simonsen indledet bekjendtskapet med dem, de het Alf og Johannes Hauge, og deres pappa var bureauchef og bodde i Parkveien. Simonsen puffet dem i ryggen alle tre – de skulde se, hvis kjælke løp fortest – men han puffet Svanhild haardest, saa hun vandt. Og han trippet ned efter barna og leiet Svanhild opover, for ellers blev hun sittende fast, naar hun fik foten gjennom den dype, haardfrosne sne.

Men om en stund begyndte Svanhild at sutre.

[32] «Pappa, jeg fryser saan paa bena –»

«Du maa springe da, Svanhild mi – kom skal vi gaa op paa veien og springe vi –»

Svanhild sprang og graat – det gjorde saa vondt i tærne hendes.

«Aa-aa! Maa springe mye, mye fortere, Svanhild – faa se om du kan ta igjen pappa –»

Simonsen sprat bortover i smaa bitte trin som en gummiball. Og Svanhild sprang efter alt hun orket og naadde ham igjen – like til hun blev varm og blid og lo.

Men da kunde de ikke finde igjen kjælken. Simonsen lette – ovenfor bakken og nedenfor bakken og indimellem buskene – væk var den. Alf og Johannes hadde set den staa borte ved det store træet i veien for litt siden, mere visste ikke de. Ja, og saa hadde der gaat nogen store stygge gutter forbi – det husket Simonsen ogsaa. Det var nok dem, som hadde tat den.

Svanhild graat hjerteskjærende. Simonsen tænkte paa Olga – uf, hun skulde bli blid, saa amper hun var om dagen. – Saanne stygge grove gutter, stjæle den vesle kjælken til e lita fattig pike – at barn kunde være saa fæle.

«Ikke graat du, Svanhild mi – vi skal nok finde igjen kjælken din, vi –»

Simonsen travet rundt fra bakke til bakke og spurte efter en liten blaamalt kjælke. Svanhild gik graatende ved hans haand, og Alf og Johannes fulgte med og holdt begge to krampagtig fast i sit kjælketaug, mens de storøiede fortalte [33] Simonsen alt det fæle, de hadde hørt om store, stygge gutter, som stjal kjælker og akte paa smaabarn og kastet isklumper i slotsparken.

Der var ikke spurlag at faa paa kjælken. Og oppe i den store veien møtte de en fin, sint dame, som viste sig at være Alfs og Johannes' dadda, og hun skjendte, for de ikke var kommet hjem for en halv time siden, og lovte, de skulde *faa* av pappa og mamma – og hun brød sig ikke det spor om at høre, at den lille piken het Svanhild og hadde mistet kjælken sin – som hun brukte sig, mens hun subbet avgaarde med et jernfast barnepikegrep i hver av gutterne. – Og Simonsen var like ved at faa en styrstang i øiet og en kjælkespids i skinnebenet.

«Ja dem har nok tat kjælken din, Svanhild – jeg tror ikke, vi faar se *den* mere,» sukket Simonsen motfaldent. «Hysch, ikke graate saan da guldet mit. Du skal faa ny fin kjælke av pappa til jul, du – kom du, skal vi gaa paa *Kaljohan* og se paa butikkerne, vi – de er saa fine ikveld saa – kanskje vi faar se en ny fin kjælke til dig og –» lysnet han op.

Saa gik Svanhild og hendes pappa og saa paa butikker. Og naar de kom til et vindu, hvor menneskestrømmen hadde nøstet sig sammen til en stor svart klump, som stod stille og presset paa, fik Simonsen hende op paa armen og lirket og baset, til de naadde helt ind til den straalende rute, og der blev de staaende, saalænge der var en eneste ting, de ikke hadde snakket om og undret [34] paa, hvad den vel kunde koste, tro. – Nogen steder var der et pyntet juletræ med elektriske lamper paa grenene, – og Svanhild skulde ogsaa ha juletræ paa juleaften. Et sted var der et helt juleselskap – damedukker saa fine, saa fine – som Svanhild skulde bli, naar hun blev stor. Og i en butik, hvor de handlet med kufferter, var der en liten, liten krokodille i et litet, litet vandbassin – der maatte de staa længe, tro om den var virkelig levende? Men tilsidst ledde den ganske litt paa det ene øiet – ja tænk at den var levende! Og saan en liten krokodille, naar den blev voksen, blev den saa stor, at den kunde spise op en hel Svanhild i *en* eneste jafs – men denna kan nok ikke bite no, vel!»

«Nei denna kan nok ikke gjøre no fortræd.»

Oppe paa Ekertorvet var der kinematograf i et vindu, indimellem annonser i lysbilleder. Og Svanhild hadde været paa kinematograf med pappa – tre ganger – og de maatte huske paa alt, de hadde set der – de to smaapikerne, som blev røvet av røverne i en automobil – og alt det andet. Glemte var kjælken, de hadde mistet, og mamma, som sat og snurpet mund over sytøiet, til hun blev træt og sint – glemte var alt andet end det, at Svanhild var jenta til pappa, og det var juleaften om sytten dage.

Og der var en sportsforretning – med mange kjælker, store og smaa, men den gjildeste av dem alle, den som var ildrød med rosemaling og [35] rygstø av jern, som var forgyldt med bronze, den skulde Svanhild ha juleaften av pappan sin.

Men etterpaa det maatte en ha sig litt varmt i skrotten. Simonsen visste om en liten koselig avholdskafé, siden det var søndag og samlaget var stengt. Der var ingen folk, og damen bak disken var ikke utilgjengelig for Simonsens kurtiserende konversation, mens han fikk sig kaffe og smørbrød og Svanhild fikk en kremkake og en slurk av pappas kop av og til.

«Ikke si til a mamma,» sa Simonsen og blunket til hende med det ene øiet. Men Svanhild visste nok bedre end at si til mamma, naar hun og pappa stak indom her og der saan om kvelden, naar de spaserte, og Svanhild fikk en sukkerstang, men det trodde mamma, smaapiker fikk mark i tænderne av, – og pappa fikk no at drikke, som mamma trodde, han fikk mark i maven av. Men mamma hadde det saa trabelt alltid, og det blev hun saa amper av, – og pappa hadde ogsaa saa trabelt, naar han var paa lageret, og Henry i forretningen – naar en var stor, saa maatte en slite saa skrækkelig, visste Svanhild.

*

Men efter søndag kom mandag og fem andre graa hverdage. Svanhild sat paa gulvet i systuen og lekte, for pappa kom hjem saa sent paa kvelden nu, saa han hadde ikke tid til at gaa tur med hende etterpaa. Pappa og var amper nu, merket Svanhild – enten det nu var, fordi han hadde saa trabelt paa lageret, eller fordi mamma hadde [36] saa trabelt, at hun næsten ikke fikk tid til at stelle middagen eller lage til aftens før sent paa kvelden. Og Henry og var amper, for der kom damer og prøvet inde i stuen, hvor han sov, til langt paa nat, saa han kunde ikke faa redd op og lagt sig –. Men Svanhild trøstet sig – for hun skulde faa saan fin kjælke til jul.

– Den femtende skrev Anton Simonsen til sin søn. Han var lei av at fly og søke poster, som han ikke fikk allikevel. Og saa saa han fremtiden rolig imøte igjen, og han hadde atter tid til at gaa ut med Svanhild om kvelden og leie hende paa ski i parken, og de snakket om den fine kjælken, hun skulde faa.

Men den attende om formiddagen, like som Simonsen stod og spikret igjen en kasse med maskingods, kom lagerchefen og sa, der var telefon til ham. Saa var det Sigurd, som var i byen og bad sin far se ned paa Augustin og drikke kaffe – be sig fri et par timer efter middag, saa de kunde faa snakke sammen.

«Aassen har Mossa det da – og smaaene?»

Barna hadde det bra, tak. Og Mossa, hun var med ind – skulde kjøpe ind et og andet til julen.

«Jeg huser paa det jeg, gutten min – atte det er naa vel ikke mulighets raad til aa faa fri saa mye som en time naa under jul,» sa Simonsen.

Sigurd skulde selv snakke med direktøren om det.

Jaja, han fikk ha tak da. Hilse Mossa.

Ja det var likt hende. Be ham paa middag med dem – aa nei tak san. Fan drive ham [37] skulde han ikke ha sig baade øl og dram, før han gik paa den tørna, bandte Simonsen.

*

«Synes du, det er værdt?» sa fru Mossa Carling til sin mand, som holdt paa at trække op en flaske punsch.

«Jeg synes da, vi faar by far et glas punsch allikevel.»

«Jaja – du gjør, som du vil, bassen min.» Fru Mossa satte op alle de tvehaker, hun raadde over. Pen var hun ikke – øienlokkene blev tykke utover mot tindingerne, saa de smaa graa øine likesom krøp stikkende indover mot næseryggen; ansigtet var fett og friskt i farven, men munden var liten og knepen med tynde læber – og saa var brystkassen trang og smal, men underkroppen før og bred.

Hun sat midt i plyschsofaen under den elektriske krone, hvis tre blus pragtfuldt belyste hotelværelsets to jernsenger, to mahogniservanter, to natbord og skapet

med toiletspeil, de to lænestoler foran bordet med et askebæger paa en serviet midt i cheniljeteppe.

Det banket forsigtig paa døren, og Simonsen steg varsomt Over terskelen. Han tok i haanden.

«Goddag, Sigurd – morro at faa se dig igjen da, gutten min – goddag, goddag, Mossa – hyggelig at faa se dig engang ogsaa – og like ung og pen da –»

Mossa ringte efter kaffen, skjænket rundt, mens Sigurd forsynte glassene.

[38] Simonsen skottet til sin svigerdatter, der sat stum med den knepne munden, mens han snakket med Sigurd – langsomt og snirklet snodde samtalen sig bortover mot det, som var hovedsaken.

«Vi faar faa lov at røke, Mossen min – værsgod far, en cigar –

Ja det var det du skrev om da, far. Jeg var oppe paa kontoret idag og snakket med din chef. Han mente som jeg, direktøren. Du passer ikke her inde i byen – det er for stridt arbeide for en mand i din alder, det syntes han og. Ikke kan jeg skaffe dig noget nyt heller –»

Simonsen sa ingenting. Men Mossa tok ordet:

«Sigurd er jo i en underordnet stilling selv – til en viss grad da – faar du værsaanil huske paa. Direktionen vilde vel neppe like, at han blev ved at plage firmaets forbindelser om at ta hans far i forretningen. Nu har han jo gjort det tre ganger – og du er kommet utav alting. Jeg kan bare oplyse dig om, at Sigurd hadde *ganske* alvorlige ubehageligheter, efter han hadde faat dig ind i denne sidste posten, hvor du altsaa nu er blit opsagt –»

«Det hadde jeg ja. Nei, som sagt, du passer ikke herinde, far. Er for gammel til at begynde i en ny branche og. Derfor saa kan jeg bare hjelpe dig paa én maate. Jeg kan skaffe dig en plads under bestyreren oppe paa Menstad bruk i Øimark – det er let, pent arbeide – lønnen er [39] ikke stor – seksti kroner til at begynde med, saavidt jeg vet. Men som sagt, den pladsen kan jeg skaffe dig.»

Simonsen tidde stille.

«Ja – det er altsaa den eneste maaten, jeg kan hjelpe dig paa,» sa Sigurd Carling.

«Vil du altsaa, jeg skal skaffe dig den, far?» sa han om en stund.

Faren kremtet etpar ganger.

«Ja. Det er det da, Sigurd – jeg vet ikke, om du har hørt no om det – jeg er forlovet da – med den damen, jeg har bodd hos de sidste seks aarene. Saa jeg faar lissom snakke litt ve a Olga om dette først – aa hu syns. Hu hetter Olga,» oplyste han, «enkefru Olga Martinsen ja.»

Der blev en uhyggelig lang pause. Simonsen tullet med duskene paa lænestolen.

«Hu er et *realt*, ordentlig, bra menneske i alle maater, Olga – og hu har et stort, opdrevet syetablissement her i byen – saa det spørs vel, om hun syns no om at flytte op i svarte bondelandet. Gutten hendes har *kontorplads* her i byen aassaa.»

«Er det den damen» – Sigurd snakket meget langsomt – «som du – skal ha et barn med – efter hvad jeg har hørt –»

«Vi har e lita jente ja – Svanhild hetter a – blir fem aar til april maane.»

«Naa.» Det var Mossa. «Du har altsaa en datter med den fruen, du losjerer hos – som er saant ordentlig, bra menneske i alle maater –»

[40] «*Det* er a Olga ja. Bra og ordentlig – og flittig og strævsom er a og. Og snil atpaa til.»

«Det er da egentlig merkelig, svigerfar» – fru Mossa var svært blid og søt i maalet – «at du ikke har giftet dig med denne udmerkede fru Martinsen før – det hadde du da egentlig hat god grund til for længe siden.»

«Jeg skal si dig det jeg, Mossa mi –» Simonsen blev glad og kry av det, han fandt paa i det samme: «jeg hadde ikke lyst til at se kona mi stri og stræve saa hart – derfor saa ventet jeg paa det jeg skulde faa no bedre. Men gifte mig med Olga, det har jeg lovt baade tidt og støtt, og det skal jeg holde og, saasandt jeg hetter Anton Simonsen.»

«Ja-a –» Mossa blev søtere og søtere. – «Seksti kroner maaneden er jo ikke netop meget at gifte sig paa – leve med kone og barn. Og no større syetablissement kan jo fru Olga neppe vente at faa igang deroppe i Øimark.»

«Det værste er jo det, far, at du har dette barnet,» sa Sigurd. «Men – fru Martinsen maa jo altid kunne bringes til at forstaa situationen – saa man kunde faa truffet en ordning med hende.»

«Du faar huse paa en ting, Sigurd – det er den vesle søstera di, Svanhild. Ikke vil jeg det, atte hu skal faa det vondt, fordi hu er uegte barn. Jeg syns, du tar et stort ansvar paa dig jeg, Sigurd, hvis som atte du lægger dig opi dette her.»

[41] Mossa snappet ordet fra ham – og nu var der ikke skygge av blidhet i hendes stemme:

«Naar du snakker om ansvar, svigerfar – for *dit* uegte barn – saa syns jeg virkelig du er vittig. Sigurd tilbyr at skaffe dig en post – for fjerde gang – i Øimark – *her* kan han ikke. Kjære, syns du ikke, du kan flytte fra byen paa grund av dine private forhold, saa staaer det dig virkelig frit for at bli. Kan *du* faa en post og gifte dig paa den – det blander *vi* os virkelig ikke i. Men Sigurd kan *selvfølgelig* ikke hjelpe dig paa anden maate – først og fremst maa han da vel ha ansvar for sin kone og sine egne barn –.»

*

Fru Mossa hadde rustet sig i sit silkeunderskjørt og omhængt sig med sin nye skindbesætning, da hun formiddagen efter steg opover trapperne til fru Martinsens syetablisement inde i gaarden i Ruseløkveien. Hun satte en bestemt pekefinger paa ringeapparatet under Simonsens skidne visitkort.

Damen, som lukket op, var liten, fyldig og mørk. Hun hadde pene, blaa øine i et stueblekt, utvisket ansigt.

«Er det fru Martinsen – jeg er fru kontorchef Carling – jeg ønsker at tale med Dem.»

Olga lukket litt nølende op døren til det nærmeste værelse.

«Værsgod. De faar undskylde her ikke er lagt i. Men vi syr i de andre værelserne.»

Fru Mossa seilet ind og tok plads i rummets [42] eneste lænestol. Værelset var utstyret som værelser til at leie ut pleier. Paa den hvite kommodeduk stod samvittighetsfuldt opstillet fotografierne av den avdøde fru Simonsen, Sigurd og hende selv – forlovelsesfotografierne – og to gruppebilleder av barnebarna.

«Ja, bedste fru Martinsen –,» Olga stod borte ved kommoden og iagttok den anden – «det var jo et og andet da, som jeg gjerne vilde snakke med Dem om – vil De ikke sætte Dem?»

«Tak, jeg har litt liten tid. Hvad var det, fruén ønsket?»

«Ja – saa skal jeg ikke hefte Dem. Simonsen – min mands far – han har jo, eftersom vi forstod ham igaar, – visse forpligtelser overfor Dem. Nu vet jeg ikke, om han har sat Dem ind i sin stilling –?»

«Atte han skal ta en plads i Øimark? Joda.»

«Naaja. Ja, De vet, det er en ganske liten stilling. Paa den maaten vil han jo foreløbig ikke bli istand til at opfylde sine forpligtelser mot det barn, han har med Dem. Saa har kontorchefen og jeg altsaa tænkt at tilby Dem –»

«Mange tak –.» Olga talte fort og kort. «Det er ikke no aa bry fruene med de tingene. Vi er blit enige om det da, min forlovede og jeg er blit enige om det, atte vi gifter os med det samre naa –»

«Ja fru Martinsen – da maa jeg altsaa gjøre Dem opmerksom paa det: fra min mand kan Simonsen ikke gjøre regning paa nogen understøttelse [43] – absolut ikke. Han har stor familie selv. Og leve paa seksti kroner maaneden fire mennesker – foruten den lille piken, som altsaa skal være min svigerfars, har De jo et barn til –»

«Gutten min, han blir her – jeg har en søster i Trondhjemsveien, som han kan bo hos. Og saa var det meningen da, at vi skulde lissom bo i Fredriksstad og Simonsen komme ner paa lørda, aassaa skulde jeg drive med syforretning i byen –»

«Naa. Ja – det kunde jo høres ganske fornuftig ut. Det er bare det da, ser De – der er mere end nok av sydamer i Fredriksstad allerede – saa det er et stort spørsmaal, om det lønner sig for Dem at opgi Deres forretning her og forsøke at begynde en ny der, *frøken* Martinsen.»

Olga kvap til.

«*Fru* Martinsen, omforladelse. Det kalder De Dem jo. Ja, min mand og jeg har jo latt anstille litt undersøkelse, det kan vel ikke undre Dem – at vi hadde lyst til at vite litt om, hvadslags menneske det var, han var kommet ikast med.»

Olga blaaste:

«Ja det er det samre for mig, fru Simonsen – nei undskyld, fru Carling, mener jeg. Men det er naa saa da, at Simonsen syns, jeg kan være like god, om forloveden min strøk til Amerika fra mig, saa jeg fik lov til at sørge baade for mig og gutten min, som jeg kunde bedst. Og det [44] har'n lovt paa, Simonsen, og det har'n sagt baade tidt og ofte, mig skal du ikke bli nart paa, Olga. Og da syns jeg, det kan være det

samre for Dere med, fru Carling – ikke skal vi bry Dere eller fly Dere paa døra – og siden manden Deres ikke engang har beholdt navnet til far sin –»

«Kjære fru Martinsen –» Mossa viftet med haanden og satte alle tvehakerne – «ikke saa hidsig da, kjære Dem. Jeg har aldeles ikke tænkt at blande mig i Deres forhold. Tvertimot – jeg er kommet hit i den bedste hensigt av verden. Jeg vil jo ikke andet end forklare Dem – hvis De har tænkt Dem, at Simonsen var no *parti* – jeg maa tilstaa, jeg tror ikke, De opnaar andet end den fornøielse at forsørge baade ham og barnet, hvis De gifter Dem med ham. Bare tænk paa – nogen ordensmand har min kjære svigerfar jo aldrig været. Vi har jo ingen garanti for, at han ikke blir sagt op som sedvanlig. Ja –. Tror De, det blir let for en mand i hans alder – med familie – altid at faa nye stillinger –.

Jeg er kommet her i al venskabelighet for at gjøre Dem et tilbud fra min mand. Kjære, hittil har De da greiet Dem bra uten nogen mand – naa. Kontorchefen tilbyr Dem en sum – fem hundrede kroner hadde vi tænkt – til dækkelse av de tap, De lider ved at Deres losjerende reiser fra Dem saa pludselig – uten betingelser. De forstaar – skulde min svigerfar senere komme i en saan stilling, at han kan gifte sig, det blander vi os ikke op i – som De ganske rigtig bemerket, ^[45] det kommer ikke os ved. Og hvad Deres lille pike angaar – kontorchefen og jeg er blit enige om at tilby hende et hjem hos os selv –»

«Aldrig i livet!» Olga gnistret. «Gi fra mig Svanhild – nei det kan Dere være stø paa jeg ikke gjør.»

«Nei nei –. Som De vil, naturligvis. Og min svigerfar og De gjør naturligvis, som Dere selv vil. Vil *De* gifte Dem paa seksti kroner maaneden – opgi Deres levebrød her og forsøke at begynde syforretning i Fredriksstad, som jeg kan love Dem for ikke gaar –. Det er mig bare saa komplet ufattelig, hvad De vil med Simonsen. Herregud, bli gift – De kalder Dem jo frue – i Deres kredse tar man det vel ikke saa nøie, om De har hat en liten historie med en av Deres losjerende. At De kunde indlate Dem med Simonsen – De maa virkelig undskylde, at jeg sier det, men i mine øine taler det ikke til Deres fordel – rent ut sagt er han jo et gammelt svin –»

Olga avbrøt:

«Ja naa kan Dere liksaagodt slutte, fru Carling. Men jeg skal akkurat si Dere, aa jeg vilde med 'n Anton Simonsen.^{u1} Der kan være baade ett og andet at si paa 'n. Men jeg merkte snart det paa 'n, atte 'n var snil igrunden. Og det er ikke formange uta dem, som dét er. Og aldrig før saa saa 'n, atte jeg vilde gjøre det bra og koselig for

'n, saa hygget 'n sig til mig, og pen og ordentlig ble'n, og det hadde 'n blit før, det er [46] naa mi mening, hadde 'n hat no hygge, der 'n kom fra. Jaha, snil og taknemlig, det var 'n Anton. Og saa gla som han er i a Svanhild – det er rent til overdrivels, saa gla han er i den ungen, – for han skjæmmer rent bort a. Jeg er gla i Simonsen jeg, skal jeg si Dere, fru Carling.»

Mossa reiste sig og puttet hanskefingertupperne ind mellem muffens blondekanter:

«Tja-a – naar De *elsker* Simonsen – det er jo en anden sak.»

Hun seilte ut.

*

Det var rigtignok saa, at kontorchef Sigurd Carling hadde store tanker om sin frues kløkt – han hadde hørt det saa ofte, at han trodde det selv – frøken Mossa Myhre hadde «sat fart i ham» og gjort kontorist Sigurd Carl Simonsen til den mand, han var. Men han hadde allikevel hat sine tvil, om hun var den rette til at opnaa en overenskomst med fru Martinsen. For hun hadde jo et svært strengt syn paa tingene, og denne Olga hadde jo altsaa faat to barn saan litt uregelmæssig – og Mossa kunde være noksaa skarp og ubehagelig. Saa bakefter angret han sig; det var dumt, han hadde latt hende gaa. For en ordning maatte man jo faa istand – skulde faren komme flyttende til byen med kone og barn, som han ikke kunde forsørge, saa var det jo soleklart, hvad det vilde føre til – aldrig kunde man være sikker for uforutsete krav om hjelp – og saa alle de andre kjedeligheter, som altid hadde [47] fulgt med den faren. Og saa evige ubehageligheter overfor Mossa.

Saken maatte ordnes – og det straks, saa den gamle ikke fik tid til at spille dem noget puds forinden. Han hadde været oppe i maskinforretningen Hercules og bestilt de to nye turbinerne, og samtidig fik han en passant snakket litt om faren – Simonsen skulde faa slutte juleaften, saa han kunde følge hjem med dem og være hos sin familie i julen.

Efterpaa begav han sig selv ivei til fru Martinsen.

– Olga var aldeles forgraatt, da Simonsen kom hjem om middagen. Carling hadde været der. Han hadde forresten været hyggelig, sa hun – hadde bedt om at faa se Svanhild og tat hende paa fanget; hun skulde faa no rart fra ham til jul, hadde han sagt. Efterpaa hadde han snakket med hende. Og det var jo denne gjælden hendes – hun skyldte jo paa husleien og her og der forresten hos kjøbmændene –

hun hadde tat imot pengene. Han hadde lovet hende femten kroner maaneden og til Svanhild – det var jo litt fast, og hun hadde jo Henry ogsaa, som ikke kunde klare sig selv paa en stund endda – femten kroner maaneden, hadde han sagt, indtil videre – til min far blir selvhjulpen og kan gifte sig med Dem. – Olga sat paa Simonsens fang inde i hans kolde værelse i lænestolen foran kommoden med familiebilderne, og hun graat, og han klappet hende.

[48] «Jeg vet ikke jeg, Anton – aa skulde jeg ellers gjøre, syns du –. Hvis atte *han* ikke vil hjelpe dig, saa er der jo ingen raad da. Og jeg skjønnte det paa'n – han vil ikke paa anden maate. Hvis atte di er imot vors, kan det vel ikke gaa for vors i Fredriksstad noenting, ser du –»

Hun pudset næsen og tørret øinene. Og fik en ny graatri:

«En faar nok ta imot – en faar ta imot mye, den som er fattig.»

*

Men reise hjem med dem til julekvelden, nei det fik ikke Sigurd og Mossa Simonsen til. De lokket med juletræ og barnebarn og gaas og øl og dram og persesylte hele julen igjennem. Men den gamle blev ved sit, han vilde ture jul med Olga og barna. Alt de kunde opnaa var, at Simonsen lovet, han skulde reise nedover andendagen. For Sigurd hadde git ham femogtyve kroner i julegave. Saa det var bedst at faa ham fra byen, – at han ikke gik ledig og drev om der med penger i lommen i romhelgen. Det var allikevel bedre, at den gamle tok sine juledrammer nede hos dem – under opsyn.

Lillejuleaftens kvelden, han kom hjem, hadde han kjælken under armen. Og han nynnet nede i maven, mens han tændte lampen inde hos sig selv og tok op sine julepakker.

Der var litt drikkevarer til helgen – akkevit og punsch og konjak og søt portvin for Olgas skyld – naar en saa bare fik litt øl, saa klarte [49] en sig. – En snadde til Henry – den kostet naa ikke mange ørene; det var mest, forat gutten skulde se, han hadde da tænkt paa 'n – og en karslig ting var det da at faa. Ellers var han jo mest fant – blusetøiet til Olga kostet naa bare 1.45, men saa hadde han kjøpt en brystnaal og til 3.75, og den saa sandelig mest ut som en ting til bortimot 10 kroner. Simonsen tok den op av æsken – hun skulde vel bli gla –. Ja, Abrahamsen vilde han forresten ogsaa kjøpe en liten ting til – saan til erindring da. Bare en liten en – det fik han nok raad til.

Og saa kjælken da. Simonsen tok teppet av bordet, pakket ut og stilte den op.

«Aa se ind hit litt da, Olga mi,» kaldte han ut i systuen.

«Ja aa er det – jeg har saa trabelt saa –»

Simonsen flyttet lampen hen paa bordet:

«Aa tror du Svanhild skal si til denna, du Olga?»

«Neimen fineringen da, Anton» – sa Olga og la aviser under kjælken og lampen.

«Ja – den var fin – nydelig kjælke da –»

«Se her du –» Simonsen spændte av puten, saa Olga fik se al rosemalingen. «Ja puten kjøpte jeg ekstra da, skjønner du.»

«Hm. Han var vel dyr vel?»

«Fem kroner og femogtyve øre med puten,» sa Simonsen kry.

«Ja. Det var naa mye penger aa lægge bort i slikt da, Anton. Hu som er lita, hadde vel blit [50] like gla i en kjælke, om den ikke hadde været saa gjild.» Olga sukket.

«Aa – naa som vi har litt kontanter aa raa med. – Det er da morro aa gi litt flot, vet jeg. – Naa som du blir kvit gjælden din –. Jeg har da no til kjæresten min og –» han dyttet hende i siden. «Aa gaa sta efter to glas da, Olga – jeg har kjøpt no portvin – skal kjende om du liker den – det er mest for din skyld, jeg kjøpte 'an, ser du.»

Olga skottet bort til de mange flasker paa kommoden. Hun sukket litt. Saa hentet hun glassene.

*

Det var sent paa julekvelden, før de blev færdige hos fru Martinsen. Men tilsidst var da alt i orden. Henry hadde været borte med det sidste av søm, som var blit færdig, og alt det andet hadde Olga og Abrahamsen ryddet sammen i bunker utover stolene og paa bordet i systuen. Og Abrahamsen hadde faat kaffe og bakkels og en flaske eau de cologne av Simonsen, før hun gik.

Saa gik Olga ind i dagligstuen. Hun ryddet bort journalerne av bordet, og stoffer og forsaker av stolene, og pillet op knappenaaler og knapper i glasskaalerne paa speilkonsolen. Og hun tændte juletræet, som hun hadde pyntet natten før –.

Og Svanhild og Henry og Simonsen kom ind, og de store slog sig ned i plyschstolene, men [51] Svanhild hoppet og danset og jublet til alle lysene og fik øie paa kjælken – og skrek av fryd – og løp tilbake til træet og visste ikke, hvad hun skulde gjøre av sig for henrykkelse. Simonsen straalte, og Olga maatte smile – skjønt hendes øine var kjedelig rødmandet – Simonsen hadde skottet til dem flere ganger paa ettermiddagen. Uf, det skulde bare mangle, hun gav sig til at graate naa ikveld, naar de skulde ha litt hygge.

Han hentet ind sine presenter. Og han smilte lurt – hun syntes nok, det blusetøiet var litet. Saa kom han frem med eaudecologneflasken – han hadde git efter for sin lyst til at være flot, da han var inde paa femtiøresbasaren efter en ting til Abrahamsen, og der var endda en nøstekop til Olga, og en liten fyrstikæske, der saa ut som sølv, til Henry. Gutten gav haand og la snadden og æsken bort i vinduet, der han sat og hang i en stol. – Men saa kom broschen.

«Ja – detta var liksom mer til nytte da – du faar ha en liten ting til hygge og da, Olga –»

Olga tok op broschen. Og hun blev litt vaat i øinene:

«Det var mange tingen detta, Anton.»

Simonsen slog flot med haanden:

«Du faar huse paa mig, naar du sætter'n paa dig da, Olga mi.»

«Jeg skal nok det, Anton.»

«End den æsken, som kom ikveld til a Svanhild da du?»

[52] Olga hentet den.

«Lille frøken Svanhild
adr. fru Martinsens syetablissement»

– stod der. Olga aapnet. Paa visitkortet indi stod skrevet «glædelig jul»; det var kontorchef Sigurd Carling. Og det var en dukke – men slik en dukke da!

Gult krøllet haar hadde den og øine til at aapne og lukke. Og den var klædd i hvit kaape med hvit skindlue og muffe, og saa hadde den to smaa skøiter hængende

over armen – det var det aller gjildeste. Svanhild blev rent stum – men Simonsen prækte; han og barnet var like henrykt over dukken.

«Ja denna faar vel mamma gjemme for dig – det er nok ikke værdt, du faar leke med denna uten paa søndane –»

«Han er da snil, Sigurd,» sa han til Olga, som kom ind med glassene og varmtvandsmuggen, «det er som jeg sier, han Sigurd er da snil igrunden; det er den fordømte kjærringa, som sætter 'an op, for han er naa snil –»

Simonsen fik brygget sin toddy og Olga fik portvin; Svanhild fik ogsaa en liten draape av den søte vin i et glas for sig selv, der hun sat paa pappas fang.

«Du faar komme hit du og naa, Henry, og brygge dig en toddy du med – du er jo store karen naa.»

Henry reiste sig litt motvillig. Han saa ikke paa Simonsen. Han hadde haarde, lyse øine i [53] et blekt og fregnet ansigt – liten og tynd var han i sine voksne klær.

«Ja skaal med dere allesammen da. – Naa syns jeg, vi har hat det rigtig koselig, jeg. – Har vi det ikke koselig naa da, Olga mi? –»

«Joda.» Hun sat og bet sig i læberne. Taarerne kom op i det samme. «Visste en bare aassen det var til næste jul saa.»

Simonsen tændte sin cigar. Han saa brydd ut.

«Skal du ikke prøve snadda di, du Henry? *Tobak* finder du inde paa kommoden min, om du *mankerer* selv.»

«Nei tak,» sa Henry.

«Næste jul ja, –» sa Olga og stred med graaten.

«Det er ikke godt aa vite det en ikke vet,» sa Simonsen og la sig tilbake i sofaen. «Denna cigaren var god. Drik da, Olga. Ja – kanskje saa sitter vi og turer jula oppaa bondelandet allesammen. Dem skal ture bra i jula oppi Øimark, har jeg hørt. Du vilde naa trivs bra paa landet du da, tror jeg, Olga. Det var ikke værst det – det var bare aa gaa utafør døra si og hogge juletræ. Aassen skulde du like det du, Svanhild, gaa med pappan din paa skauen og hogge juletræ – og saa dra det hjem paa kjælka di.»

Svanhild nikket skinnende.

«Saa fik 'n Henry faa fri paa *kontore*' og komme ner og ture jul med vors da.»

Henry smilte litt – haanlig.

[54] «Det skulde være leven det, Svanhild – gaa paa *stasjon* og hente 'n Henry paa toget? Kunde du like det, atte du og pappa og mamma bodde paa en stor gaard paa landet, som der var kuer og hester og griser og tupper og alting. Og saa den snille Sigurd, som gav dig dukken din, han har e lita pike paa alder med dig – og en gut, som er litegran større, og e lita, lita tulle – dem kunde du faa reise til byen og leke med.»

«Og saa reiser jeg ner og drekker te i selskap hos henner der fine svigerdattera di – mener du ikke det du, Anton –»

«Aa det var naa vel ikke *nødvendig* –»

«At du kan sitta og tøyse saan –» Olga lo – og saa brast graaten ut.

«Neimen Olga – aa er det, du graater for da, ven min – aaffor skal du ta det slik da.»

«Ja aassen vil du, jeg skal ta det. – Jeg skal være glad til, jeg kanskje – forat den fine svigerdattera di kasta mig det i næsa, atte jeg blev nart med faren til Henry – og atte naa reiser du ifra mig. Saa kan vi faa sitta her med skamma – ungane mine og jeg – løsungane mine. Du syns vel det, du som dem, atte jeg er akkurat god nok til aa gaa her og drive med aa sy for disse tøserne, som du holder leven med. Akkurat som det var no rart, at alle mennesker tror, dem kan by mig, aa det skal være. – Jaha, det er tilpas til mig – jeg børte vel visst, aassen dere var – naar dere har faat det, som dere vil med en stakkars, saa adjøs og tak for mig, naa kan du sitta der.»

[55] «Neimen Olga mi!»

«Aaja det er ingen sak for dig. Neida – du kan reise op paa bygden du – og saa kan du ta paa aa ture igjen med tøser og drik og alt det, du laa og sølte oppi, da jeg fik fat i dig – aa gid aa god og dum jeg var, som trodde dig og lot dig tulle med mig, akkurat som du vilde.»

«Olga da – du faar da huse paa barna lel!»

«Haa! – Dem hører det nok, kan du lita paa – i gaarden og paa trapperne. Saa dem kan liksaagodt høre det av mig og.»

«Det er julekvelden naa, Olga – du faar da huse paa det lel,» – sa Simonsen værdig.

Olga graat stille med hodet ned paa bordplaten. Simonsen la haanden bort paa hendes skulder:

«Olga da – du vet naa vel det da – du vet naa vel det, at jeg er gla i dig. End a Svanhild da – tænker du det kanskje, at jeg glemmer av det uskyldige barnet mit. Det kan du være tryg for det, Olga – jeg skal nok ikke narre heller bedrage dig – jeg skal nok holde det, som jeg har lovt dig.»

«Aa stakkar –» Olga satte sig op og pudset næsen. «Det er nok ikke du, som raar for det, Anton.»

«Du faar huse paa en tingen da, Olga –» Simonsen la en arm om hendes hals og tok om Svanhild med den anden. Og han rettet sig og satte maven ut: «Det er nok en, som er større [56] end baade Sigurd og Mossa, som raar med den tingen – og med vors allesammen.»

«Jeg syns, vi skulde ta og synge en julesalme naa,» sa han om litt. Han tok en slurk av toddyglasset og klaret røsten. «Jeg er saa glad hver julekveld – skal vi ta den – den kan a Svanhild, vet jeg. Syng du, Svanilla mi.»

Svanhild sang gladelig, Simonsen knurret med, faldt fra, hvergang tonen gik høit, men tok fat paany med hvert vers. Om litt kom ogsaa Olga til med graatrusten stemme – bare Henry sang ikke.

Og da Olga gik ut for at se til grøten og ribbensteken, blev Simonsen og Svanhild ved at kvæde. «Her kommer dine armer smaa,» sang Svanhild.

«Neida, det hetter ikke *armer* smaa,» rettet faren. «Det er ikke armer – *arme* smaa, hetter det. Det er bibelsprog det, skjønner du. Stakkars smaa betyr det – det er ikke *saanne* armer,» sa han og tok rundt armene hendes og kjilte opunder, saa hun hylte ellevildt og spændte i benene, der hun sat paa hans fang.

*

Og saa var det den sidste morgen. Vækkeruret inde hos Olga ramlet, men Simonsen blev liggende og døse i mørket – det var saa koldt at staa op. Og trist og utrivelig alting. At han skulde op i kulden og ut – og bort fra alting.

Saan god seng med fjærdyne baade over og [57] under hadde han nu aldrig hat nogen anden plads, som han hadde bodd.

Olga aapnet døren. Og i lyset inde fra sit rum stillet hun fra sig bakken, hun bar, tændte lampen og flyttet brettet bort paa dynen – det var kaffe og bakkels.

«Du faar vist svinte dig litt, Anton.»

«Aa ja san.»

Simonsen sukket. Han trak hende ned paa sengekanten og klappet hende – over kindet og armen og bryst og hofter, altimens han drak sin kaffe og dyppet kakerne.

«Saan nydelig kaffi du har kokt idag da, Olga mi – skal ikke du ha en draape med da?»

«Aa –jeg faar nok gaa ut og se aa faa istand litt frokost til dig, jeg.»

Simonsen krabbet ut av sengen og fik klærne paa. Puttet de sidste saker opi haandkufferten. Laaste begge kufferter. Og saa gik han ind til Olga.

Han var borte ved sengen, der Svanhild sov. Simonsen stod en stund med hænderne i bukselommerne og saa paa hende. Svanhild mi ja.

Han gløttet ind i stuen og. Der var stummende mørkt og iskoldt. Henry hadde dradd avsted med nogen kamerater til Nordmarken førstedags morgen. Han baset rundt derinde en stund – støtte i mørket mot Svanhilds juletræ, saa de smaa glaskulerne singlet. Aa ja san – tro naar han kom hit mere.

Og han gik tilbake til Olgas værelse. Der [58] var saa godt og lunt. Og der var dækket paa den nederste enden av det lange bord, hvor Olga og Abrahamsen sat og sydde om dagene, med hvit duk og persesylte og øl og dram og alting, og lampen stod og lyste fredelig og nynnet sagte, mens den brandt. Og der faldt litt lys bort paa Svanhild, som laa og sov i den vesle sengen sin med det pene gule haaret utover puten. Den vesle, vesle jenta hans.

Det aandet saa lunt og godt av Olgas seng, som stod uopredd og opslaat med en grop, der hun hadde ligget. Ja saa godt han hadde hat det her – med hende, Olga – og Svanhild. Øinene hans løp fulde av taarer – han lot dem rinde og tørket ikke bort, forat Olga skulde se dem. Han var ganske vaat nedover de blaarøde kindposer, da Olga kom ind med kaften.

«Ja vi faar spise da,» sa hun.

«Ja vi faar saa – End a Svanhild da du – tror du ikke, hu hadde hat morro av aa faa følge med paa toget – faa kjørt med i slæden?»

«Jeg tænkte paa det jeg, Anton – men saa mørkt og kaldt det er ute saa – Men kanskje jeg skal vække a naa – saa faar a e lita draape kaffi med vors.»

Hun gik bort til sengen – rusket lempelig i barnet.

«Svanhild – skal du op du da og ha kaffi med pappa og mamma?»

Svanhild klippet med øinene, der hun sat i natskjorten paa Simonsens fang. Vaaknet litt av [59] kaffen, men var noksaa stille og forsagt – naar de voksne var det saa –.

«Aa hvor skal du reise hen da, pappa?»

«Til Fredriksta' vet du vel.»

«Jamen naar kommer du igjen da?»

«Aa – det blir vel dere, som kommer ner til mig først, tænker jeg.»

«Der paa landet, som du fortalte om?»

«Jaha ja –»

«Der kan du ake med mig igjen, pappa – kan du ikke det vist?»

«Jo der kan jeg ake med dig der – det var sandt san.»

Entréklokken kimet. Olga saa ut – slæden var kommet. Vognmandsgutten fik Simonsens kufferter og gik.

Simonsen kysset Svanhild og reiste sig – stod litt med hende paa armen.

«Ja naa maa du være snil, pen, lydig pike da Svanhild – mens pappa er borte?»

«Jada,» sa Svanhild.

Olga gik ut i kjøkkenet for at slukke apparatet – siden Svanhild skulde være alene hjemme – og kom ind igjen og stod med haanden paa lampens skrue:

«Ja ja, Anton –»

Han kysset Svanhild, saa det smaldt. La hende ned i sengen og bredte paa hende.

«Jaja, adjø da, Svanhild mi.»

Olga slukket. Og de gik ut. I entréen tok [60] han om hende, klemte hende ind til sig. Og de kysset hinanden.

*

De sat og tidde stille, mens de skumplet nedover i slæden i den mørke morgenstund. Og de hadde ikke noget at si til hinanden, mens de ruslet sammen omkring i den kolde, ufysiske stationshal. Men hun fulgte i hælene paa ham, mens han løste billet og ekspederte kufferten sin – stod bak ham, liten og sortklædd og firkantet av ytterplag.

Saa ruslet de ind i venteværelset og sat og tittet op mot uret.

«Vi var da ute i god tid lel,» sa Olga.

«Vi var det ja – det er naa bedst, naar en skal reise og. Det var ilde det, Olga, du skulde op saa tidlig – naa i helgen.»

«Aa –» sa Olga. «Ja kanskje det var bedst, om vi gik ind og fik en plads i toget du.»

Simonsen fik sig og sakerne sine anbragt i en røkekupé. Og han stod i vinduet og hun nede paa perronen.

«Ja du faar væra snil og skrive flittig da, Olga – aassen dere har det.»

«Ja – du og da, Anton.»

De begyndte at smelde igjen vogndørene nedover langs toget. Olga stod op paa trinbrettet, og de kysset hinanden igjen.

«Ja – saa faar du ha tak da, Olga mi.»

«Ja – selv tak da, Anton. Og lykkelig reise!»

[61] Lokomotivet pep – der gik et rusk gjennom toget – saa begyndte det at sige utover. Olga og Simonsen fik op lommetørklærne og viftet til hinanden – saalænge det kunde sees.

*

Toget suste avgaarde i den første bleke gryning av dag – forbi villaerne utover Bækkelaget – Nordstrand – Lian. Det lyste i ruterne opover her og der. Fjorden skimtedes isgraa nedenunder jernbanelinjen, med svarte øer utpaa.

Ufyselig. Simonsen sat alene i kupeen, suget paa cigaren og saa ut av vinduet. Der kom gaarder og skog, som svam forbi – graabrune jorder med hvite snestrip efter akerrenen, svart skog.

Ja naa var a Olga hjemme. Tro aa hun bestilte naa. Klædde paa Svanhild vel. Hun skulde sy idag og, Olga, hadde a snakka paa. Saa sat Svanhild paa gulvet bortmed vinduet og lekte med de dukkefillerne, som faldt av. Naa var der ingen pappa til aa gaa og ake med hende i slotsparken.

Det lune værelset med de to hvite, varme sengene – og lampen og sømmen utover og fillerne paa gulvet, som en gik og vasset i – Svanhild bortmed vinduet – det velsignede barnet hans.

Han saa hende sitte der saa stille med sit. Av og til saa kom der en frøken Hellum eller en anden frøken og gav hende litt sukkertøi. – Hun skulde nok savne pappan sin, Svanhild.

[62] Det var ikke bra – nei det var ikke bra.

– Et øieblik var det ved at gnistre indi ham – hvor litet bra det var. Saa det svidde og brandt i alt, som livet hadde levnet av Anton Simonsens hjerte.

Svanilla mi, aa Svanilla mi – han sutret det fremfor sig.

Men han skjøv tankerne unna.

Det lille uskyldige barnet – som var saa snil, saa snil – skulde det ikke gaa hende bra.

Han tørket øinene. Det var nok en større en, som raadde med de tingene. En fik trøste sig med det, at der var nok en større en, som raadde med det.

Selma Brøter

I.

Eftermiddagssolen flommet gylden ind paa ingeniørkontoret. Og Beate, som sat og vippet paa kanten av Steners tegnebord, myste mot lyset, og hun sa, mens hun lot sin haand falde ned paa hans pande:

«Ischamei, saa hyggelig det er herinde. Hvad galt har dere labaner gjort, siden dere er kommet slik paa livets solside? Si mig det du!»

Stener grep med begge hænder om hendes arm og drog den ned mot sit ansigt. Han strøk ærmet litt tilbake og gned mund og kind mot den myke, friske hud.

«Vil du jeg skal si dig, hvad galt jeg har gjort – saa jeg har solskin hos mig bestandig?» Han smilte saa underfundig, at hun rykket armen til sig og klasket ham over munden:

«Du er en uskikkelig gut, Stener.»

«Ja nu kan du angre nu – stakkars liten Beate. Du visste nok ikke, hvor fæle saanne [66] gutter er, du. Her *er* hyggelig herinde,» hvisket han og drog hende fra bordet ned paa sit fang.

Værelset var møblert med tegneborde og langs væggen gulmalte skap, som stod halvaapne med skidne, blækflekke mapper og tegninger, der var krøllet i kanterne, tytende ut. Bordene fløt uryddig av papirer og tuschflasker og slitte tegnebestik, og fra krokene veltet ruller av blaapapir og vammeltlugtende kalkerpapir utover gulvet. Til pryd og hygge i rummet slang nogen plantegninger og fotografier av turbinanlæg skakt i støvede rammer paa de surblaa vægger. I vinduerne var der stillet op rammer med tegninger til lyskopiering. Det tok bort endel av utsigten til den sortrøde lagerbygning tversover gaten, men over rammerne flommet solskinnet ind.

Men Beate Nordahl var frisk og ung og rund og bløt. Hun hadde slet ikke særlig pene træk – et rundt ansigt med en liten klumpet næse, men en søt, uskyldig mund med dype smilehuller ved. Og saa var huden saa skjært hvit og rosenrød – panden ganske blændende mot det næsten sorte, litt brusende haar, og under de kulmørke bryn og de lange øienhaar saa hendes lysegraa øine saa store og straalende ut,

Og saa var hun bestandig saa glad og blid – mot ham. Saa søt og mild og varm og kjærlig – aldrig hadde han set hende anderledens i alle de maaneder, de hadde været forlovet. Og han blev ved at synes, det var like forunderlig at tænke paa, at kjæresten hans virkelig var den lille mutte [67] frøken Nordahl, som hadde gaat paa samme kontor som han i to aar – utilgjængelig, litt tvær, flink og kontant, men en, som ingen av de andre i forretningen liksom nogensinde kom den aller mindste smule nærmere.

Saa hadde de været budne, alle fra kontoret, til den forrige bokholdersken, som hadde giftet sig og kvitterte for kollegernes brudegave med et aftenselskap. Og Stener Gundersen hadde kommet til at følge frøken Nordahl hjem. Siden var det blit slik, liksom tilfældig, at de fulgtes fra kontoret, og hvordan resten var gaat til, visste igrunden ingen av dem. Men Beate paastod rigtignok nu bakefter, at egentlig saa hadde hun været glad i ham hele tiden siden han var kommet paa kontoret: «uten at jeg visste det, naturligvis. Eller kanskje jeg ikke akkurat var forelsket i dig. Men jeg hadde det altid paa følelsen, at du var rent, rent anderledes end alle de andre mandfolkene jeg hadde set – jeg syntes, du var den første *mand* –».

Stener sa ikke noget slikt, for han husket ganske nøgternt, hvordan han hadde set paa hende, før han blev kjendt med hende. Men ogsaa med det til bakgrund var det meget vidunderlig, at det var saan nu. Og naar han tænkte paa de to første aarene her i Kristiania – hvor han hadde syntes, byen var ekkel og trist, og hvor han hadde følt sig fattig og hjemløs – og hvor han hadde været skuffet – over arbeidet, som var bare ensformig og mekanisk næsten, og over [68] livet, som han ikke kunde skjønne, hvad var for igrunden – og egentlig naar han tænkte paa alle aarene fra han blev voksen – saa kunde han ta Beate i armene sine og knuge hende næsten fordærvet.

Da hændte det sommetider, at hun klynget sig til ham og gav hans kjærtegn tilbake, vildt og rasende. Og hendes lille barneansigt blev hvitt og lidenskabelig fortrukket, og hun hvisket mellem endeløse, sugende kys: Tænk om vi to ikke hadde fundet hinanden, Stener – eller – tænk om en av os døde, du –.

Det for igjennem ham altsammen, mens han sat og saa ned paa solskinnet, der trak gnister av hendes mørke haar. Og han trodde, hun tænkte paa det samme, for hun hvisket:

«Stakkars –.»

Men da han spurte: «hvem stakkars» og løftet hendes ansigt, var det smilende og rolig og rosenrødt.

«Frøken Brøter vel –.»

«Det er ikke sikkert, det er saa synd paa hende, som vi tror,» sa han tankefuldt.

«Aaajoda.» Beate lo. «Stakkars. Ja, jeg synes det maa være sørgelig at vite det altsammen saa godt i teorien – hvor fæle dere mandfolk er –».

«Men fy da, Beate,» sa Stener og skar et forforfærdet ansigt.

«Jamen skjønner du da ikke – de maa jo være rent fortæret av tanken paa dette rare, som de er utenfor – naar de kan bekvemme sig til [69] at snakke om det paa den maaten, de gjør – og evig og alltid. Og saa er der aldrig nogen som har attenteret at være fæle mot dem – og det er de vist igrunden saa skuffet over, og de er saa nysgjerrige og snakker og præker og deler med hinanden den viden, de har faat plukket til sig hver for sig paa anden haand. Saa som frøken Jahn og frøken Brøter. Jeg forsikrer dig, der gaar ikke en dag omtrent, i tetiden, uten de har no at fortælle, og alltid er det noen fæle historier, som de grøsser over. – Dengangen – før altsaa – jeg vilde da ikke høre om denslags. Jeg vilde da ha lov til at tro, at det var noget vakkert noget – det der hemmelige i livet. Jeg kunde aldrig faat mig til at snakke om det paa den maaten. Og nu – nu synes jeg det er saa sørgelig at der er nogen, som snakker slik –» hun kysset ham paa panden.

«Det er endda godt, hun er blit kvit den laban av en bror tilslut,» sa Stener. «Og nu hun er flyttet i pensionat – hvem vet, kanskje Selma Brøter kan faa sig en kjæreste, hun og –»

«Ja gud give. – Men jeg vil se det, før jeg tror det. Hun har dette her udefinerlige ved sig, du – liksom vorherre hadde skrevet paa hendes pande, at hun skal returneres til ham i tidens fylde like saa uberørt av den jordiske kjærlighet, som hun i sin tid ankom hit til jorden. Det er vel det, søskendene har indset like fra først av – siden de overlot hende at sørge for moren først og saa etterpaa for broder Ludvig. Det bæstet –»

[70] Stener vugget hende litt paa knæet og lo.

«Ja du ler du. – Men synes du ikke, det hadde været meget bedre, om *hun* hadde knepet av kassen – eller faat et lite søtt barn uten licens fra prest eller borgermester. Saa hadde det blit hende, som den fætteren fra Kapstaden hadde tilbudt fri reise og god stilling og en fin ny start i livet med luft under vingerne og alting –»

«Det er nu forresten sletikke sikkert – det er noget andet, naar det er en dame, som skeier ut –»

«Uf ja, det er sandt forresten. – Men er det ikke fanden da gut, at man skal ha gjort et eller andet slikt spræl, før man kan faa en haandsrækning. Tænk om den fættermanden hadde tat sig av Ludvig laban litt før. – Stakkar, hun har da næsten graatt ut øinene sine for den gutten –

– Engang misundte jeg forresten frøken Brøter. Før jeg hadde dig,» hvisket hun ned over ham.

«– der var da en, som hun hadde at graate over. Og være glad for – naar han lovet bod og bedring. Og hun trodde, nu skulde det bli bra. Der var da en, som trængte hende. En, hun kunde holde av. – Jeg hadde ingen, jeg –»

«Vesle jente –» han vugget og vugget.

«Neimen hører du – den slog fem. Slip da – uf er du gal, mand. – Gud vet, om de ikke begynder at faa mistanke – siden vi to er begyndt at komme saan før de andre – nei Stener, [71] la være – tænk om der kom nogen –» hun rev sig løs og samlet hans kladder fra pulten.

«Ja saa faar du ha det hyggelig iaften da hos tanterne.»

«Aa pyt. Jeg faar sydd færdig sofaputen din tænker jeg. Men saa maa du være flink gut og være rigtig hyggelig mot hende. Husk endelig at kjøpe konfekt – en stor pose. Og saa naar dere spiser til aftens, saa skal jeg si dig, saa skal du gaa ovenpaa i spisesalen med hende og ta kold seksa. Og øl. Og punsch til kaffen. Saa kommer hun til at synes, hun har været paa en rigtig durabel rangel!»

Stener nikket, og Beate nikket energisk fra døren – og snudde for at gaa tilbake til ham. Men saa kom Jørgensen i det samme.

Da hun kom ind paa korrespondancekontoret, stod Selma Brøter fremfor det lille speil over vasken og rettet paa haaret sit. Hun hadde været hos frisérdame.

«Kjære, er *De* alt kommet da, frøken Nordahl.»

«Ja, ingeniør Gundersen hadde et langt brev, som maa gaa med Stockholmstoget – nei faa se paa Dem da!»

Beate vandret rundt om den anden i beundring.

«Nei saa pent det var til Dem med haaret slik – og saan en yndig bluse – har De faat den færdigkjøpt – aa, har frøken Rasmussen ^[72]sydd den, tænk at hun er saa flink – fortryllende er den. Skal jeg knappe for Dem –»

Hun hjalp Selma Brøter med at faa lastingsforklædet over den lyserøde silkebluse. Saa satte hun sig ved skrivemaskinen, skjøv papiret ind og tok fat paa brevet til Stockholm. Til hun kom til et utydelig sted i kladden.

Saa faldt hun i tanker –.

– Aa hun hadde lyst til at lægge ansigtet sit ned paa det tilklusete arket og kysse skriften hans – de grusomme, utydelige kladderne hans med overstrykninger og rettelser og stavfeil i hveranden linje – som hun indvendig hadde raset over hver dag i to aar. Hun smilte over til frøken Brøter:

«Nei, den kloen til Gundersen! Og saa skriver han sandelig min hat «vemsomhelst» og «hvistnok».

Hun visste ikke av, at hun sa det, som om det var noget baade beundringsværdig og rørende, at Gundersen hadde saan eiendommelig ortografi. Men frøken Brøter oppfattet det ikke, hun sa ganske pikeret paa hans vegne:

«Kjære, de skriver da galt alle ingeniørerne ret som det er, synes jeg. Det er da ikke hovedsaken for dem at sitte og passe paa at de staver riktig – saa travelt som de har. Jeg synes det er ganske rimelig jeg, at de overlater til os korrespondenter at rette slikt –.

Gundersen er da virkelig *saa* snil – ingen av de andre ingeniørerne tar nær saa mye hensyn ^[73]til os damerne. Aldrig saa kommer han med nogen ting efter syv, hvis det kan undgaaes. – Bare tænk som han er blit sittende efter om kveldene for at hjelpe Dem med at regne ut priser –»

«Nei, det er sikkert, Gundersen er snil,» sa Beate. «Men,» og hun smilte igjen, – «han skriver akkurat som en stor skolegut. Det var bare det jeg mente.»

Hun blev sittende og svinge litt paa skruestolen – med taaspidsen stemt mod gulvet, saa hun kjendte med et litet vellystig behag, hvor musklerne spændtes i hendes unge, sunde krop. Og hun smilte litt.

Hun lot haanden hvile paa skrivemaskinens tangenter og spillet med fingrene, som det hadde været et piano, kjælende, uten at trykke ned. S-t-e-n-e-r. Om og om igjen.

Frøken Brøter var hellerikke oplagt til at arbeide, lot det til. Hun sat og saa ut av vinduet, ut i den trange, mørke bakgaarden. Begge maskiner tidde stille.

Den fortærende klappingen av to skrivemaskiner paa en gang, som den hadde pint hende i to aar. Nu – hun syntes næsten det var hyggelig. Og det lille mørke kottet, hvor de var puttet avveien for ikke at genere de andre paa kontoret med sine maskiner og sin motbydelige støi. – Hun visste pludselig, at engang, naar hun sluttet her, saa vilde baade hun og Stener synes det var vondt at si farvel til dette rummet, [74] hvor han hadde sittet trofast kveld efter kveld og hjulpet hende med at regne. Og hvorfra de hadde gaat sammen ut i blaa, fortryllende vaarnætter – ut i den byen, som de begge engang hadde hadet, fordi de hadde været ensomme og hjemløse og længselsfulde midt i dens larm og mylder. Og som var blit dem saa uendelig kjær – deres eneste medvider. Byen med de stille utkantgater, hvor gaslygterne straalte bløtt og gyldent under luftige kupler av ungt løv langs havegjærderne, og himmelen var høi og mørkeblaa over. Byen, som laa og gnistret av lys dypt nede under hans kvistværelse, naar de sat tæt knuget sammen i hans vindu om nætterne og saa ned.

Alting, alting var anderledes nu. Hvad glæde hadde hun hat før. – Regne ut fra lønningsdag til lønningsdag, hvor meget hun kunde sætte i banken den maaneden – og drømme om den tid, hun hadde samlet nok og skulde reise ut i verden – endda hvad betød det andet end at hun skulde gaa til og fra et arbeide i en endda større by, endda mere fremmed og ensom. – Nu gik hun og tok ut – kjøpte op «ting til huset» og lagret paa hybelen sin – sparte og betalte av paa et bjerketræs hjørneskap. Forresten vilde hun ikke ta ut alle pengene – for de skulde gjøre bryllupsreise til Paris, og derfra var der nok meget, hun kunde faa lyst at subbe med sig. Men hun fik ta ut av banken til de gamle armstakerne – dem vilde hun gi Stener i julegave, til skrivebordet hans. De hvite porcellæns [75] lamperne, som hun hadde faat sat av til sig hos skraphandleren borte i Stenersgaten, fik hun betale paa

lørdag, naar hun fik gagen. Hun hadde fundet paa nogen skjerner, hun vilde sy til dem, saanne glatte bøtteformede av hvit silke med smaa røde hjerter i applikation, av tynd silke, som lyset kunde skinne igjennem. Forresten maatte det bli yndig at sy hel besætning til spisestuen bare med røde hjerter paa hvitt lærred. Eller kanske heller grønne firkløver –. Hun vilde spørre Stener – faa ham til at hjelpe sig med at tegne mønster –.

Alting var morsomt nu. Hun var blit godvenner med alle de andre paa kontoret pludselig. – vist damerne sine haandarbeider og fik dem til at snakke med sig. Igrunden var der saa meget godt ved dem allesammen – og saa meget snodigt, som hun lo av sammen med Stener. Hun glædet sig simpelthen til tanterne iaften. Før hadde de bare irritert hende, fordi de var saa dumme og liksom forbenet i hodet og ingenting skjønnte. Men nu, naar hun kunde fortælle efterpaa til Stener om dem, saa han lo sig rent syk – saa syntes hun igrunden, de var søte paa en maate, tanterne.

Det irriterte hende pludselig, at der saa saa griset ut paa pulten hendes. Hun gav sig til at børste væk viskelærssmuldet, som fløt utover fra maskinen. laften vilde hun se at faa tat av blækflekker og sætte rent trækpapir paa løscheren.

Hun drog vandglasset med Steners roser hen [76] til sig og begravet ansigtet i blomsterne – lykkelig smilende.

«Nei saanne deilige roser,» sa frøken Brøter. «Jeg har sittet og set paa dem –»

«Ja er de ikke vidunderlige? Jeg kunde ikke motstaa – jeg maatte kjøpe nogen. Jeg tror jeg er gal at være saa letsindig –»

«Ja gid De er flot De! Tænk om De vilde spendere en paa mig til iaften, saa var De søt –»

Beate sat litt med vandglasset mellem hænderne og ansigtet ned i blomsterne. Gi bort av hans roser –.

Saa begyndte hun at lete – søkte ut de to vakreste, halvutsprungne, en hvit og en mørkerød –.

Hun hadde jo den følelsen altid, at hun var for lykkelig. Som om hun var ræd ved det – og skulde kjøpe sig ret til at være glad ved at være snil. Det var hende selv, som ikke hadde villet skuffe de gamle tanterne, og hende som hadde foreslaat Stener at be med frøken Brøter ikveld, da han hadde faat billetter av sin kusine, som var skuespillerinde –.

Saa hun smilte, og med en fornemmelse av at hun ofret til skjæbnegudinderne, gik hun bort og fæstet omhyggelig roserne paa Selma Brøters lyserøde bluse.

II.

Frøken Brøter hadde moret sig saa storartet: «Og saa yndig som Gundersens kusine var!» [77] fortalte hun næste dag ved formiddagsteen, som alle forretningens damer indtok inde paa bokholderkontoret. «Nei dere kan tro hun var søt! I tredje akt, da hun var i guttedragt – gid jeg har ikke set noe saa fortryllende. Og saa nydelig som hun synger –»

«Hun blev da ikke rost noe videre i aviserne,» sa frøken Horn, den nye bokholdersken. «Hun har aldrig gjort noe lykke. *Jeg synes ikke*, hun er pen – ikke mere end saa akkurat passe.»

«Jo *pen* er hun da,» sa kasserersken, frøken Jahn. «Tænk hun skal være saa skrækkelig let paa det, har jeg hørt. Jeg kan forresten godt forstaa, at hun har herretække – den lille snella. Undres om ikke Gundersen sværmer litt for hende, tro –»

«Tror jeg aldeles ikke,» sa frøken Brøter ivrig. «Hun er forlovet, fortalte han mig, med Birger Tande.»

«Er det han hos Andersen & Smith,» spurte frøken Horn. «Der vet jeg er en Tande. Jeg bodde sammen med ham paa landet en sommer – han hadde saamange saanne bekjendtskaper –»

«Nei, skuespilleren vel,» sa frøken Brøter næsten fornærmet. «Han hadde en liten rolle igaar – nydelig gut forresten –»

«Aaja det er sandt,» sa frøken Horn. «Jeg tror jeg husker ham – er han ikke nærmest statist forresten?»

«Kjære, han er jo ganske ung jo. Dere kan tro, vi spiste fint etterpaa – ja jeg maa si, Gundersen [78] var hyggelig at være ute med. *Saan* kavalier – man skulde sletikke tro det, for han er jo saa stille altid i forretningen – men gid a mei –. Ja vi hadde det saa koselig –»

Beate, som sat i vindueskarmen og spiste smørbrød, smilte litt for sig selv. Stener hadde altsaa været flink. Aa han var snil og søt –.

Frøken Kittelsen, som hadde med at lave teen – den yngste paa kontoret – spurte om nogen vilde ha mere. Beate rakte frem koppen:

«De og jeg skal faa billetter i neste uke, frøken Kittelsen. Gundersen spurte mig imorges om jeg trodde, De hadde lyst – for saa skulde han be sin kusine –»

«Neimen gid saa morro! Tænk hvor snilt av Gundersen!»

Beate smilte tilfreds. Hun hadde fundet paa det i det samme, for hun syntes frøken Kittelsen var saa søt, og hun hadde vist saa lite morro, stakkars. Det var en høi og blond, purung pike med noget eget fint og stille over sig. Hun bodde hos sin mor, som var enke med flere mindre barn og hadde en industriforretning etsteds langt ute i de nye gaterne ved Frogner.

Gundersen kom ind i det samme for at hente en brevmappe. Og frøken Kittelsen styrtet straalende bort til ham:

«Tusen tak, Gundersen – det var forførdelig søtt av Dem! Jeg glæder mig *saa* –»

«Jeg har sagt, De lovte os billetter til uken,» [79] sa Beate ganske alvorlig. Bare inderst i øinene smilte hun bittelitt. «Vi glæder os saan begge to –»

«Aa ikkeno at takke for,» stammet han

Beate satte fra sig koppen og gik ut. Hun stod i korridoren og lo, da han kom ut:

«Gid saa lite begavet du saa ut, Stener.» Hun tok ham om halsen og kysset ham.

«Kan jeg vite alt du finder paa da – jeg trodde vi skulde gaa sammen –»

«Langtifra. Jeg skal gaa med frøken Kittelsen den aften, du skal i Polyteknikken –. Naar vi kan være sammen, saa kan vi da finde paa no bedre end at gaa i teater – nei slip, er du gal –» det tok i en dør oppe paa gangen – «direktøren!» Hun løp ind til sig selv.

*

Et par dage efter fortalte frøken Brøter Beate, at Gundersen hadde spurt, om de to vilde komme til ham en kveld paa hans hybel. Saa skulde han be sin kusine og hendes forlovede.

«Jeg synes, det kunde være rasende hyggelig. Men jeg sa ikke noget bestemt jeg. Men kjære, det kan da ikke gjøre noget, naar vi er saa mange sammen? Synes De vel, det kan være no upassende da –»

«Nei kjære, naar vi blir tre damer. Nei, det kan der da ikke være no upassende i.» Beates ansigt var ganske uskyldig og alvorlig.

«Ja saa sier jeg ja for os begge da! Jeg synes, det skal bli rasende interessant at træffe [80] frøken Gundersen og Tande. Ikke sandt? Aa hun er saa yndig. Jeg tænker saanne kunstnere er skrækkelig morsomme at være sammen med. Tænk vet De, Gundersen har piano! Det fortalte han mig – han har kjøpt piano paa avbetaling, er det ikke morro, kanske frøken Gundersen vil synge –»

«Ja tænk at han har piano. Jo det blir nok hyggelig.»

«Det skal bli forførdelig interessant at komme paa saant et hybellag. Leven at se, hvordan han har det, De! Jeg tænker nok, han har det koselig!»

«Ja det tror jeg gjerne,» sa Beate like alvorlig.

«Igrunden saa tror jeg Gundersen vil forførdelig gjerne være sammen med hyggelige damer og saan. Ja har De ikke lagt merke til, at ret som det er, saa venter han paa os om kvelden for at faa følge med os og saan –?»

Det svarte hun ikke paa. Hun saa litt alvorlig ut – for alvor. Det var nu en kjedelig uvane, frøken Brøter hadde faat i det sidste at vente paa Beate om aftnerne efter følge. Saa hun og Stener var nødt til at gaa sammen med hende like til hendes pensionat –. Den eneste morroen ved det – at stjele sig til at røre ved hinandens hænder, uten at hun ante det mindste – blev litt triviel i længden. Og netop nu i de deilige høstkveldene. – Naa, de gik jo og drev, efter de var blit kvit hende. Og de hadde de lange aftnerne oppe hos ham. Saa igrunnen [81] var det jo ikke saa farlig. Det vilde være synd at misunde hende den lille morroen, naar hun saa gjerne vilde ha følge hjemover –.

«Jo og ret som det er, naar han kommer ind hit, saa blir han staaende og prate. Kjære, har De ikke lagt merke til det da? Det er jo noksaa rimelig forresten – det er jo os korrespondenterne, han har mest med. Og saa er jo frøken Jahn og frøken Horn noksaa gamle da. Han tør vel ikke riktig snakke til dem –»

«Nei han tør vel ikke det kanske,» sa Beate og smilte. For det var aldrig faldt hende ind andet end at regne frøken Brøter og frøken Jahn og frøken Horn for

jevnaaldrende. De var mellem tredve og firti alle tre. Og Beate selv var treogtyve.

*

Ingeniør Gundersen holdt virkelig dameselskap en lørdag aften. Fra kontoret var ogsaa frøken Kittelsen buden. Og det blev et svært hyggelig selskap. Kusinen var søt og takkelig og villig til at synge og spille hele kvelden, og Tande var et rigtig pent og stilfærdig ungt menneske. Beate Nordahl paatok sig at lave kaffen, og frøken Kittelsen dækket bordet, mens frøken Brøter la beslag paa Gundersen.

Utpaa natten stod Beate og Stener et øieblik sammen ved det aapne vindu. Og hun hvisket:

«Er det ikke morro? Det er liksom vi var gift og hadde vort første selskap du?»

«Jo» hvisket han tilbake. «Men det er jo [82] saan, Beate? Bare at de andre vet ikke, det er *dit* hjem –»

«Tror du kanskje,» sa hun og lo, «at Selma Brøter og Anni Kittelsen vilde kommet til os, hvis de hadde visst, du da.»

III.

Selma Brøter sat ved vinduet og stoppet et par hvite skivotter, da det banket. Det var farmaceuten.

«Jeg tænkte jeg skulde se indom og faa mig en prat med Dere jeg, frøken,» sa han og satte sig uopfordret i den lille sovesofaen, som stod paa skraa i hjørnet under maaneskinslampen. «Her var varmt og koselig da!» Han strakte fra sig benene, puttet tommelfingrene i vestens armhuller, plystret og stirret op i taket.

«Vand har Dere sat paa og – jøssunam for et flinkt kvindfolk. Ja var det ikke det jeg hadde paa fornemmelsen, som jeg sat her oppe hos mig sjel, naa koker frøken Brøter kaffi til dig, tænkte jeg –»; han knegget.

«Ja, da tænkte De nok feil da, Møller far. For dette vandet skal jeg ha til at vaske ut skiluen min i.»

«Det mener De ikke, frøken Brøter. De som har saant godt hjerte da. Mig derimot, mig er der ikke andet godt ved, end en liten dunk med munk, saa god som vi farmaceuter kan lage den. Men alt lægger for din fod jeg ned,» messet han.

[83] «Ikke har jeg fløte heller –»

«Henter jeg! Bare laan mig potta Deres litt frøken – naa der staar den – *ovenpaa* natbordet!» Han nappet den lille kinesiske fløtemuggen og reiste sig.

«Jaja,» sa Selma Brøter og smilte litt.

– Stakkars Møller, igrunnen var han ikke saa værst heller. Egentlig saa vilde det jo være synd at misunde ham den kaffeskvætten. Ikke for at hun syntes om den maneren, de hadde her i pensionatet, herrerne og damerne, med at sitte paa værelserne til hinanden, tvertimot, det var virkelig saa utækkelig. Men det var liksom no annet med Møller stakkars, for han skjønnte jo absolut ikke selv, at det var upassende saan at komme slængende indom til hende ret som det var –.

Ja hun skjønnte jo godt, at han var temmelig forlibt i hende stakkars. Men han kunde nu vel aldrig bilde sig ind noget? Han maatte da forstaa selv, at han var for gammel – mave hadde han og maane og næsten ingen øine bak guldlorgnetten. Og saa blekfet som han var, han mindet rent om saanne tykke, hvite ormer, som ligger under stener, naar man velter dem væk. Og saa *eiet* han ikke manérer. Han var temmelig tarvelig – men snil igrunnen stakkars. Igrunden saa likte hun ham ganske godt ogsaa. Og *han* kunde jo ikke for, at han ingen opdragelse hadde faat –.

Og saa var det det da, at han var deroppefra. Hun husket baade ham og søskendene [84] hans, fra hun var smaapike. Og han reiste endda til Toten hvert aar i ferien – det var noksaa morro at høre om alt deroppefra og om de nye folkene paa Brøter – og hvordan de hadde drevet op gaarden.

Selma sukket tungt. Aajasan, hadde ikke far været som han var, saa kunde sandelig meget været anderledens for hende – –.

Men han kunde nu vel aldrig gjøre sig forhaabninger, Møller vel? Hun smilte. Ja det visste hun da, at hun hadde virkelig ikke opmuntret ham. Likefrem være uvenlig mot fyren kunde hun da hellerikke –.

Hun hadde kaffe paa kjelen, som stod og kokte paa en snip av servantens marmorplate. Og hun gik til vinduet, begyndte at dra ned rullegardinet, men stanset og saa litt ut.

Sneen blev ved at yre ned i svære flaker. Kjøkkenvinduet ret over gaarden syntes bare som en utydelig rød lysflek. Det skulde kanskje bli ganske tungt at gaa imorgen. Hun smilte igjen. Nu fik hun altsaa likør, som hun kunde ta med.

Møller lot altid flasken bli igjen hos hende, naar han spenderte likør til kaffen. «Dere kan sætte taate paa den, frøken. Det er godt at ha og patte paa om natta. Mye bedre end bromkalium eller veronal,» pleiet han si. Uf, han var litt tarvelig da –.

Men det vilde være synd at negte ham den lille glæden, naar han saa gjerne vilde sitte her. [85] Og saa trodde hun nok, hun hadde en god indflydelse paa ham. Det var visst ikke bare fint papir, alt han var sammen med ellers. – Det var et koselig litet værelse og, hun hadde.

Hun rullet ned og tændte den lyserøde ampel. Stillet tilrette fotografierne paa det lille bord foran vinduet. Det var moren, den mislykkede bror Ludvig og bror Henrik, som hadde været familiens haab, andenstyrmand paa et stort Tønsbergskib og var druknet i Stillehavet for fire aar siden, samt søsteren Alvilde og hendes mand, saksfører Dahl, Mo i Ranen.

Faren manglet. Gamle Brøter hadde været en riktig vildtotning, som ved et eller andet løierlig tilfælde var blit gift med en embedsmandsdatter. Hun hadde været bleksottig og kardialgisk og vanskelig at omgaaes bestandig, og efterhaanden som hun blev mere og mere utilfreds med manden, der ikke forstod hende og hvis hele væsen var en eneste fortsat mishandling av hendes nerver og sjæleliv, blev hun mere og mere sykkelig og sutret. Den dag hun opdaget, at husjomfruen var med barn ved manden, reiste hun avgaarde med alle barna, og siden hadde Brøter været som død for hende – det vil si, han maatte jo sørge for hende, men det gik gjennom en saksfører da.

Selma hadde været tolv aar, da forældrene blev skilt; og hun hadde aldrig set sin far siden. Hun oppfattet ham, som moren hadde lært hende. I det hele hadde Selma set alting med morens [86] øine, alle de aar hun hadde bodd sammen med hende. Da understøttelsen fra Brøter minket, eftersom et og et av barna fylgte atten aar, hadde hun fundet det ganske rimelig, at hun som ældste datter skulde ofre sig for hjemmet. Henrik hjalp jo til og sendte hjem penger, og femten hundrede til sig selv hadde fru Brøter fra manden, saa længe hun levet. Men Alvilde, som var familiens skjønnhet, var ogsaa musikalsk, og hendes talent skulde da utvikles. Naa, saa blev hun jo heldigvis saa godt gift. Men saa var der Ludvig. Han hadde været saant et deilig barn som liten og litt sykkelig, saa han var blit litt bortskjæmt. Og saa var han

saant udmerket hode og hadde igrunden anlæg i saa svært mange retninger, saa han hadde liksom litt vondt for at slaa sig til ro ved noget. Men det var allikevel til Ludvig, at moren og Selma knyttet alle forhaabninger. Den gutten blev der nok noget av, det var de enige om, og med det endte de altid sine lange samtaler om hans smaa overtrædelser og hans mange fortræffelige egenskaper. Og paa dødsleiet hadde fru Brøter betrodd sit hjertebarn i Selmas varetægt, og Selma hadde git sin mor haanden paa at ofre sig for Ludvig.

Selma stod litt med hans fotografi i haanden. Hun hadde liksom forsøkt at slette ut mindet om den rædselsfulde tiden. Hun husket dunkelt en forretningsgaard i Nedre Slotsgate – en trappeopgang med hvite marmortrin, og tydelig som et drømmesyn kunde hun se en trappeavsats med [87] blaamalte vægger og en rødbrun dør med glasrute midt imot. Høiesteretsadvokat Herbert Klampenborg stod der paa ruten. Og tilvenstre for døren stod der malet med sorte bokstaver paa væggen: A la Parisienne, fru Bergliot Arnesen, damefrisør og skjønhetspleie, og en stor pil, som pekte ind i en korridor.

Hun syntes selv, det var besynderlig, at den trappeavsatsen stod saa levende for hende – der hvor hun hadde staat og samlet sig til at gaa videre, stige endda en etage høiere op – til Ludvigs chefer. For deroppefra husket hun absolut ingenting. –

Og av alt det andet – arrest og rum og væsener, som hørte til det gaadefulde, der het lov og ret, hadde hun bare et utydelig indtryk – liksom av et maskineri, hun hadde skimtet inde i et halvmørkt rum. Men rummet gapte mot hende med en svart dør, og Ludvig skulde puttes ditind, og maskineriet skulde ta gutten og knase ham. Og hun hadde graatt og graatt – og en forfærdelig skam hadde hængt over hoderne paa dem alle, og der hadde staat notiser i aviserne om det – uten navns nævnelse, men det var Ludvig.

Og saa i yderste nød, saa var gutten blit frelst. Cheferne hadde frafaldt tiltalen, fætteren i Afrika hadde dækket underslaget og rakt ut en lang arm efter Ludvig og tat ham til sig. Og hun selv, fortunlet og forvirret, liksom mørbanket i hodet, var havnet i dette pensionatet.

[88] Og saa grænseløst forlatt og fortvilet hun hadde følt sig, da hun omsider sat her paa sit ensomme lille værelse. Ræd alle mennesker – alle de fremmede, hun spiste ved bord med og hørte staake og holde leven paa gangene og i værelserne rundt omkring. Møller hadde været god at ha i den tiden. Igrunden hadde han været storartet snil mot hende.

Sandelig vilde det ikke været sjofelt av hende, om hun vilde sætte ham paa dør nu, bare fordi det var blit anderledes for hende og hun nu hadde morro og hygge som andre unge piker og venner, som hun brydde sig mere om.

Hun smaanyttet, mens hun tok kaffen av spritapparatet og satte over nyt vand til uldtøivasken sin. Møller, han hadde ved gud fortjent en kop kaffe hos hende av og til. Og hun dækket bordet pent med serviet og stillet glasset med præparerte bregner midt paa.

«Mæm mæm,» sa Møller og snuste til sig kaffeduften, da han kom ind med fløtemuggen i den ene haanden og en lovende papirpose med en kringle og fettflekker utenpaa i den anden og likørkrukken under armen. Jamen rystet ikke mennesket sneen og vandet av sig midt paa gulvet i værelset hendes.

«Aa fy for svarten til veir! Jamen er her lunt og koselig –» han rækket sig i sofaen, skjænket i kopper og glas, mens hun ordnet kakerne pent paa en tallerken. «Skaal da!»

Selma satte sig og smakte paa likøren.

[89] «Saa De skal ut og sporte imorgen De da –. De norske jenter, ja det er noe, de fryser ikke, de har ild i bloe –. Hoho! Er det naa denne stakkars vesle ingeniøren Deres igjen?» Møller blunket.

«Hvis det er Gundersen De mener, saa skal jeg være sammen med ham ja.»

«Stakkars gut. Det er synd dette, frøken Brøter, hvis De ikke mener noe med det.»

«Isch De da,» sa Selma.

«Isch De da,» hermet han. «O De er en farlig pike De – leke med hjerter, jada, Dere kan den konsta – mangler ikkeno paa det nei: Først stakkars gamle mig – aassaa naa denne jyplingen. Jaja, forandring fryder –»

«Jeg har aldrig hørt maken som De snakker jeg, Møller! Det kan De da virkelig ikke paastaa med den mindste smule av grund, at jeg har kokettert med Dem!»

«Neida, neida! *De* kan naturligvis ikke gjøre for at De er saan søt bedaarende liten dame. *Dere* er altid saa uskyldige saa –»

«– Og Gundersen!» fortsatte hun forceret ivrig «– kjære, jeg har aldrig hørt paa maken! For det første saa er han da *sikkert* tre, for ikke at si fire aar yngre end mig,

ja kanskje fem –. Desuten saa er vi da ikke alene sammen bestandig. Imorgen skal frøken Nordahl være med os. Kjære, som oftest er hun da med. Det falder sig da saa naturlig, synes jeg, naar vi er paa samme kontor, at vi slaar os sammen og [90] hygger os litt. Jeg ialfald kan da ikke tænke mig noget rimeligere igrunden. De kan da vel begripe, jeg koketterer da ikke med den unge gutten – jeg tror De er gal, jeg har da vel baade sømmelighetsfølelse og ansvarsfølelse – aldrig i livet kunde det falde mig ind!»

Møller bare nikket og satte op et fult ansigt.

«Jeg skjønner ikke, at ikke en herre og en dame kan være sammen, uten at folk straks skal se noe *saant* i det,» sa Selma ivrig og indignert. «Jeg synes^{u2} virkelig, man kan da saa godt være venner –»

«Stakkars gut, jeg sier ikke mere jeg.» '

«Uf De er riktig saa væmmelig saa.»

Men hun var sprutrød i ansigtet og hun hadde vondt for at skjule, hvor hun var oprømt.

Møller iagttok hende stjaalent, mens han uten at spørre om lov tændte en cigar. Han fik pludselig litt skrupler. Kanske det var vel farlige drammer, han skjænket hende – værre end likør. Naa fan, hun blev vel ædru igjen – litt tømmermænd i hjertet og dagen derpaa – men saa farlig var det vel ikke. Og i øieblikket gjorde det hende saa salig, stakkars –.

«Forresten saa skal jeg be bort Gundersen paa kaffe en lørdag, saa skal De faa se, for en pen, takkelig, forstandig gut det er. Aanei, han tænker nok ikke paa saant han. Og saa frøken Nordahl – aa hende kommer De til at bli aldeles forlibt i, Møller! Jeg vet da det, at der er ingenting, som er saa farlig for saanne ældre herrer som slike bachfischer!»

[91] Møller tænkte noget om gamle piker og unge gutter, men det sa han ikke.

*

Vennen Arvesen kom indom, da han stod oppe hos sig selv og barberte sig – han skulde ut til kvelds.

«Faen om jeg skjønner, at du orker at sitte dernede hos hende jeg,» sa Arvesen.

«Hun er et svært bra menneske,» sa Møller alvorlig, mens han skrapet sig i ansigtet. «Forresten saa hygger jeg mig sammen med hende og. Vi er landsmænd og, faar du huske. Stakkars jentunge, jeg kjendte mor hendes jeg. Gud bevare mig, naar jeg tænker paa at hun har gaat og slitt alle de aarene for det bæstet. Og den slusken av broren –.

Selma er den eneste av alle Brøterungerne som slegter paa gammeln forresten. Snil og trofast og strævsom – gla i litt moro, men faar aldrig no – forklusset og tørket bort.

Faen, var jeg aldeles brændsikker paa hun sa nei, saa jaggu fridde jeg til hende. For der kommer sgu ingen anden til at gjøre det, og det er faen saa synd paa et kvindemenneske at bli gammel jomfru og saa ikke ha faat gi bort en kurv engang –.»

IV.

Like over jul sluttet Beate Nordahl pludselig paa kontoret. Og etpar morgener efter laa der [92] forlovelseskort fra hende og ingeniør Gundersen paa alle pultene.

Frøken Horn og frøken Jahn hadde forresten skjønt det hele tiden, sa de. I den første tiden etterpaa forhørte de frøken Brøter hver eneste dag ved theen: om hun hadde været indviet? Akkurat sagt noget hadde de ikke, svarte frøken Brøter, men selvfølgelig hadde hun skjønt det hele tiden. Frøken Horn vilde ha aa vite, hvor længe frøken Brøter trodde det hadde varet. Aa ikke længe, mente Selma. Om de var svært forelsket, tro? Gik de og kjæltet? Hadde de været hyggelige at være sammen med? – Saa drøftet de Beates fortrin og mangler. Og Gundersens utsigter. Paa frøken Horns forespørsel hadde han sagt, at de skulde gifte sig «noksaa snart». Men saa gærne var de vel ikke. Naar de fik tænkt sig litt om, kom de vel til fornuft. Familien hendes i Kragerø, hvor frøken Nordahl var reist ned for at lære litt husvæsen og sy paa utstyr, fik vel snakket hende fra det. De fik da ialfald vente etpar aar. Om hun skrev til frøken Brøter? Og om frøken Brøter var no sammen med Gundersen utenfor kontoret endda?

Men lille Anni Kittelsen satte pludselig en stopper for den sporten. Det var da frøken Horn en vakker dag sa til frøken Brøter:

«Ja tænk jeg var da saa sikker paa i første, at det skulde blit Dem og Gundersen, jeg! Ja gid, han kurtiserte da sandelig Dem en omgang slik atte –»

[93] Selma Brøter sa bare:

«Uf De da – saant tøv!»

Men da hun var gaat, reiste Anni Kittelsen sig og sa med lynende øine, like op i ansigtet paa frøken Horn:

«Fy! Jeg skjønner ikke, at ikke De skammer Dem!»

Det begav sig virkelig, at frøken Horn saa skamfuld ut – et øieblik. Men saa forsøkte hun at le ertende:

«Naada, naada, ikke saa hidsig, lille frøken Kittelsen – jeg skjønner forresten ikke rigtig, hvad De mener jeg. – Men det vil jeg si,» skyndte hun sig at utbryte, heftig indignert, «jeg synes Gundersen har opført sig *ordentlig* tarvelig. *Saan* som han kurtiserte hende. Ja forresten frøken Nordahl og har baaret sig simpelt ad – den maaten, de brukte hende til skjørt –»

«Det tror jeg aldeles ikke – det vil jeg aldeles ikke tro hverken om Gundersen eller frøken Nordahl,» faldt Anni Kittelsen ind.

«Det skulde da være snodig, om akkurat de to var de eneste paa hele kontoret som ikke skjønte –. Kjære, mennesket var jo saa rotteforlibt i den gutungen saa –. Ialfald at ikke frøken Nordahl skulde se det – men hun har selvfølgelig bare syntes det var leven hun!»

Frøken Kittelsen hadde pakket sammen sit halvspiste smørbrød og stukket det i forklæ [94] lommen. Nu tok hun sin thekop og gik mot døren:

«Jeg vil bare si Dem det, frøken Horn, hvis det kan interessere Dem at høre min mening om Dem, saa er De altsaa det *mest* ondskapsfulde og simpleste og *hjerteraaeste*, som jeg i det hele tat kan tænke mig. Nu vet De det. Farvel!»

Dermed gik hun ind i det lille rummet, hvor hun sat og skrev ut fakturaerne, og lukket døren efter sig.

Frøken Horn haanlo efter hende og mumlet noget om fræk, uforskammet tøsunge. Men Selma Brøter fik fred efter den dagen.

Imidlertid saa fulgte sensation efter sensation for forretningens damer utover vinteren og vaaren.

Først giftet Gundersen og frøken Nordahl sig tre uker efter at kortene var kommet. Ingen hadde visst noget paa forhaand; et nyt sæt kort en mandag morgen oplyste, at begivenheten hadde fundet sted. Paa nærmere forespørsel meddelte Gundersen videre, at Beate og han var blit borgerlig viet om lørdagen efter kontortid, at de hadde reist til Frognersæteren med vidnerne og spist middag og været over til søndag paa en skihytte, som en av hans venner hadde – dette maatte han indrømme, eftersom nogen fra frøken Jahns pensionat hadde set Gundersen i Nordmarken med en dame om søndagen – samt at de hadde leiet en bekvemmelighet paa to værelser, [95] pikekammer og kjøkken øverst i Teresegaten, at de foreløbig ikke skulde ha pike samt at Beate hadde faat litt hjemmearbeide med oversættelse og maskinskrivning – maskine hadde hun leiet.

Kontorpersonalet la sammen og forærte de nygifte et taffelur. Derefter blev de invitert til aftens.

Selv frøken Horn maatte indrømme, at Gundersens hadde det «idyllisk koselig», skjønt hun syntes ikke, der var spor av stil over den stuen deres – hjørneskap og kommode med speil av bjerk i empirestil, to forskjellige lænestoler i bonderokokko og en madrassofa fuld av puter, trukket med blomstret kreton, og dertil husflidsgardiner. Og de maatte nu være bra affekterte for at finde paa at henge op to saanne vældige fotografier av de nakne fyrerne, som stod og vred sig – selv om de nu var av Michel Angelo.

Men hun maatte indrømme, at kjøkkenet var simpelthen bedaarende. Gundersen hadde faat vælge farverne, da der skulde pudsas, fortalte Beate stolt. Der var lysegule vægger og grønne tallerkenrammer og bænkeskap og møbler, og et lite spisebord og to armstoler med puter i et hjørne. Og stentøiet i rammerne, og alt av duker og gardiner og kappen om peishætten var hvitt og høirødt, og bliktpøi og kobber skinnen, og over bordet hang der flere fotografier av hollandske malerier, piker som skrællet poteter og [96] slikt. De spiste der til daglig, fortalte fru Gundersen, og der var virkelig *saa* koselig, at frøken Horn beklaget, de var for mange til at spise der ikveld.

Pikeværelset hadde Beate til «kontor», maskinen stod der. Soveværelset blev ikke forevist, men frøken Jahn, som bad om at faa gaa ditind og vaske sig, oplyste, at

møblerne var hvitmalt – disse billige fra tugthuset – og trækkene av blaatoei – til at knappe av og vaske, fortalte Beate.

Og de nygifte lot til at være saa henrykte for altsammen, og Beate forklarte beredvillig damerne ute paa kjøkkenet, hvordan hun indrettet sin dag med arbeidet, saa de maatte indrømme, hun var virkelig mere huslig og praktisk, end de kunde tænkt sig muligheten av. Saa foreløbig var damerne enige om, at det var virkelig en bedaarende idyllisk liten rede, de hadde faat sig, de to, som skulde leve paa to tusen fire hundrede i to værelser i Teresegaten.

*

Men to maaneder efter kunde frøken Horn meddele ved formiddagstheem, at hun hadde truffet fru Gundersen i Torvgaten, og det syntes altsaa *aldeles* tydelig paa hende. Ikke for det, frøken Horn – og frøken Jahn med – hadde jo nok *tænkt*, at der var noget slikt iveien, da de giftet sig saan over hals og hode. Men de hadde altsaa ikke villet si noget – det *kunde* jo været feil, og da hadde det været stygt at antyde det [97] naturligvis. Men nu var da frøken Horn sikker paa det: fru Gundersen skulde ha en liten. Frøken Horn hadde til og med git sig ifølge med hende et stykke, og fru Gundersen stakkars hadde været aldeles generet og nervøs.

Denne sensation drøftet damerne i det vide og det brede. Den umiddelbart foregaaende – at frøken Kittelsens mor med industriforretningen i Thorsgate hadde maattet søke akkord, blev aldeles stillet i skyggen. Nu var der ingen længer, som snakket om den idyllisk koselige reden i Teresegaten. Tvertimot, de syntes saa hjertelig synd –. Frøken Horn hadde mest vondt av Gundersen, men frøken Jahn hadde ikke det – aajo, litt vondt, men en mand fik sandelig ta følgerne av sine egne handlinger, men uf stakkars hende – den pene unge piken.

Ja nu var hun just ikke for pen, oplyste frøken Horn – det hadde hun da forresten aldrig været heller. Det hadde været de pene tarverne og det friske utseendet og saan, hun hadde flytt paa. Og nu var hun saa gul og spids i ansigtet og saa saa gammel ut –. Men hun hadde da ved gud været ute om det selv. Naar en dame ikke holdt mere paa sin egen værdighet. At et mandfolk forsøkte sig frem, hvor vidt han kunde gaa – ja det var jo ikke *rigtig* naturligvis, men saan var de nu engang allesammen. Frøken Horn da visste det av egen erfaring.

«Ja tænk jeg skjønner det ikke allikevel,» sa frøken Jahn. «At det kan gaa saa vidt mellem [98] to forlovede. Jeg begriper ikke at man kan ha saa lite agtelse for hinanden.»

Frøken Kittelsen uttalte sig ikke ved theen. Efterat hun hadde været uforkammet mot frøken Horn dengangen, var hun i lang tid blit straffet med at de andre absolut ignorerte hende. Men efter uheldet med hendes mor hadde frøken Horn tat hende til naade igjen og var blit overstrømmende elskværdig og imøtekommende. Imidlertid saa fortsatte frøken Kittelsen med at være tvær og kort mot frøken Horn. Men til frøken Jahn, som frøken Kittelsen igrunden likte, fordi frøken Jahn igrunden var et godt menneske, sa hun hvad hun mente.

Hun var *saa* skamfuld og *saa* rasende, naar hun tænkte paa, at hun altsaa i flere maaneder daglig hadde gaat sammen med denslags mennesker. Og saa skuffet – naar Gundersen og frøken Nordahl var nogen saanne, saa visste hun virkelig ikke, hvem hun turde stole paa. Hun turde ikke fortælle det til sin mor engang – naar hun tænkte paa, at han hadde hat den frækhet at invitere hende op paa sit værelse sammen med sin noksagt – for det kunde Beate jo godt ha været allerede dengang for alt hvad de visste –. Frøken Kittelsen var paa graaten av indignation. Og hun gjorde frøken Jahn opmerksom paa, hvordan hun var mot Gundersen nu. – Ikke et ord skulde han faa høre av hendes mund utover det absolut nødvendige forretningsmæssige. Og onsdag før paaske, da hun skulde reise bort, og hun gik rundt [99] og sa adjø, hadde hun ikke sagt glædelig paaske og tat ihaand med ham – aldrig i livet vilde hun altsaa ta Gundersen i haanden mere.

Selma Brøter sa absolut ingenting i sakens anledning.

Imidlertid blev ogsaa det tema litt uttersket tilslut. Især efterat Gundersen en dag, som kasserersken og bokholdersken gjentok sine forespørsler til hans kone – hvordan hun hadde det, at det var virkelig daarlig, at hun aldrig kom ned paa kontoret og hilste paa gamle venner o.s.v. – ganske uanfegtet sa, at Beate var ikke rigtig bra om dagen. Men kunde ikke de se op, f. eks. paa lørdag eftermiddag, og drikke kaffe.

Frøken Kittelsen og frøken Brøter sa neitak. Men frøken Horn og frøken Jahn indfandt sig. Og Beate tok imot dem straalende og blid og ganske ugenert i sort babykjole med en liten hvit krave. Kaffebordet var nydelig og de hjemmebakke kaker deilige, og det var varmt og solskin – det var en av de første dage i mai, og verandadøren stod oppe. Beate viste frem tre grønmalte kasser med jord, som hun skulde plante i, og to kasser til kjøkkenvinduet med persille og græsløk, og præsenterte dem for sine roser, som stod med store skud paa grenene og smaa gule navnepinder ved siden.

Utpaa eftermiddagen dukket frøken Brøter op allikevel. Men hun sat og sa ikke stort, mens hun drak den etterpaakaffe, som Beate serverte hende.

[100] Da de skulde gaa, fik Beate snakket etpar ord alene med frøken Brøter i entreen.

«Kan De ikke se op til os engang imellem om kvelden. Stener sier, det nytter ikke han ber Dem. Men vi vilde sette saan pris paa det. Jeg synes da, vi tre hadde det saa hyggelig sammen i gamle dage. Bare si til Stener om formiddagen, en kveld De ikke har no bedre for, – og saa bli med ham hjem om aftenen. Aa, kjære gjør det da –»

Frøken Brøter sa jatak, hun vilde nok gjerne og hun skulde se –. Imidlertid gjorde hun det ikke foreløbig, skjønt Gundersen bad hende flere ganger.

Efter dette kaffeselskap hadde frøken Horn og frøken Jahn fundet ut, at Gundersens maatte ha været forlovet noksaa længe, hvilket skulde regnes for en formildende omstændighet. Fru Gundersen hadde nemlig hat en kaffeduk i venetiansk søm, som hun sa hun hadde sydd, mens hun var forlovet. Og det var mindst fire maaneders arbeide. Hermed var liksom saken Gundersen utdebattert.

*

De fik ny forsyning med samtalestof straks efter. Denegang var det Selma Brøters affærer. Hendes svoger, overretssakfører Dahl, Mo i Ranen, døde pludselig av hjerteslag. Søsteren sat igjen i smaa kaar – Dahl hadde været livsforsikret, men der var laant endel paa policen – Selma visste ikke akkurat hvordan det var, [101] men boet stod nok ikke rart, og der blev vist svært litet til Alvilde stakkars –.

Selma Brøter var forresten rent som forstyrret. Hun snakket ikke om andet end søsterens affærer – bare der kom et menneske ind paa korrespondancekontoret, begyndte hun at fortælle og grave og spørre og be om forklaringer om dødsboer og assurancer og slikt. Den nye korrespondenten var aldeles fortvilet over at skulle høre om elendigheten i Mo altid, og hjemme i pensionatet skydde de hende som pesten, slik hun malte og malte ustanselig op og op igjen om det samme. Møller var snil og taalmodig, men han hadde ikke større greie paa forretninger og var desuten noksaa meget ute om aftnerne i den tiden.

Men frøken Horn var svært snil – og saa var hun et greit, dygtig menneske og likte godt at være litt forsyn. Saa hun blev sittende igjen med Selma efter kontortid om aftnerne, læste igjennem med hende brevene fra sakførerne og søsteren nordpaa og

dikterte svarbreve og spurte og grov og lot Selma forklare og laget statuser paa vældige papirer. Og Selma var liksom litt roligere, saa længe hun sat overfor den anden og hadde hendes myndige væsen over sig.

Men om aftnerne hjemme, naar hun hadde drukket sin the alene i pensionatets spisestue, efter de andre hadde spist for længe siden, og hun kom ind paa sit ensomme værelse, la hun sig ^[102] bare ned paa den opredde sovesofa og graat, graat, graat –.

Hun tok frem hele bunken med Alvildes fortvilede breve og læste igjennem – begyndte med det frygtelige telegram og læste alting og graat endda mere. Og det var like forferdelig og ufattelig nu som det hadde været den søndag formiddag, hun hadde faat telegrammet og hun hadde kastet sig ned og tigget gud, akkurat som det endda kunde gjøres om – at Alfred maatte ikke, maatte da ikke være død –.

Hun hadde ikke kjendt sin svoger stort, men hun dyrket ham, fordi han var Alvildes mand og han hadde været rasende forelsket i Alvilde og overøst hende med fine presenter, mens de var forlovet. Og Alvilde hadde ikke været flink til at skrive, men Selma hadde aldrig fundet paa at betvile, at hun og manden hadde det godt sammen og var lykkelige, og hun visste, Alvilde hadde et flot hjem og førte hus deroppe. Hun hadde altid tat det som noget selvfølkelig, at søsteren skulde forkjæles – de hadde gjort det hjemme, og hun gik ut fra, at saan skulde det være, hvor Alvilde kom hen – Alvilde som var saa vakker og begavet. Og i triste timer, naar Selma undertiden syntes, det hadde gaat saa sørgelig med dem allesammen, saa var det hendes trøst, og det hun hadde at takke gud for, at Alvilde ialfald hadde det saa godt.

– Og nu var hun enke, og hun var i omstændigheter atpaa til, og frøken Horn sa, hun ^[103] vilde ikke faa mere end høist firti kroner maaneden at leve for – hvis hun ikke vilde begynde en forretning for pengene sine da, som frøken Horn raadet til. Men det var ikke saa let at finde paa noget slikt.

Bestemmelsen blev, at Alvilde skulde flytte til Kristiania til høsten og bo sammen med Selma, som jo heldigvis hadde en svært god post nu, saa hun kunde støtte hende. De skulde leie en liten leilighet sammen og Alvilde foreløbig stelle huset for dem begge – mens de saa tiden an.

V.

De kom til at bo oppe ved Sankthanshaugen – hadde to værelser og kjøkken. Alvilde hadde beholdt endel av møblerne sine og Selma hadde kjøpt sig sovesofa og amerikansk gyngestol. Kommode hadde hun.

Foreløbig maatte de ha formiddagspike. Alvilde stakkars var saa elendig, saa hun orket ikke mere end akkurat lage middagen. Selma vasket op, før hun gik paa kontoret igjen, og stelte aftens, naar hun kom hjem – og igrunden saa syntes hun det var morro at ha litt huslig arbeide igjen. Og selv om hun undertiden var litt træt, naar hun kom hjem fra forretningen, saa var der virkelig meget i det, som hun hadde læst etsteds, at der var hvile i avvekslende arbeide.

[104] Og saa var dette jo bare foreløbig da. Naar *det* var overstaat med Alvilde, kom hun naturligvis til at overta husstellet helt – ialfald saa Selma gjorde ikke mere, end hun akkurat kunde synes var morro. Og da var det meningen, at Alvilde skulde se at faa elever i piano. Nu hadde de bare Selmas hundrede kroner maaneden og Alvildes syvogtyve – det var alt hun fik, da boet var avsluttet – at greie sig med.

Det værste for Selma var, at Alvilde var saa skrækkelig vanskelig at omgaaes om dagen. Man kunde jo ikke si noget om det – det maatte jo være aldeles frygtelig at gaa slik, Selma begrep ikke, at nogen orket. Og alt det hun hadde gjennomgaat – og det i den tilstand hun var. Og skrækkelig maatte det være for Alvilde at ha det saa smaat og trangt, saa forvænt som hun var. Men hun var saa irritabel, at Selma turde næsten ikke aapne munden; mange ganger fór hun op og var rent utav sig, og Selma ante ikke engang, hvad hun var blit opirret over.

Som nu for eksempel en lørdag, de skulde ha plukfisk og risengrynslapper, og risengrynslapper er jo ikke saa fort mat at lage. Men Selma kunde jo ikke vite, hvad de skulde ha, og forresten saa spurte hun bare i entreen, idetsamme hun kom, om maten var færdig, men hun gjorde virkelig ikke søsteren spor av bebreidelser. Tvertimot, hun tilbød at steke lapperne, saa Alvilde skulde slippe at staa mere. [105] Men bare det var nok til at Alvilde blev fornærmet.

Imidlertid saa dækket Selma bordet. Alvilde hadde sat plukfisken paa beatricen, mens hun hadde kaffen paa det ene gasblusset og stekte paa det andet. Og saa hadde hun ikke kjendt for stekelugten, at plukfisken svidde sig.

Den var virkelig blit forfærdelig vond, men for Alvildes skyld tvang Selma sig til at spise litt av den – spise helt op orket hun ikke. Men hun sa ikke et ord – endda

begyndte Alvilde av sig selv:

«Uf ja jeg vet den er uspiselig. Ja du har jo al mulig grund til at være sint, det indrømmer jeg. Jeg indrømmer, du har ret til at forlange baade ordentlig mat og at den skal være færdig i rette tid – naar jeg gaar her paa naade og barmhjertighet hos dig –»

«Aaneimen Villa da. Jeg vet jo godt, du kunde ikke for det –»

«– Jeg indrømmer, jeg kan ikke lage mat. Men kjære, jeg har jo aldrig lært det. Jeg har jo hat husjomfru altid. Og det er sandelig ikke let at skulle lære sig til det, naar man ikke har mindste hjælp og skal snu og vende paa hvert øre –»

«Kjære dig, jeg sier jo ingen ting –. Jeg synes sandelig, du er saa flink saa –»

«Pøh! Nei jeg vet jo godt, at jeg gaar her og snylter paa dig. Men du maa bare ikke tro, ^[106] det er for morsomt for mig heller –. Jeg forsikrer dig for, jeg ønsker ikke noget mere end at jeg kunde faa no at gjøre og slap at ligge dig til byrde –»

«Aa men Alvilde! Aa du maa da ikke snakke saan – du *vet* da, jeg ønsker ikke no bedre end at kunne hjelpe dig litt –»

«– Forresten –» Alvilde overhørte aldeles – «saa faar det jo være det samme, enten man orker eller ikke, naar man *maa*. Jeg tænker jeg faar gaa ned paa arbeidsanvisningen jeg, litt trappevask eller rengjøring i kontorer kan jeg vel nok faa – kjære saa mange arbeidskoner som maa skure og vaske, om de gaar slik som jeg –. Man skal ikke holde sig for god til nogenting san. Eller begynde saapeforretning, som hun raadet til, denne veninden din – frøken Horn – bli saapemadam, haah!»

«Villen min, Villen min da,» jamret Selma og forsøkte at kjæle for søsteren.

Men Alvilde puffet hende væk og reiste sig:

«Forresten saa blir det vel slut straks. – Forhaabentlig saa kreperer jeg – saa elendig som jeg er om dagen, saa haaber jeg rigtig ikke, at jeg staar det over. Bare ungen vilde dø den og – saa slap da den at skulle henge paa nogen. Lever den, saa skik den bare paa fattigkassa du –»

«Alvilde!» Selma skrek høit. Men Alvilde rugget ind i soveværelset og laaste efter sig. Hun graat høit og skrikende derinde, men alt ^[107] Selma banket paa døren og rusket i laasen og tagg og bad, saa fik hun ikke et ord til svar.

Efter at Selma hadde vasket op og igjen kom og banket paa døren, lukket søsteren endelig op. Hun hadde løst op klærne og veltet sig straks tilbake i sengen igjen, laa med lukkede øine og stønnet. Selma sat paa sengekanten og klappet hendes kind og hænder:

«Villa min – er du syk –»

«Neida,» grinte den anden. «Kan du ikke bare la mig ha fred – jeg har hodepine – er træt –»

«Skulde du ikke ta og gaa ut litt, tror du?» forsøkte Selma. «Tror du ikke det er galt, at du aldrig rører paa dig og er ute?»

«Røre paa mig! Ja du kan snakke du –. Du skulde bare ane, hvordan det er du –»

«Jamen Alvilde – jeg har da altid hørt, det skal være saa galt at sitte inde bestandig som du gjør. Vi kan gaa ganske langsomt – bare en liten tur op paa Sankthanshaugen – og saa ind paa et konditori efterpaa,» fristet Selma.

«Orker ikke. Nei, du faar gaa alene –»

«Nei du kan da vite, hvis ikke du vil gaa, saa blir jeg hjemme hos dig –»

«Aanei kjære gaa du. Du skal da virkelig ikke paalægge dig unødige ofre for min skyld heller. Naar du har saan lyst –»

«Nei kjære, det var for din skyld, kan du vite –»

«Ufnei kan du ikke gaa da. Saa faar jeg ^[108]prøve, om jeg kan faa sove litt – det er jo aldeles umulig for mig at sove, kan du vel begripe, naar jeg vet, du sitter hjemme og jæter mig –»

*

Oppe paa Sankthanshaugen blev Selma sittende længe paa en bænk. Det var saa vidunderlig mildt og deilig og solskin.

Plænerne laa saa frodig grønne og trærne stod med fulde løvkroner endda, gule og røde, og svanedammen speilet den brogede bladpragt og den blaa himmel og de hvite skyer. Av og til drysset et gult løv ned paa vandet, og ænderne og svanerne drog krusninger henover den blanke flate.

Der var næsten ingen mennesker deroppe. Efterhvert tørket Selma sig sjeldnere og sjeldnere over øinene med det dyngvaate lommetørklæde – hun sat og lot taarerne bare rinde og sanset ingenting, før nogen stanset med en barnevogn like bak hende og sa goddag.

Det var fru Gundersen. Hun satte sig paa bænken ved siden av Selma, men lot som hun ikke saa, at den anden hadde graat. Foreløbig rettet hun litt paa tepperne i vognen og holdt øinene fæstet paa den, mens hun vugget den litt og snakket om det deilige veiret de hadde, endda det var midt i oktober, og spurte om nyt fra Hercules.

Selma fik samlet sig litt efter litt. For høflighets skyld syntes hun, hun maatte be om at faa tittle paa væsenet i barnevognen.

«Aa – vi synes naturligvis hun er søt og [109]deilig. Men for fremmede er der jo ikke stort rart ved saant et lite kryp,» sa Beate beskedent, men hun smilte ømt og lykkelig, mens hun trak teppet litt tilside fra barnets ansigt.

Og Selma i sin dype fortvilelse saa den andens smil og hvordan hun streifet med haanden barnets kind, som var den flygtige berøring en nydelse. Og hun sa:

«Men tænk at De tør ta ut saan en liten en allikevel da. Uf jeg synes der er saant skarpt drag i luften. Men det er sandt» – og det hørtes paa hendes stemme, at hun mente at være giftig – «hun er jo forresten ikke saa liten heller. Det er jo noksaa længe siden hun kom til allerede.»

Beate bare smilte som før. Selma noterte med en viss tilfredsstillelse, at fru Gundersen hadde tapt sig svært, syntes hun – hun var blit vel lubben nu, og fruemæssig og sat, og det gjorde hende virkelig svært meget ældre.

«Ja lilleemor blir ti uker paa mandag hun. Jo jeg tar hende ut hver dag, naar det er pent veir. Hun er vant til luften, ser De – Stener hadde hende ut paa verandaen, før hun var en uke gammel –»

«Ja tænk alle de forandringer, som dette aaret har bragt Dem – jeg maa si, det har gaat i en fart,» forsøkte Selma sig igjen.

Men Beate bare smilte: «Ja det skal De ha ret i.

– Nu skal jeg forresten hjem. Jeg passer jo altid paa at være inde med hende før solen [110] er nede. Kan De ikke ta og gaa med, frøken Brøter, saa lager jeg the – jeg

bakte havrekjeks igaar, de er blit saa deilige – og æblegelé –»

Selma snakket om søsteren – hun kunde ikke for hendes skyld. Men Beate beroliget – hun hadde allerbedst av at ligge og sove. Og mens Selma fulgte hende litt opover Ullevoldsveien, kom hun til at betro Beate Gundersen alle sine sorger.

Beate trøstet hende. Hun hadde ogsaa hørt, at mange kvinder blev saa urimelige, naar de var i omstændigheter. Det gik nok over – og Alvilde var saa søt og snil og morsom igrunnen og hadde egentlig saant jevnt, godt humør – og saa mye humor, forsikret Selma. Saa naar bare *det* var over, saa fik de det nok hyggelig sammen. Og selvfølgelig var det ingen sak for Alvilde at faa elever – saa mange hun bare kunde ta; det trodde Beate nok ogsaa.

Selma var helt opkvikket, da de stod utenfor Gundersens port. Hun syntes hun fik hjelpe Beate med barnevognen opfor trapperne, og saa blev hun likegodt til the, og det smakte saa deilig og der var saa koselig, saa hun blev sittende temmelig længe – Gundersen kom, i det samme hun stod og skulde gaa. Og de bad hende begge to saa meget om at se op igjen og ta sin søster med sig.

Hun hadde rigtignok skrækkelig daarlig samvittighet, da hun galloperte hjemover, men Alvilde sov heldigvis og vaaknet ikke, før hun [111] hadde aftensbordet dækket. Og da var hun saa blid og medgjørlig, at Selma følte sig aldeles lykkelig.

De saa næsten ingen mennesker. I førstningen hadde frøken Horn kommet der en del. Men da hun merket, at fru Dahl absolut ikke vilde indlate sig paa nogen av hendes forretningsplaner, men foretrak at sitte med de syvogtyve kroner om maaneden, tapte hun aldeles interessen for Selmas og Alvildes menage. Selma beklaget det forresten ikke saa meget, for Alvilde hadde aldrig likt frøken Horn.

Møller saa opom av og til. Men Alvilde likte ikke ham heller. Og en vakker dag fik de to kort: Kristoffer Møller, cand. pharm, og fru Daisy Møller. Der stod ikke, hvad hun var født. Men en dag frøken Brøter gik til kontoret, traf hun en av damerne fra pensionatet, og hun kunde oplyse, at fru Daisy Møller var absolut ikke no født. Før hun blev fru Møller, hadde hun hat en cigarforretning i Torvgaten og kaldt sig fru Rosengrehn. Forøvrig var hun ogsaa kjendt under navn av Aftenrøden.

Men Selma visste ikke dette, da kortene kom. Og hun sat og saa paa dem om kvelden.

«Nei saa glad jeg er for dette!»

«Vorherre maa vite, hvad det kan være for en, som vilde ha den fæle gamle Møller,» sa Alvilde.

«Aa der er nu mye godt ved Møller,» sa Selma ivrig. «Nogen skjønhed er han jo ikke, og nok ^[112]saa usleben, men ellers –. Nei jeg er saa glad du. Jeg har virkelig hat saa vondt av Møller mange ganger – og noksaa daarlig samvittighet ogsaa. Ja for jeg skal nemlig betro dig, at Møller har sværmet sterkt for mig en tid.»

«Gud hvor dum du var, som ikke tok ham!» sa Alvilde. «Litt penger har han, det vet jeg. Og naar du likte ham –.»

«Er du gal du, ikke paa den maaten. Du kan da skjønne, jeg var da ikke spor forelsket i ham –.»

«Forelsket!» blaaste Alvilde. «Vet du hvad, i din alder Selma. Jeg synes du maatte været glad til, du kunde faat ham, jeg. Det hadde nu vel altis været morsommere at bli fru Møller vel end at sitte her som gammel jomfru og tørke op –.»

«Nei vet du hvad. Gifte mig bare for at bli gift, det vilde jeg da aldrig. Uf det vilde rent være at sælge sig det, synes jeg. Nei man skal ikke gifte sig, uten man elsker, det er *min* mening –.»

«Uf! Du snakker som du skulde være femten og ikke femogtredve,» sa søsteren fra gyngestolen. «Men naturligvis, hvis du synes du har det saa leven som du har det, saa –».

«Jeg foretrækker da ialfald det fremfor at gifte mig med en mand, som jeg ikke elsket,» sa Selma. «Desuten –» hun sænket stemmen. «Naar der var en anden, jeg var glad i saa –».

Alvilde svarte ikke. Men Selma fortsatte:

«Det var det, ser du.»

^[113] «Hvorfor blev ikke det noget av da,» spurte søsteren om en stund, men ganske uinteressert. «Han brød sig vel ikke noget om dig kanskje?»

«Jo det gjorde han. Det er jeg viss paa, – det vil si, det vet jeg aldeles bestemt.»

«Har han fridd til dig da – eller sagt noget?»

«Slikt vet man, uten der behøves at sies noget.» Selma smilte op mot lampen. «Aa jeg merket paa saa mange mange ting, at han var glad i mig. Ja han kunde se slik paa mig, Alvilde, naar vi var ute sammen – aanei naar jeg husker paa, hvordan han saa paa mig ofte. Og alt som han fandt paa at glæde mig med – aanei saa søt og fin som han var altid. Ja vi *hadde* det nu deilig sammen vi to –.»

«Jamen hvorfor blev du ikke gift med ham da?»

«Ja det er en lang historie.» Selma sukket litt. «Det var en som var paa kontoret hos os da, ser du. Og saa var der en anden ung pike, som vi ogsaa var sammen med. Og hun la altsaa sterkt an paa ham da, skjønner du. Naaja – saa gik det slik altsaa, at han blev nødt til at gifte sig med hende.»

Alvilde vugget sig i gyngestolen. Hun sat med sprikende knær og armene i kors oppe paa maven og saa inderlig likegyldig ut.

«Jeg bebreider jo ikke ham nogenting,» sa Selma sagte. «Hun la forfærdelig an paa ham, som jeg sa dig. Og naar en dame er aldeles likeglad med hvadfor midler hun bruker, saa. Det er jo ikke altid saa let for en mand at motstaa, ^[114]vet du. Og især for en som er saa uskyldig og fin og blyg som han. Ja tænk der var no rent barnslig uskyldig over ham, du. Jeg merket jo udmerket godt, hvad han følte for mig, men han hadde liksom saa vondt for at faa sagt det – ja han var rent genert stakkars. Og jeg fik mig jo ikke til at opmuntre ham utover en viss grænse, kan du begripe.»

«Æsch ja mandfolk –,» sa Alvilde.

«Men jeg vet jo godt, det var mig, han egentlig elsket,» fortsatte Selma. «Forresten saa tror jeg, han har det noksaa godt med konen sin. De har altsaa dette barnet da, som binder dem sammen. Og saa maa jeg si, jeg tror, hun er blit rigtig flink, stakkars liten, og ærlig gjør sit bedste for at hygge for ham og saan. Der er mye godt ved hende igrunden –.»

Da Alvilde ingenting spurte, sa Selma det allikevel:

«Jeg kan forresten godt fortælle dig det – det er Gundersen. Stakkar, han vil nu saa gjerne være sammen med mig allikevel og ber mig saa ofte komme op til dem og saan. I førstningen var jeg liksom ikke god for at gaa dit. Men jeg tror, jeg vil gjøre det av og til nu – hvis han synes, jeg kan være noget for ham allikevel, saa vet du, jeg vil ikke noget heller –»

Selma forsøkte ofte siden om aftenen at komme tilbake til temaet, men Alvilde la saa tydelig for dagen, at det interesserte hende ikke at høre om ^[115] Selmas kjærlighetshistorie. Det eneste Alvilde i det hele gad snakke om, var sine egne ulykker og ¹³ særlig den tilstand, hun befandt sig i. Alle de plager, hun i den anledning var underkastet, utmalte hun vidt og bredt og beskrev sine fornemmelser i de mindste detaljer. Og gang paa gang fortalte hun Selma om de grufulde lidelser, hun hadde utstaat for to aar siden, da hun hadde faat et dødfødt barn, og hvor skrækkelig hun gruete til at skulle til det igjen.

Selma var forresten fortærende interessert – hendes inderlige deltagelse var blandet med en viss pirrende grufuld spænding. Litt efter litt kom hun sig ogsaa til at spørre søsteren ut om et og andet av saanne ting, som hun noksaa gjerne vilde ha litt rede paa, og som Alvilde beredvillig gav oplysning om.

– Men hvordan et kvindemenneske kunde holde ut noget slikt, begrep hun ikke. Og den sene kveld i november, hun hadde fulgt med søsteren i automobilen ned til stiftelsen, skjalv hun over hele kroppen, mens hun trasket hjemover i taaken og mørket. Hun blev ved at høre Alvildes saare ynken – og hun bad til Gud, alt hun orket, at han maatte hjelpe –.

Hun var ikke av klærne hele natten – sat alene og hutret og frøs; det var slukket i ovnen og hun syntes ikke, hun kunde tænde paa og gjøre det koselig for sig selv, mens Alvilde laa dernede og led –. Tænk om hun aldrig kom tilbake – kanskje døde hun i dette øieblik – aa herregud, aa herregud, hjælp da –.

^[116] Da hun spurte indom stiftelsen om morgenen, fik hun vite, at Alvilde hadde faat en kjæk gut klokken to om natten og at alt hadde gaat saa let og pent som mulig. Og i middagen fik hun komme ind et øieblik og se Alvilde, som laa saa blek og mat og nydelig, og titte pa det bittelille rare, blaarøde ansigtet – hendes nevø!

Og hun for hjemover, rent fortullet av glæde. De to smaa stjerne deres – hun jublet, mens hun laaste sig ind. Helst hadde hun git sig til at pynte op hjemmet med en eneste gang. Men det fik være – foreløbig. Men naar Alvilde kom hjem med gutten. Gud hvor det skulde bli deilig – og hvor fint og festlig hun skulde gjøre det til dem. Naar Alvilde kom tilbake – frisk og vakker og søt og munter som i gamle dage. Og den lille gutten –aa du store verden. Hun maatte nu vel faa lov av Alvilde til at hjelpe med at stelle ham av og til – han skulde nu vel faa være gutten til tante Selma litt ogsaa –.

VI

Frøken Brøter sat sammen med Beate inde paa soveværelset hos Gundersens og saa paa, at Lillebeate blev stelt til kvelds.

Det var en solblank ettermiddag en lørdag ut i mai. Selma hadde tittet opom Gundersens av og til denne vaaren.

Beate hadde tat barnet fra brystet og knappet igjen blusen. Ungen, som laa i hendes fang, var [117] bare tullet ind i et uldteppe, og den sparket og sprellet det tilside efterhvert, til den kunde række og strække sig med splitternakne lemmer.

Selma bøiet sig frem og dikket den under haken.

«Tittit! Ja du er saa søt saa! Hun *er* saa god, fru Gundersen. Men tænk, jeg *synes* hun er mager, De!»

«Hun har lagt paa sig ganske normalt. Fet har Vesla aldrig været –.» Beate rakte ut efter barnets tøy, som laa færdig ved siden av hende.

«De skulde se min lille nevø nu! Han er saa tyk og god, saa det er rent en fryd – svære ringer ved haandlekene og anklerne – smilehuller allevegne – nei han er saa deilig saa. – Tænk er De sikker paa, hun faar nok mat? Hun er da over otte maaneder nu – burde De ikke gi hende noget ved siden av brystet – saa skulde De bare se, hvor god og tyk hun blev – tittit, faa te paa tandebisselne dine da, tulla –»

«Ja hun faar det nu – hun har faat havrevelling en gang om dagen de sidste tre ukerne, og nu faar hun et bløtkokt egg og. Men hun vil ikke rigtig spise av ske – bare dasker til den og vil leke med den –.» Beate snudde barnet paa maven.

«Ja gid lillegut er saa skøieragtig han ogsaa. Aa er de ikke goe, naar en saan kan se paa dem, at naa har de pønsket ut et puds. Nei den gutten, han finder paa saa mye rart alt, saa det er rent utrolig. De maa rigtig komme bort og se paa ham [118] snart en kveld, naar han bader – da er de nu allermest fortryllende allikevel. Gid han plasker og spreller slik – jeg synes tulla Deres er mye stillere, naar hun bader. De maa rigtig komme bort en kveld – De er jo færdig med Deres unge allerede klokken syv – De maa da kunne faa manden Deres til at passe hende etpar timer. Eller kom en lørdag ettermiddag og ta hende med –»

«Er det ikke litt forsent for gutten forresten, at han ikke blir stelt før De kommer fra kontoret», spurte Beate.

«Aa – saa sover han jo saa meget mere om formiddagen da. Desuten ser De, hvis Alvilde skulde stille ham, saa kunde det ikke bli stort tidligere allikevel – hun har jo huset og eleverne –»

«Kunde hun ikke bade ham om formiddagen da?»

«Aa hun har saa mye da og – bare alt det stellet med Soxthlet –ja De aner ikke De, hvadfor arbeide det er. Jeg gjør det undertiden om søndagene – aa det er saant stel, og en maa være saa nøiagtig, saa du verden –. Desuten saa er det liksom gutten liker bedst, at jeg gjør det. Tænk han skriker mye mere, naar Villa steller ham – ja hun er rent skinsyk paa mig ofte, maa De vite –. Men det er kanskje det, at jeg har hat ham saa mye om natten –»

Beate reiste sig og la barnet tilro i vognen. «Men blir det ikke stridt for Dem at ha ham [119] om nätterne, frøken Brøter, naar De skal paa kontoret til bestemt tid hver morgen. Gutten er jo noksaa urolig, sier De. De skulde nu ialfald vænne ham til at faa flasken paa bestemte tider –»

«Haha, nei det fandt nok lillegutten vor sig ikke i – han skriker til han faar det han vil, han. Gid han har saan kraftig vilje den ungen, saa liten han er –. Og saa hører Alvilde det ind til sig, og saa synes hun det er synd. Naar hun har ham, saa gir hun ham jo flasken, straks det knyr i ham. Det er jo rimelig, at moren ikke har hjerte til at la barnet sit ligge og graate. Desuten, saa nervøs Alvilde er – De kan begripe, musikundervisning som er saa enerverende. Og for et gjennemmusikalsk menneske som Alvilde at skulle terpe med unger og nybegyndere –».

«Har Deres søster mange elever nu da,» spurte Beate, mens de gik ind i stuen.

«Ja hun har fire allerede. Det er straks tyve kroner maaneden – det er bare det leie da, at de betaler jo saa uregelmæssig. Men det er jo sikre penger, det er jo velstandsfolk altsammen. Og forhaabentlig saa faar hun flere – hun vil saa gjerne ha meget at gjøre stakkars. Hun er saa energisk og arbeidsom saa –»

Beate hentet karaffel og glas i hjørneskapet:

«Jeg fik solbærlikør sendt fra min kusine i Kragerø forleden –»

«Tusen tak. Forresten saa maa jeg nok se at komme hjemover nu snart. Alvilde skal paa koncerten iaften, hun er buden med en ven av sig. [120] Nei saa delikat den likøren var. Jeg tror jeg skal forsøke at lave likør til høsten. Jeg kan ikke si, hvor

deilig jeg synes det er at ha faat et hjem igjen, fru Gundersen – aa det er noe andet end pensionat allikevel – der er vist manden Deres ogsaa –»

Gundersen laaste sig ind i entreen.

«Ja nu kommer du, liksom frøken Brøter skal gaa, Stener,» sa Beate, da han kom i døren.

«Godaften – nei sit litt da. Saa faar vi os en fornuftig prat. Dere to har naturligvis bare snakket om ungestel dere –» han skjænket sig likør og fylgte i Selmas glas.

«Neitak ikke mere til mig – jeg maa nok hjem jeg. Saant vidunderlig veir vi har om dagen da! Imorgen tror jeg rigtig jeg skal ta og kjøre nevøen min ut en tur. De skulde ta og komme op paa Sankthanshaugen med Deres unge ogsaa, fru Gundersen – der er saa fortryllende nu, saa De kan ikke tænke det –

– Nei jeg er gal jeg, som blir sittende saan – nu *maa* jeg altsaa avsted –»

Gundersen bragte ind tøiet hendes og holdt i vaarkaapen.

«Neimen det *maa* jeg fortælle dere – tænk at sidst jeg hadde været heroppe, det er akkurat fire uker siden, det var jo meget mørkere da end nu, det vil si, det var langt fra mørkt, men saan skumringsagtig, vet dere, jeg gik hjem Ullevoldsveien. Og saa maa jeg by dere det, saa kommer der en fyr bort til mig, forresten en pen, velklædt [121] ung herre, han var aldeles nydelig, og sa godaften frøken, har dere hørt noe frækkere? De gaar saa alene i denne nydelige aftenstund, sa han, skal jeg ikke faa lov at følge Dem. Jeg lot selvfølgelig som jeg hverken hørte eller saa, kan dere skjønne. Men tænk at fyren blev ved at gaa ved siden av mig og snakke, helt fra hjørnet av Sofiegaten og til Bolteløkkens allé. Men saa fik jeg øie paa en konstabel, og saa vendte jeg mig om og saa ham ret ind i ansigtet, og saa sa jeg, min herre – enten saa er De saa god aa forsvinde paa timen, eller saa vil jeg anmode Dem om at ledsage mig bort til den konstablen der, sa jeg. Men vet dere hvad han gjør? Tar av sig hatten og saa sier han, jeg beklager, frøken, at De, som er saan søt liten pike, er saa lite elskværdig – au revoir – ja saa forduftet han da, men tænk jeg *kunde* ikke la være at le, endda benene skjalv slik under mig, ja jeg skjalv længe efter jeg var kommet hjem –»

Gundersen hadde hentet hatten sin.

«Nei kjære Dem da, De maa da ikke tænke paa at følge mig –»

«Vist saa. Bare tænk om Deres anonyme tilbeder gaar og krydser efter Dem oppe i Ullevoldsveien –»

«Uf ja, De sier noget. Ja det er jo deilig unegtelig at ha følge. Der er litt ensomt opover der et stykke. Jeg synes det er forgalt, at en dame ikke skal kunne faa gaa i fred paa gaten. Uf nedover ved kontoret er der ogsaa f elt, De. [122] Jeg blir tiltalt ret som det er, jeg, – tænk forleden aften saa var der en i Stenersgaten, som tok mig om livet simpelthen –en ren Vaterlandsslusk maa dere vite –.

Ja adjø da, fru Gundersen, tusen tak for her da. Men gjør nu alvor av det da og kom bort en aften og se paa gutten min. Tænk det hænder ikke at jeg gaar hjem, maa De vite, uten jeg glæder mig til at se igjen den ungen – riktig faa klemme og kysse den deilige lille skrotten –»

*

Beate hadde dækket aftensbordet, da Stener kom tilbake. Hun stod borte ved altand ren og stirret ut i det sidste blekgylde aftenskj r over husene midt imot.

Han kom og la armen om hendes liv – knuget sit ansigt ind i hendes barm. Beate str k dvælende ømt over hans haar og nakke.

«Det er deilig,» sa hun sagte.

Han saa op – «ja» – og fanget hendes haand, la den mot sine l ber.

«At hun er saa glad i det barnet, mener jeg.»

«Naa – Selma Brøter –»

Beate nikket. Og, som i tanker hun ikke uttalte, slog hun pludselig armene om hans hals og kysset ham heftig.

Men straks efter skj v hun ham blidt fra sig. Og hun drog tr kgardinerne for døren, tændte lampen og skjænket kokende vand fra maskinen paa thekanden.

«Men er det ikke underlig, at vi er saan allikevel? [123] Ingenting vet vi om hvad det er, de vokser til. Vi vet, hvor livet kan være forf rdelig –. Og endda synes vi, det er saan usigelig lykke at ha dem – barna, mener jeg. Kan der egentlig tænkes no mere egoistisk –»

Men hun smilte, mens hun sa det. Hun vendte hodet lyttende mot sovekammerdøren – og armen og haanden, som hun hadde rakt ut efter noget paa bordet, stanset midt i bevegelsen.

Stener tænkte bare paa, hvor yndig hun saa ut, slik hun stod ved bordenden med det bøiede hode og det lykkelige smil – og den utstrakte runde armen gylden i lampelyset.

Der kom ingen lyd fra soveværelset. Barnet sov trygt. Og Beate rakte ham thekoppen: «værsgod», og satte sig.

«Undres om hun nogengang har været forelsket,» sa han.

«Aa det har hun vel. Da hun var ung –»

«Aaja. Saan i atten–tyveaarsalderen ialfald har dere vel allesammen hat deres smaa forelskelser –»

«Jeg hadde aldrig været forelsket, da jeg traf dig,» sa Beate alvorlig. «Og da var jeg næsten treogtyve aar. Og jeg trodde jeg *kunde* ikke elske og at jeg var altfor gammel –»

Stener tok hendes haand og kysset den.

«Aa du –. Men –» han saa tankefuldt ut for sig. «Det er synd i hende. Hun er et prægtig menneske stakkars. Hun skulde hat sit eget hjem og egne barn – nu kommer hun vel til ^[124] at gaa og slite sig ut for den ungen til søsteren. – Og hendes erotiske oplevelser blir vel indskrænket til at en eller anden fyr snakker til hende paa gaten eller forsøker at ta hende om livet i Stenersgaten. Hehe – paa en maate synes hun sgu, det er smigrende ogsaa –»

«Ja,» sa Beate alvorlig. «Men det er da godt, det er saan, Stener. At selv om saan en ramp tiltaler hende eller skræmmer hende – saa faar hun en liten spændende oplevelse ut av det. Og det at denne søsteren forsøker at læsse over paa hende saa meget hun kan av morens besvær og nattevaak og alting – det er vel netop blit den største lykken, hun har kjendt i livet.

«Ja.» Stener nikket. Og han smilte litt: «Men kanskje det er det som menes med, at alle ting tjener dem til gode, som elsker gud.»

«Ja det er vel kanskje det,» sa Beate alvorlig som før.

Omkring sædelighetsballet

Vet du hvad! Det er da absolut en sak, som alle mennesker bør være med paa at støtte,» sa hun. «Hansemand!» Han sat bakom morgenavisen, men hun klasket den tilside med servietten. «Isch saa væmmelig du er, kan du ikke høre paa mig da –»

«Jeg hører paa dig jeg, Missi mi – bare titte litt i avisen –»

«Isch saan gut – jeg er altfor snil mot dig bare – du skulde i det hele ikke ha lov at læse aviser ved frokostbordet. – Du» – hun puttet haanden ind under hans mansjet, krabbet med fingrene oover, til hendes myke bare arm laa over haanden hans. «Jeg synes altsaa simpelthen det er vor pligt – vi som er lykkelig gift og har deilige hjem og yndige søte smaaunger og slik – lever paa livets solside altsaa – det er da vor simple pligt –»

«Jada, jada –»

«Tænk paa vesle baby vor, du Hansemand. Tænk at alle de stakkars pikerne de har været saanne smaa uskyldige tuller engang – aa gud ^[128] jeg synes det er saa grusomt at – uf jeg taaler ikke at tænke paa det –. Ja synes du ikke vi skal gaa –»

«Joda, joda –»

«Isch du er saa dau og kall og ekkel, Hans – om morgenen. Sier ikke du ogsaa da, det er vor pligt bare, rent ut sagt –»

«Ske din vilje – rent ut sagt, sier jeg.»

«Fy! Du vet, jeg utstaar ikke, du sier saanne ting. Blasfemi er altsaa det simpleste jeg vet. – Men du, jeg maa ha ny kjole –»

«Men kjære – den grønne har du da bare hat paa to ganger –»

«Den! Vet du hvad – som jeg fik for et aar siden – og frøken Hansen det asen skjæmte den rent ut, da hun skulde forandre paa den. Forresten, hun kunde ikke no for det, stakkars – saan som kjolerne skal være nu, den var jo altfor vid

forneden og for trang i livet. – Du faar sandelig huske paa, du har faat en hel liten tulla av mig du, siden jeg fik den kjolen av dig – saan en liten mamma blir nok ikke som hun var før tulla'n begyndte at komme nei – ak nei!»

«Jeg kan ikke se andet end at Missimamman er like pen som hun var, jeg –»

«Tosken! Mye penere skulde du si hun var blit vel!» Hun reiste sig, og hun strammet morgenkjolen av graagul raasilke over den unge, myke midje.

Fru direktør Hjelm-Hansen var hendes navn i verden. Men hun saa ikke spor ut som en [129] direktør. Missimammaliten het hun hjemme, og det passet meget bedre paa hende. Hun hadde kruseviltet nøttebrunt haar om et litet fintfregnet barneansigt, og smilet blev aldrig helt borte av hendes øine og mundviker.

«Aa – aa! Lillemor er vaaken!» Hun kvidret det jublende ut og hun løp mot barnekammerdøren. «Sofie, Sofie, er Baby vaaken, Sofie –»

Moren tok den lille hvite flonelsbylt fra barnepiken og hun kom bortover til manden – med kinden lutet ømt ind til det lille dunede barnehode. Hendes ansigt lyste av lykke.

«Hel tommel en liten, li-iten en, tal ti domaalen til papsen sin – ysse vos da vel –.

– Tænk at ikke du synes Missimammaliten er penere end Missilillepiken var da –»

«Mye mye penere.» Han tok om hustruen med barnet i armene. «Deilig, deilig – min velsignede madonna. – Nei fy, ikke blasfemisk, er det sandt –»

«Nei fy,» sa Missi, men ganske blidt og sagte.

*

«Du,» sier hun til veninden, fru advokat Schiørn. «Er ikke det en god ide – du vet den grønne silkekjolen jeg fik til ballet hos dere ifjor – jeg trækker over den med dypblaa chiffon – du vet denne deilige rike farven – og saa noe guipure eller saan. Og saa lar jeg frøken Granum gjøre det – hun tar sikkert ikke mere end femten –»

«Uf ikke snak om det menneske,» sier fru [130] advokaten. «Jeg har skyldt hende toogfemti kroner i næsten et aar du. Uf du Missi, jeg har saan gjæld at – jeg aner ikke, hvordan jeg skal faa betalt bare det halve engang. Du kan skjønne, jeg har jo bare femti kroner maaneden til mig selv, Oluf stakkars kan jo ikke gi mig mere med alle de ungerne vi har. Uf jeg er saa fortvilet –»

«Uf ja du.» Missis ansigt blir likefrem alvorlig. «Nei man kan jo ikke plage mændene sine saan rent urimelig heller. Aa! de hadde no hvit crepe de chine med irrgrønne broderier hos Simonsen & Dahl, du vet disse *herlige* bordestofferne. Gud jeg hadde saa fortærende lyst altsaa. Men jeg tør ikke tænke paa det engang –

– Men synes du ikke, jeg kan gaa til Granum med den da? Hun er jo mye billigere end de større – og naar det bare er forandring av noe gammelt, er det da ærgerlig at betale saa blodig –»

«Jo ubetinget. Det er jo det med Granum, at hun er noksaa ny, saa hun gjør sig *saan* umake – er *saa* ordentlig – og rasende chic. Og narrer *aldrig*. Den tid hun sier en skal prøve, den tiden faar man prøve. Du vet hun vil jo gjerne faa de fine kunderne, saa hun gjør sig *saan* umake. Jo ubetinget bør du gaa til frøken Granum –»

*

Fru Schjørn staar foran speilet hos frøken Granum og blir tat maal av. Fru Hjelm-Hansen [131] sitter ved bordet og roter mellom hauger av motejournaler og stykker av tyll og besætning.

«Jo,» sier fru Missi, «vet De, tænk jeg tror, jeg tar dette her allikevel.» Hun holder op et stykke paafuglfarvet silkebroderi. «Jeg hadde jo igrunden ikke tænkt at ta no saa dyrt. Jeg hadde jo tænkt ecrufarvet guipure jeg da. Men dette blir penere – ikke sandt Lullik?»

«Det vil jo ubetinget virke mere nobelt da,» sier frøken Granum.

Frøken Granum er høi og slank og sortklædt. Det sandgule haar er skrapet stramt tilbake fra hendes bleke ansigt og bylter ut over nakkekammen i en ubegripelig masse bukler. Hun har en naalepute vippende paa venstre side av den høie flotte byste og en saks i rem om den smekre talje.

«Ja saa faar vi altsaa prøve begge to paa torsdag halvto,» sier fru Missi.

«Men da *maa* De ha det færdig altsaa,» sier fru Lullik, «Jeg har *saa* liten tid til at komme i byen – mine svigerforældre som jeg sa Dem kommer til byen, jeg har saa mye at gjøre –»

Frøken Granum forsikrer. Og fruene gjentar: det maa være sikkert – sikkert!
Frøken Granum forsikrer.

«Det er storartet,» sier fru Missi, mens de gaar nedover gaten. «At hun er begyndt at ta hjem besætning og saan. For jeg hadde igrunden [132] ikke raad til at ta de borderne hos Ellingsen. Og det er liksom litt leit synes jeg at be dem skrive det, naar jeg aldrig handler der ellers. Jeg er virkelig glad, for det maa da bety, at det gaar for hende du? Saa nydelige ting hun hadde – jeg maa si hun har smak. Det skulde virkelig glæde mig – jeg liker hende saa godt – om det vilde gaa for Granum –»

«Ja det er deilig,» sier fru Schiørn. Og inde i sine egne tanker: «Saa faar jeg betalt av litt hos hende. Jo jeg er glad jeg bestemte mig til at sy den brune nu. Det er saa herlig, naar svigerpappa kommer – femti kroner faar jeg altid av ham, naar han reiser, og Oluf maa jo gi mig litt utover det daglige, vet du. Saa faar jeg betalt av litt baade her og der. – Uf gjæld er skrækkelig, du Missi –»

«Uf ja. – Tænk at Caro Werner lar hende sy balkjolen sin, du. Jeg maa si, Granum kommer sig op!»

«Ja gid! Caro Werner paa redningsballet da du!»

«Ja. Advokat Werner og frue er jo med blandt indbyderne –» de ler længe og inderlig begge to. «Ja det er noe av det kvikkeste –»

«Jamen gid! Kan du skjønne, hvordan Caro har baaret sig ad da? Ja for det har da gud og hvermand visst bestandig, at der var ikke noe efter gamle Poulsen uten gjæld –. Og saa endda har baade hun og søsteren greiet at være med paa alting simpelthen – akkurat som ingenting. [133] Kommet alle mulige steder –. Og det endda alt folk har hat at si om Caro altid –»

«Hun er nu et fortryllende lite ting da,» sier Missi. «Folk er nu saa fæle til at sladre ogsaa –»

«Ja vet du hvad – det der at hun var mildest talt forlovet med denne maleren, hvad het han nu, og grosserer Jacobsen og sønnen til general Damm, som reiste til Kongo – det vet da alverden. Og denne reisen hendes til London dengangen –»

«Tja herregud,» sier Missi. «Hvis ikke det generer advokat Werner, saa kan da vi andre –»

«Neimen har du hørt den historien om da hun kom fra England?»

«Nei? Fortæl da –»

«Jo ser du – men kom saa gaar vi op og faar en kop the da –»

«Ja,» sier Missi. «Men du Lul – jeg vil betale!»

«Nei vet du hvad,» sier den anden. «Nei nu naar svigerfolket kommer til staden og jeg faar penger for en gangs skyld –. Ja det var altsaa det om Caro da –»

*

Det var mørkt i prøveværelset; frøken Granum sat selv inde paa systuen og laget smaa roser av chiffon, da det ringte. Piken, vesle Oddlaug, som var baade viserpике og enepike, kom og sa, det var en herre, som spurte efter Magnussen.

[134] «Si han har flytt –»

Herren gløttet paa døren til systuen: «guæften guæften –»

«Aa er det Dere, Egelién, aassen staar til?»

«Aa det er ikke noe at snakke om De. Jassaa, saa Magnus er flyttet – vet De, hvor han har sin hule nu da?»

«Jeg har da adressen hans – vent litt, skal jeg se efter.» Hun tok lampen og gikk ind i prøveværelset – flyttet Missis baldragt tilside – tok saa og holdt den op: «Kom skal De se noe som er stilig – spør om den er aparta da De – er den ikke *søt* kanskje?»

«Kjolen er vist søt nok den. Redfern! Paquet?»

Frøken Granum saa uforstaaende paa ham.

«Oversat fra fransk, mener jeg.» Egelién smilte og knep sammen øinene bak lorgnetten.

«Aa naa. Ja jeg holder naa bare franske journaler jeg. Det kan ikke nytte aa negte for det, der er noe med de franske, som atte de andre ikke har, ser Dere. Der er liksom en anden sveis da –»

«Selvfølgelig. Ja det er naturligvis akkurat de samme klicheerne i de andre. Men fransk tekst, hva? Som ikke De skjønner – og ikke fruene heller sagtens. – Saa blir det liksom saa mye gjildere –»

«Puss De da! Skjønner ikke De Dem paa, far. Nei Weldons og Mønstertidende og saant, det kan være bra nok, dersom en vil sitte oppe [135] i Homansbyen eller utpaa Grønerløkka og sy for butikjomfruerne og madamerne og kontordamer og lærerinder og slikt –. Men dersom en skal tænke paa at faa etablissementet sit saan litt mere anlagt paa fiffen saa –»

«Jeg trodde forresten baade madamerne og kontordamerne – og tjenestepikerne og fabrikkjenterne med for den saks skyld – de vilde ha oversat fra fransk allesammen jeg.» Han lo. «Tvers over gaarden, der jeg bor i Wessels gate, sitter der en liten kontorrotte og prikker sammen klærne sine paa en symaskine om kvelden. Men jamen var hun ikke saa fransk indsnurpet i nogen vaskekjoler isommer, saa der var ikke den ting paa jentungen, man ikke kunde se. Enden stod ut som den nydeligste lille fersken – og naar hun gik, saa –»

«Æsch da Egelian, saan De snakker –»

«Jeg bare sier det, jeg har set jeg. – Jamen alvorlig talt da De, er det ikke pudsig? Saanne moter, som er fundet op for de dyreste horer og hertuginde i Paris – som har kammerpike til at bytte paa sig oftere end en bytter paa et spædbarn. En dragt De, som er digtet til et slikt luksuskvindfolk, der kjører ut i Boulogneskogen – blir lempet ut av vognen sin og tripper nogen hundrede skridt og saa blir kjørt hjem og byttet paa – den oversætter en liten norsk sypike til cheviot eller blaatoei for en liten norsk huskone, som er gaat ut av facon som en uttraadt sko i bare slit og barselsenger – det er ikke fransk det [136] heller, vet De – eller for en kontordame, som sitter og sliter bak i kjolen sin, liksom departementsfolk og lærere slet knær i bukserne sine – ialfald i bøkerne for en tyve aar siden –»

Frøken Granum snurpet fornærmet munden:

«Der er vel sypiker, som De sier, i Paris og, som bor i bakgaarder, tænker jeg. – Forresten saa vil jeg naa si, at hun som skal ha denne kjolen, hun er naa vel mindst saa snerten og stilig som noen Pariserdame hun. Janei hun er saan skapt, at det er rent leven at sy til hende. Gud det mennesket hun har saan figur. Ja hun er rent som en dukke. De skulde se det brystet og de armene –»

«Skulde være mig en fornøielse. Hvem er det forresten?»

«Fru direktør Hjelm-Hansen. Og saa er hun saa søt, at det er rent morro at ha med hende aa gjøre. Janei, hun er vel fortryllende –». Hun gik og ordnet litt i rummet, mens hun snakket.

«Er det ogsaa fransk lyrik,» spurte Egelién; frøken Granum hængte op fru Schiørns rødbrune uldkjole.

«Aanei ikke det just. Nei stakkars, jeg vilde naa nærmest kalde det en bondedragt.» Hun glattet den litt haanlig. «Nei naar et kvindemenneske har hat en seks–syv barn De, saa er det sandelig ikke let at sy et skjørt til hende, uten det blir en stakk.»

«Hm.» Egelién hadde sat sig i lænestolen med stokken mellem knærne og haken lutet nedpaa. [137] «De frøken Granum – vet De, igrunden saa er De et merkelig interessant menneske.»

Hun saa mistænksomt paa ham. Egelién hadde utstyrt sit lille rødmussede, sammentrykte ansigt med et sort, spidst skjeg forneden og en svær bløt filthat foroven, klemt ned over øienbrynene. Naar han smilte, som nu, knep han øinene sammen bak lorgnetten.

«Inden visse grænser selvfølgelig. – Inden visse grænser er De nemlig en ganske original kvinde, tror jeg. Inden visse grænser ja – f.eks., dersom jeg hadde sagt, De er en ualmindelig vakker pike – saa vilde De ikke staat der og set saan paa mig – vel? De hadde likt det bedre, ikke sandt? Endda det har naturligvis en masse mandfolk sagt Dem før. – Men naar jeg sier Dem, at De er et merkelig interessant menneske – en helt ny kvindetype – saa staar De der og ser ut – saan –»

Frøken Granum smilte litt forvirret. Saa lo hun:

«Pøh! – Jeg synes De er original jeg, Egelién. Aa for no rart skulde der være ved mig da kanske?»

«Jeg tror gudhjelpemig, De liker at sy jeg. Hva? Elsker Deres arbeide, som det saa smukt heter?»

«Noe skal en jo ta sig til,» sa hun undvikende.

«Ja saa siges der. Desværre er der noget i det. Men De – naar De snakker om fru Holm [138] Jensen, eller hvad De kaldte hende, og hendes baldragt – med en kunstners glæde næsten –»

«Det er vel altis morsommere at sy no fint end no simpelt,» sa frøken Granum om en stund. Hun satte sig i den anden lænestol. «Jeg bodde et aarstid oppe i Dalsbergstien,» sa hun litt efter. «Aanei jeg vil da hellere ha fiffen aa sy for og bo hernede end aa sitte deroppe og sy simple stygge lyseblaa og jordbærrøde uldkjoler

med kremgule smekker av billig tyll og fæle agramaner paa, for saanne almindelige simple forretningsdamer og slikt, som kom og prøvet i halvskiddent undertøi, der lugtet av sved, hvis det var litt ut i uken – og saa med nogen korsetter, som det ikke var mulighets raad for aa faa klærne til aa sitte paa.»

«Hør her frøken Granum.» Egelien reiste sig med en bestemt mine. Og han trak en flaske i blaat silkepapir op av frakkelommen. «Det er punsch. Den var altsaa bestemt for Magnus og mig. Hør her De, kan ikke vi smake paa den – sitte litt og prate, hvad? Jeg synes vi sitter saa koselig her saa –»

Hun sat litt og betænkte sig. «De er rar De,» sa hun, fordi hun ikke rigtig visste, hvad andet hun skulde si: «Det var bedst vi fik en kop kaffe da kanskje –»

*

Han gik og spaserte paa gulvet, da hun kom ind igjen fra kjøkkenet.

«Ja jeg har ikke anden dagligstue end denne ^[139] her,» sa frøken Granum og lo; hun flyttet journalerne bort paa et litet skap i kroken.

«Skal vi ikke kalde det Deres studerværelse – eller atelier?» Egelien hjalp til at bære bort bladene. Der var en liten opsats paa skapet med nips og fotografier – etpar herreportrætter, en lys landsens gaard med mørke uthuser bak og en liten fireaars pike i blondekjole. Egelien saa paa billederne:

«Der har vi Magnus get – i fuld uniform som reserveskidt.»

«Ja det fik jeg da uten jeg hadde bedt for det,» sa hun og lo.

«End dette?»

«Det er der som jeg er ifra – Granum i Rakkestad. Ja det er nogen andre som har det naa, forældrene mine er døde de.»

«End denne da?» Han saa paa barnebilledet.

«Søsterdatteren min.» Hun tok fotografiet fra ham og saa paa det en stund. «Var ikke det en vakker liten unge? Hun er død naa.»

«Formodentlig det fornuftigste, hun kunde gjøre. Vakre unger slipper en masse bryderi ved det. Hun er lik Dem.»

«Hun var kanskje det. Margit Evelyn het hun – var ikke det et vakkert navn?» Hun uttalte det bokstavret.

«Joo. – Hvad heter forresten De, frøken Granum?»

Hun betænkte sig litt:

«Elina. Synes De, det er pent?»

[140] Han nikket. «Jo til en som *kan* hete det. De vet Ibsen –. Det passer til Dem. Faen til forskjjel De – bare et bokstav – saa er det Oline –»

Hun blev sprutrød: «Det er lumpent av Dem. Aa hvem har sagt Dem det – er det Magnussen det?»

Egelien brast i latter:

«Nei paa ære – jeg ante virkelig ikke – kjære bli ikke sint –»

Den lille piken kom med kaffebrettet. Frøken Granum slængte servietten utover bordet og smeldte kopper og glas paa plads med en arrig klirren. Egelien satte sig koselig tilrette i stolen igjen og skjænket punsch i glassene.

«Neida kjære Dem, jeg ante virkelig ikke, De var døpt Oline. Jassaa. Jamen det er merkelig – det er det jeg sier, De er en *merkelig* kvinde. De er altsaa daapslig belastet med et¹⁴ saant umulig navn. Og saa med et eneste litet – hvad skal jeg kalde det – liksom naar De med fint artistisk instinkt retter paa en umulig kjole, De – saa den *sitter*, ydmygt føier sig efter det kvindelegeme, som den skal sladre diskret om – saan ved at forandre ett bokstav saa faar De Deres navn til at *sitte* paa Dem. Ja for Elina var jo absolut den eneste titel, Vorherre kunde gi sit verk, da han hadde gjort Dem. Skaal Elina!»

«Ja er ikke De saa rar som grøt paa en flaske og vand paa en gaffel –.» Hun lo formildet.

[141] «Kjære frøken, vi er allesammen rare – det kommer bare an paa, om nogen lægger merke til det. Nu De selv for eksempel – De har formodentlig aldrig opdaget, at De selv er rar. –»

«Nei det skal da Vorherre vite. Jaja skaal da.

– Ja for jeg skjønner altsaa ikke De kan synes, det er no rart, at jeg forsøker at komme mig op lel. For sitte saan i de tarvelige strøkene med en eller to sypiker og sy for denslags som bor der, det er der sandelig ingen fremtid i. Nei la mig bare faa komme ind i det med fiffen, saa skal De nok faa se. Det er sletikke saa kjedelig at sy heller altid – saan som til hende fru direktør Hjelm, det er bare morro det. – Synes De arbeidet Deres er saa fælt De da, stakkars?»

«Unegtelig saa synes jeg det meste i verden er morsommere end arbeide. – Faar jeg lov at røke? – End De – naa De røker ikke –»

«Er det ikke mediciner, De skal bli?»

«Er, er, kjære frøken. Ganske vist saa er jeg ikke trængt saa forfærdelig dypt ind i min videnskap endda. Men jeg maa da faa lov til at *være* mediciner ialfald.»

«Jaja, omforladelse da. De skal bli doktor altsaa. Tænk det synes jeg maatte være svært morro jeg –»

«Tja. Naar valget er indskrænket til en eller anden av de ved det kongelige Fredriks dyrkede videnskaper saa. – Jeg skal si Dem, jeg er søn av en lærer og kirkesanger paa landsbygden jeg. Og da man altsaa var saa elskværdige – presten ^[142] og doktoren o.s.v. – at finde mig begavet og vilde hjælpe mig frem. Det vet De nok betyr til det førnævnte kongelige. Naaja, da jeg hadde brukt op al den energi, jeg kunde præstere i en overskuelig fremtid for at slippe aa bli prest, saa blev jeg altsaa mediciner, skjønner De –»

«Jamen tænk jeg synes da, De maa være glad til, De blev hjulpet frem. Det maa da være morro at være student lel. Jeg vilde da heller være doktor allikevel end for eksempel –»

«– Bonde eller klokker eller stationsmester – aajoda. Tja, blir jeg ikke det jeg vil, saa skal jeg nok med guds hjelp og tiden bli en fet og glad distriktslæge ensteds paa bygden – eller mondæn kvindelæge her i byen og sy for de fine fruene Deres jeg og –» han lo.

«Uf De sier naa saa mye ekkelt –. Men De Egelién –» hun lænet sig frem mot ham.
«Si hvad det er, som De har lyst til at bli da –»

«Muligens en anden gang.» Han drak ut og skjænket i glassene paany. «Ved et andet bæger. Saa betror jeg Dem alle mine lønlige haab, liten Eline.»

«Nei kjære Dem, det kan da være mig det samme,» sa hun overlegent.

«Saada, saada. – Hør De, frøken Granum, kunde vi ikke gaa ut sammen en aften? Det er saa forførdelig hyggelig at snakke med Dem, ser De –»

«Ja tak – men jeg har ikke større tid til slikt. Jeg har saa meget at gjøre, saa jeg skjønner ikke. [143] Ofte saa maa jeg la pikerne mine sitte baade til den er ti og elleve og mere. Og denne uken – jeg har tre dragter til dette ballet i Rococosalen og to til, som maa være færdig til søndagen, og saa en hel del andet, som jeg har lovt. Saa jeg kan nok ikke det, tak.»

«Aa jo da? Lørdag aften maa De da kunne ta Dem fyrabend, De som andre folk –.»

«Lørdag – er De gal De – aanei da faar jeg nok saa travelt saa –»

«Balkjolerne maa da være avlevert, vet jeg, før den sedelighetsbeskyttende dans begynner?»

«Aa der blir alltid saa mye etterpaa saa –»

«Jamen saa trenger De da rigtig til at komme ut og luften Dem. Hvis jeg kom indom Dem for eksempel klokken halvti –»

«Ja De vet jo det kunde være hyggelig.» Hun sat litt. «Ja hvis De kom indom ved den tiden saa –. Jeg vilde nok gjerne –»

«– Det er sandt, mens jeg husker det – har De Magnussens adresse? – Hvorfor flyttet han igrunnen forresten –»

Hun trak paa skuldrene, mens hun gikk bort og gav sig til at lete i en skuf.

«Ja han skyldte Dem selvfølgelig paa husleien?» Egelien lo.

«Det ogsaa ja.»

«Naaja. So machen wir's alle. Eller kanskje De hører til de mennesker, som har den uvanen at betale De?»

«En er nok nødt for det sommetider.» Hun [144] lo litt. «Jeg faar nok ikke skylde paa husleien i fire maaneder, maa De tro. Og slikt som det der –» hun pekte mot reolen med pyntestoffer «– det er pr. tre maaneder det – hvis en ikke maa ta pr. etterkrav, for det er undertiden som en maa det og. Og syerskerne mine skal ha løn sin paa dagen de. Og saa kul og koks og petroleum og gasen – De tror ikke aa mye gas der

gaar til alle de jernene – aa det blir da noe, en skal ha penger til alltid. Men faa ind, det er ikke saa let bestandig, maa De vite –»

«Kan De ikke sende regning da?»

«Undertiden saa vet De, jeg gjør det. Men saa faar en dem tilbake. Og mase paa gaar ikke an, naar en vil ha saanne kunder som dem, jeg har anlagt det paa. De vil betale, eftersom det passer dem. Og en maa være *saa* yderlig forsiktig – ellers saa kan en faa hele forretningen sin ødelagt. Der er da mange, som jeg aldrig sender regning til, for dem vilde ikke like det. – Aa der er da noen som skylder mig baade for et og to aar – noen som jeg vet godt, jeg aldrig faar ind. – Neimen om det er saa let alltid heller.» Hun sukket. «Jeg skulde rigtig være glad jeg kunde faa leiet ut det værelset til Magnussen –»

«Der er en ven av mig –»

«Nei,» sa frøken Granum svært bestemt. «Nei unge herrer leier jeg ikke ut til mere. Isch ja der var nu saa mye ekkelt med Magnussen – i første han kom til byen, saa var han saa pen og ^[145]ordentlig, saa det var en lyst – betalte og alting. Men saa begyndte han. – Ja det har da hendt, han har dradd med sig jenter hjem, tænk! Uf og saa kom han hjem sent paa morgenen saa fuld som en fille og kastet op baade paa trappen og i entreen og inde. – Ja der saa slik ut mange ganger –. Jeg syntes rent synd i Oddlaug, at hun skulde gjøre rent der – De kan skjønne, jeg hadde likefrem samvittighet for hende jeg – hun er jo bare barnet da, og saanne greier som han lot ligge utover paa værelset sit –»

Egelien lo.

«Ja vet De hvad! Nei nu vil jeg se at faa en ordentlig, stille, ældre dame. Det er jo ikke saa liketil, for saanne vil jo helst ha pension da, eller ialfald morgens, og det kan jo ikke jeg ta paa mig. Men nu ligger jeg selv i det værelset da, og saa har Oddlaug pikekammerset. Men jeg faar jo se at faa leiet det ut. Kunde jeg bare faa en gammel lærerinde eller kontordame eller slikt –»

«Som gaar med linnedet sit hele uken –»

«Ja det fik ikke hjelpe det.» Hun lo. «Nei dem er da bedre slik allikevel – betaler naar dem skal. Og saa er det det, at de skal være paa pladsen sin om morgenen, saa en kan faa gjort unna stellet i rimelig tid – saanne som Magnussen, som ligger baade til tre og fire og drar sig –»

«Hør si mig en ting – er det i det hele ikke en sikrere forretning at ha med denslags folk at gjøre?»

[146] «*Det* vet De. Ja jeg har jo mange av denslags damer naa og, som syr hos mig, naar de skal ha no finere. Og de pleier jo at betale mere fort.»

«Naa, De sier ikke nei til en folkeskolelærerinde eller en slagtermadam –»

Hun lo:

«Er De gæren De –. Nei De kan da skjønne – ja slagtermadammer bryr jeg mig naa ikke saa mye om – eller en tør gammel hurpe. – Aanei, det er da ikke det at jeg er snobbet. Nei naa skal jeg akkurat forklare Dem. For eksempel her om dagen saa kom der e lita snelle, hun er netop lærerinde, men ikke mere end atten aar, det jeg kan tænke mig. Nydelig, ser De, med gult kruset haar og blaa øier – og lubben og pen og alting. Ja hun skulde naa ha en balkjole da, og det var saa mye om at gjøre for hende at bli pen, og saa viste hun mig prøver da – noe fæl sjasket, tynd, lyseblaa silke og noen hvite perlefrønser og dit og dat. Saa sa jeg til hende, De skal ikke ta det, frøken, sa jeg, for De blir seendes ut som en budeie i en lampeskjerm, men faar jeg lov at si, aassen jeg vilde ha det, om jeg var Dere, og saa ut som De gjør, og det skal ikke bli dyrere, sa jeg, og saa fik jeg snakket hende rundt da. Og naa syr jeg en klar hvit kjole, som jeg rubber baade her og der, og saa lager jeg roser av hvit chiffon og lyserød i tre farver og litt blader av grøn silke og sætter i en krans om halsen med en buket paa brystet av [147] smaa dubbete knopper, som hænger ned, og litt paa ærmerne og skjørtet – jeg har sittet her om kvelderne og laget roser, til det gik rundt for mig, maa De vite, og jeg har lovt at sy den for fjorten, for hun har lite raad, skjønte jeg – men naa faar jeg hende slik jeg vil ha hende – ja De skulde se, hun blir akkurat som en juleengel, og det er det hun passer til –.

Nei mens jeg sydde oppe i Dahlsbergstien, saa fik jeg jo ind noksaa ordentlig det vesle, jeg skulde ha. Men isch. – Nei jeg liker ikke at lægge arbeidet mit i noe, som jeg ikke kan faa gjøre vakkert, om jeg vil aldrig saa gjerne – fordi kunderne vil ha det fælt de. Uf. En dragt kan godt være snerten og yndig, ser De, om det er billig tøy – tænk en blaatøiskjole eller musselinskjole, saa stilig det kan være. Men det er det, at jo mindre smak en dame har, jo mere envis er hun. Hvad gir De mig for himmelblaa silke paa sausebrunt klæde? Jeg fik kvalme av at sitte og sy paa den dragten. Og lyserøde og lyseblaa silkebluser med gule blonder paa – og tykke kjærringer, som vilde ha sydd pompét cheviot i faconer, som var tænkt i musselin eller voile –. Nei naa – takke mig til. Naa begynner jeg liksom at bli regnet til de

fine sydamererne naa, saa jeg kan da si et og andet – saan synes jeg De skal ha, og saan synes jeg *ikke* De skal ha. – Jeg hadde flere kjoler til slotsballet iaar jeg –.

Og pengene er jo sikre nok da, vet De. Og ^[148]jeg faar jo mere kredit efterhaanden. Puss, De kan vite, det er ikke saa farlig –. Bare vent til vaaren De. Da faar jeg vel ind endel. Vet De, hvad jeg skal ha mig da? Spaserdragt av tyk, bløt, musegraa silke. I en facon, som jeg saa her om dagen i Chic Parisien – –

Da leier jeg ikke ut det værelset, men tar det til mig selv og lar Oddlaug beholde pikeværelset. Det er litt ekkelt, synes jeg, med at la hende sove paa kjøkkenet – endda hun er naa saa prober og net, den ungen –.

Aa jeg *liker* naa fine vakre klær, Egelién – det er det bedste jeg vet. Se her!»

Smaanynnende halte hun en enorm papæske frem under sofaen:

«Vinterhatten min!» Hun tok den ut, næsten ømt, og anbragte den omhyggelig paa sit hode. «Aa syns De? Stor? Pyt, til at være iaar er den sletikke saa svær – De skulde se fru Hjelm-Hansens bare – for eksempel. – Jamen er den ikke, som den var gjort akkurat bare til mig da? Den ser ganske enkel ut, hva? Gjet hvad den koster –? Tyve! Den var god!

Tre og førti har jeg git for den – den stod i femogseksti, men jeg kjender bestyrerinden fra den tiden jeg var hos Simonsen & Dahl. – Parisermode altsaa –»

Hun lo:

«Ja forresten saa har jeg naa ikke betalt den endda da –»

^[149]Da Egelién kom opom frøken Granum lørdagskvelden, holdt hendes syersker paa at gaa. Selv sat hun ved bordet – klædt i en bløt, graalilla selskapskjole med sorte broderier.

«Godaften, Egelién – aa kan De være saa snil og sitte ned litt; jeg venter paa Oddlaug skal komme igjen – De faar vente litt da, Jensen.»

Jensen, en liten svartkruset sypike, gik ind i systuen.

«Uf Egelién, jeg har hat saa mye ærgrelser idag, saa De tror ikke –. Isch jeg har næsten ikke lyst til at gaa ut.»

«Jassaa – aassen da?»

«Aa. – End saa fin De er da –»

«Heldigvis.» Han var i floshat og laant spaserpels. «Eftersom De overvælder mig aldeles – Gud hvor pragtfuld De ser ut, frøken Granum!»

Hun lo litt træt. Tok frem den sorte fløielshat og fæstet den kjærlig paa sit lyse haar. Og hun hængte en mørk, vinrød aftenkaape om sig.

«Isch den ungen som ikke kommer da –.»

Oddlaug kom omsider.

«Naa?»

«Jeg fik tredve kroner hos fru Schiørn, og saa bad hun om Dere vilde sende kvittering paa mandag. Aassaa fru Hansen hun sa, hun hadde ikke tid at se paa regningen naa, for det var blit saa sent – hu hadde venta paa kjolen sin over e time, sa'a.»

[150] Frøken Granum la regningerne ned i en skuf:

«Kan De veksle en tier, Egelien – Jensen, se her da – det var ni kroner – godaften. Ja naa faar De forsøke at komme tidsnok paa mandag da. Ja saa gik vi da, Egelien?»

Han skjønnte, hun var ute av humør og forsagt.

«Pengesorger?» spurte han, da de hadde gaat en stund.

«Æschja. Ja det er naa bare dumt av mig at ta mig saa nær av det. Puss – det skulde naa vel ikke være værre for mig at skylde end det er for de andre. Pøh! Jeg skjønner ikke jeg, aassen nogen faar det til – tænk at her om dagen saa sat der to av kunderne mine, unge damer, rene jentunger, og den ene fortæller den andre, at hun skylder over femti kroner hos konditorne bare paa kaker og portvin og slikt –. Ja jeg husker da fra den gangen jeg var hos Simonsen & Dahl paa systuen, at der var da damer av fiffen, som skyldte bort tusen kroner og mere og regningerne var aar gamle – mange visste de naa, de maatte forlise paa. – Uf sommetider blir jeg nu rigtig saa sint ogsaa, naar jeg tænker paa det. Er det fint slikt, synes De?»

«Ja, er det ikke netop de fine, som gjør det mest?»

«Jo det var vel. De andre kan De vite faar ikke kredit slik. Men det er det, som er det ærgerlige. For dem maa jo ligne ut forlisset, kan De forstaa. Og det blir paa de

som ikke faar ^[151] kredit da, ser De – saan mere smaafolk. Uf nei la os ikke snakke mere om det – jeg er saa nervøs om dagen saa –»

Egelien opdaget pludselig, at hun var paa graaten. Hun stanset litt ved en gaslygt, men ikke for nær lyset, og rotet frem en liten metalæske av sin haandvæske.

«Er det ikke snodig, at der kan være et helt silkeslør, som er fire meter langt, i saan en vesle æske? Jeg fik det av den franske reisende jeg – det er saan reklameartikkel. Ja i Paris der kan dem vel finde paa! Gid aa gjerne jeg skulde komme en trip dit, De.» Hun prøvet at le, mens hun fæstet paa sig sløret.

Faen saa pragtfuld hun tok sig ut, tænkte Egelien, mens hun ved hans side skred gjennem kafeen. Og da hun lot opvarteren ta kaapen, slog det svære sorte silkeslør tilbake fra sit bleke, blonde ansigt og langsomt trak av sig hanskerne –.

«Skal vi begynde med Briand da – og vin? Hvad vil De ha – rødvin, sauterne – den er litt søt –»

«Kjære skal vi ha vin da –»

«Vist skal vi ha vin –. Ja vet De, Elina Granum, jeg synes De skulde reise til Paris jeg.»

Hun lo høit:

«Aassen skulde det gaa for sig da, Egelien?»

«Tja!» Han vippet ut med hænderne og smilte bak lorgnetten. «Kunde De ikke faa nogenslags stipendium? Faa nogen til at interessere ^[152] sig for Dem – saa De kom dit for at studere. Med anbefaling til et av de verdensberømte firmaerne – ateliererne – dernede. Tror De ikke det gik an da –?»

«Aanei det var vel umulig –»

«Hvis De tror en ting er umulig, saa vet De, den er det. Men tænk over det. Jeg er sikker paa, De kan, hvis De vil. Og var De der først –. I de store magasinerne kommer Paris' levemænd med sine fruer og mætresser –. De vilde ha chancer. – Der er de store forlystelsesetablissemeter – boulevarderne – der er tusenvis av chancer for en kvinde som Dem –.»

«Egelien, hvis at De tror De kan snakke til mig paa den maaten, saa gaar jeg!»

«Nei De gjør ikke. Nu skal De ikke være fjollet og bli sint, fordi jeg snakker til Dem som til et fornuftig og fordomsfrit menneske. Hører De, De interesserer meg saa forbandet; jeg synes simpelthen det er synd, De skal gaa og slite, som De gjør – naar jeg tænker paa, hvad der kunde bli av Dem, hvis De kom i det milieu, hvor De hører hjemme –»

«Naa det maa jeg si. Hvis det er derfor De har bedt meg ut med Dem –. Jassaa da Egelién, saa De synes, jeg passer bedst til at være holddame De –»

«Holddame –» han lo. «Kjære Elina, hvad tror De, størsteparten av Deres fineste kunder er forno? Hvad tror De er forskjellen mellem en hel masse av de damer, som danser i Rococosalen [153] iaften, og de damer, som de danser til fordel for? At de første har bortkontrahert sig engang for alle og at salget er avsluttet ved en prest i en kirke, mens de sidstnævnte stakkars tøser maa slite og stræve hver kveld paany for at skaffe sig kunder og avslutte forretningen under gaslygterne og i portrummene – men begge slags lever de av at eksploitere mandens drift – undertiden hans kjærlighet, særlig de første. Hvilket er grunden til, at jeg sætter tøserne høiest, moralsk set. Er det ikke lumpnere at gjøre et menneskes helligste følelser til gjenstand for koldblodig levebrødspolitik – end bare at trafikere i de saakaldte laveste instinkter?»

«Uf Egelién som De snakker. Naturligvis saa er der en hel del damer, som bare har giftet sig for at bli forsørget. Og det vil jeg just ikke forsvare. Men der er da forskjjel –»

«Det er jo det jeg sier. Der er fanden til forskjjel. Jo kostbarere en vare er, jo mere sætter kjøperen pris paa den. En dyr frue blir holdt i agt og ære – mens en billig tøs –. Den ene løfter hele samfundet paa hænderne – den anden traakker hele samfundet under føtter. Den ene har sikret sig agtelse, beskyttelse. Hun har raad til at være dydig likeoverfor alle andre end sin mand – hvis hun ikke har morro av at være udydig. Har hun derimot det –eh bien. Er hun uheldig og blir opdaget, saa kan hun gjøre en ny og god forretning, hvis hun ikke er altfor dum og har valgt sin elsker som en klods – hun [154] kan pukke paa alt hun har sat til for hans skyld – mand og hjem og barn og dyd og godt rygte – saa han er nødt til at indtræde i kontrakten, overta forsørgelsen, gifte sig med hende. Kort og godt, en gift holddame av det gode selskap har ordnet sig, saa hun altid er garderet. Hun kan faa det som hun liker. Er hun kold – synes igrunden ikke om det hun betales for – tjaa om hun liker det saan, saa kan hun sætte sin mand paa smal kost og faa sin betaling mot et minimum av vederlag –.

En stakkars gatejente blir sparket og haanet, fordi hun kan kjøpes saa billig. Hun blir raa og sjofel, fordi hun blir raatt og sjofelt behandlet – er en av de fredløse, arbeidssky, som hele det skikkelige samfund er efter. Drikker – maa drikke for at orke, mangelgang, den haandtering, hun har valgt sig –.

Men det er den samme tingen, Elina Granum, som den ene faar hus og hjem for og indbydelse til slotsbal og agtelse og fred og villa og badereiser og smaa yndige barn til at kjæle for og leke med – og den anden skjeldsord og mangelsgaard og sykehus for –»

«Uf Egeliensom De snakker. Ja De kan faa det til, saa jeg rent ikke vet –.» Hun sat stille og næsten skræmt. Og hendes øine, som vinen hadde gjort litt blanke, blev sløret. «Jamen det er nu sikkert da – saa vondt, saa vondt som saanne faar det. Nei da er nok alt andet bedre. ^[155] Aanei; dersom en ikke passer paa sig selv, saa er en da i skidten, før en vet ordet av –»

«Netop. Dersom en ikke passer paa sig selv. Vet De, der er damer i Paris, demimonedamer, som har trukket sig tilbake fra forretningen – suget ut mænd i massevis, slængt dem bort som utpressede citroner. Saa sier de farvel en dag og blaaser i hele mandkjønnet – lever komfortabelt og respektabelt, dyrker sine interesser, enten det er kunst eller religion eller velgjørenhet –.

De, De vilde kunne passe paa Dem selv. Bruke mandfolk – ikke la Dem bruke. Aa jeg synes jeg ser Dem – saa blek og kold og uutgrundelig – fjern og kjølig og klok. Lever bare for det De elsker – skjønnhet, raffinement, forfinet nydelse – i en liten villa, en drøm og et digt i farver og former – blank silke og mat fløil – stemningsfulde gamle møbler, som hvisker om svundne dages dronninger.

Og saa De selv. Al den skjønnhet, De digter til andre kvinder, de deilige dragterne, som De skaper til andre, der gaar ut og seirer over mænd, utrustet av Deres bleke, trætte, flittige hænder. Mens De selv nøier Dem med litt smaatteri, der kan falde av til Dem selv nu og da – saan en kjole som den der om høsten, og en hat til vinteren og en silkedragt til vaaren. – Vilde De da ikke heller skape, digte, drømme bare for Dem selv? Hundreder av digte – et for hver aarets dag og nat, et for ^[156] hver skiftende stemning i Deres sind: sorgtunge klagesange i natblaat og gravsort fløil – hvite idyller som den De skildret for mig – muntre ritorneller i lys brusende silke – bacaroler i sjøgrønt med solguld over –»

Hun hadde sittet og stirret betat. Nu prøvet hun at le, men det blev litt fattigslig:

«Jeg tror ved gud ikke De er rigtig ret jeg –»

«Nei.» Han kneiste stolt. «*Det* er jeg ikke. Opvarter! Kaffe og punsch. – Naa faen, det er sandt, vi er i Norge endda. Jaja. Et vinkort!» Egelien gransket det nøie. «Den!» utpekte han tilslut for kellneren.

«– Saa kommer jeg nemlig ned til Paris og besøker Dem.

– For De skal komme til at leve dette livet Gudsdød! Ikke som De sitter der og stirrer forskrækket paa mig. *Jeg* skal gi Dem dette livet. I mit digt. Jeg skal skrive en bok. En bok skal jeg skrive, – saa voldsomt sanddru, saa fortærende het, saa dristig, at den skal skræmme dem alle – saa bugnende av skjønhet –. Nu ved De det.»

Opvarteren kom med kaffe og portvin. Egelien skjænket i glassene, saa det flommet utover:

«Skaal Elina!»

Frøken Granum sat stille og saa paa ham:

«Jassaa da. Saa det er digter, De skal bli De, Egelien –.

– Aaja,» sa hun litt efter. «I en roman ^[157] saa kan slikt nok høres bra og vakkert ut. Der er nok mye sandt i det De sier og –»

«Sandt! Vet De, hvad der er sandt, Elina Granum? Kvinderne, de *er* bare to slags. De nyttige, som vi kalder ærbare, fordi de er nyttige. Det er huskonerne i cheviot og korsetter, som ikke sitter, og silkebluser i teatret – kontordamerne og lærerinderne med den slitte, blanke baken og de trætte øinene – Dem De selv talte saa haanlig om – som lugter av sved – det hæderlige arbeides sved, som gud saa smakfuldt har sagt vi skal æde vort brød i. Og som byr Dem imot, fordi Deres sjæls længsel er det unyttige – det skjønne. Men man kan ikke dyrke skjønheten i sit ansigts sved – den maa plukkes paa andenmands aker. Skjønhet er en snylteplante, Elina. Skjønhetens prestinder, de er snyltere allesammen – fruer eller frøkener, grevinder eller gatetøser, i sit væsens dypeste bund er de allesammen det, som samfundet skjelder skjøger, for de er unyttige og ufrugtbare. Men digtningen, det unyttigste og det skjønneste, den kranser dem, Elina!»

Han nikket og stirret dypsindig frem for sig.

«Nu forstaar De mig, ikke sandt? Hvorfor jeg sier, De er merkelig – *ny*? De higer med hele Deres væsens styrke mot skjønnhet – det overflødige, raffinerte. Har det som en drømmens hildring over Deres dages graa slit. Og dog er De bundet i en fordom, som hindrer Dem fra at træde ind i Deres rike og erobre det.»

[158] Frøken Granum sat med hænderne foldet under haken.

«Ja jeg vet naa det,» sa hun pludselig bestemt. «Det har jeg da altid syntes, at noe saa simpelt som at ta penger for det – æsch fy!»

«Det er vakkert tænkt, Elina. Men dumt. *Hvorfor* skal dere igrunnen gi dere hen til os for ingenting? Fordi dere elsker? Hvad faar dere igjen for det? Enten elsker han trofast – saa faar dere hus og slit og barn og nattevaak og blir gamle og stygge i en ruf. Eller han elsker ikke trofast – saa er det godnat min skat og tak for mig –»

«Haah ja! Det er da sandt nok san.» Hun stirret ut for sig. «De Egelien, hvor gammel er De igrunnen? De maa da være ældre end Magnussen, De vel?»

Egelien betragtet sin cigar:

«Nogen er liksom født gamle, frøken Granum. Mine forældre var gamle, da jeg blev til – gamle av slit og savn. De kunde vel ikke gi mig andet sind end det jeg fik. Jeg er forresten treogtyve – det vil si, nærmere fireogtyve da.»

«Tænk jeg er enogtredve jeg. Vilde De trodd det?» Hun fik op et lommespeil – hun var blit temmelig rød i hodet – og en pudderæske.

«Da jeg var saa gammel som De, saa forlovet jeg mig. Jeg stod paa butik dengangen – hadde tredve kroner maaneden og laa i et badekar der som jeg losjerte. – Han var bysælger, som jeg var forlovet med. Pen fyr forresten – og gud [159] saa glad som jeg var i ham. Jeg har ikke været glad i nogen anden jeg – ikke hat med nogen anden at gjøre heller. Det kan jeg gjøre min ed paa, naar det skal være. Ja saa fik familien hans sendt ham til Tyskland, og saa skrev han og gjorde forbi.»

Hun tidde stille. Hele hendes ansigt skjalv.

«Han var av bedre folk da, ser De –. Ja moren hans kom og bød mig penger. De maa ikke tro, jeg tok imot det, Egelien, ikke en øre. Saan jeg sultet –. De skulde vite, aassen det er at sulte, naar man gaar slik som jeg var dengangen. Jeg bodde oppe paa Grønnerløkken, og saa hadde jeg faat leiet en symaskine da og sydde gutteklær for en forretning, da jeg ikke kunde være paa butikken mere. Herre

Jesus, saa fælt jeg hadde det – og ikke et menneske til at hjælpe mig. Og saan skam jeg syntes det var – far levet endda dengangen – han hadde vel mindst slaat mig ihjel, tænker jeg, hadde han faat visst om det –.

– Det var min, skjønner De, den vesle piken, De saa billede av oppe hos mig om dagen –»

«Stakkars liten Elina.» Han hvisket det bløtt og tok hendes haand bak bordet.

«Stakkars lille stolte, tapre Elina.

– Og saa blev De forferdelig glad i den lille piken Deres, ikke sandt – i lille Evelyn?»

Frøken Granum pudset næsen:

«Aa ja da. Især efter jeg hadde faat hende hjem da – men da døde hun. – Ja jeg maatte [160]jo sætte hende bort da, da jeg kom ut av stiftelsen. Saa begyndte jeg paa systue. Men saa de folkene, som hun var hos, de reiste til Amerika, og saa fik jeg hende ind til mig, for jeg kunde ikke finde noget sted, som ikke var for dyrt. Og de, som jeg bodde hos, var saa snille mot hende, det var noen pene, kristeligsindede ældre folk – han var arbeidsformand paa Nyland og de hadde ingen barn selv og saa syntes konen, det var morro at ha denne vesle at prate med om dagen og pyse og stelle for da. Gid hun var naa saa rar og snodig og klok og søt og vakker ogsaa –. Ja saa døde hun av differit da paa Ullevold –.»

Lyset forsvandt for et øieblik og vendte tilbake. Folk brøt op rundt omkring ved bordene. Egeliën vinket paa opvarteren.

*

De gik langsomt opover gjennem parken. Trækronerne stod bleke av rim mot den mørke himmel, der var skjoldet av skytufser. Slotspladsen laa øde og kold i barfrostnatten – singelen stak igjennem hendes tynde sko, og hun hutret av kulde. Slottet laa tungt og graatt med svarte ruter – bare etpar var oplyste – men nedfor bakken med de sparsomme gasblus hang der to lange perlesnorer av buelamper over Carl Johan.

«Der er en ring av kvinder om vort liv,» sa Egeliën med dyp og gaadefuld stemme. «En ring, flettet av guld og platina. Vet De hvad platina er? Det er det kostbareste metal i verden [161] – endda det er graatt og mørkt og koldt og goldt. Flettet, sier jeg,

av det kolde platina og det varme, myke, ædle og rene guld. De er flettet sammen i en knute om en klar diamant, og den heter Elina –.

Jeg kan ikke si frøken Granum mere,» sa han tørt og ironisk. «Jeg vilde komme til at le av mig selv. Tillater De, at jeg sier Elina? Kan ikke De kalde mig Arnljot? Jeg heter nemlig det»

«Det var et pent navn.

– Aa jeg vet ingenting, jeg, Egelién,» brast hun pludselig ut. «De snakker De. Jeg synes en faar det vondt, enten en sliter og er skikkelig, eller en ikke er det –

Jeg vet bare det jeg – de som er rike, de skulde betale os ordentlig, der sliter for dem – hellere end at fly sta og danse isammen redningshjem for gatejenter i kjoler, som dem skylder paa –.

– Nei, jeg skjønner ikke det, aassen noe kvindemenneske kan være saa sjofel aa ta penger for aa –.

Men at en kan bli med paa baade et og andet for aa faa litt morro og hygge – naar der er noen, som later som de bryr sig om en og gidder gjøre litt stas av en stakkar, som ikke har en levende sjæl aa holde sig til og ikke har andet end slit og strid og vondt fra morgen til kveld – jeg skal si Dere, at *det* skjønner jeg –

[162] Aa jeg er saa lei, saa lei altingen atte – Gud jeg er saa lei mig,» hulket hun.

«Elina –» han tok om hende. «Elina –

– Jeg vet jo heller ingenting,» sa han mørkt og fjernt. «Det er jo bare noget jeg digter og drømmer om. En stolt og sorgløs og trodsig skjönhetsverden du –»

Han løftet hendes hænder og kysset dem:

«De er hellige, dine hænder. Jeg drikker av dem – de er et hvitt alabasterbæger, fyldt med megen bitterhet og smerte.

Ser du, livet er et galgenlystig sørgespil for os, som er fattige og fulde av længsler. Hvor jeg elsker dig –»

«Arnljot,» sa hun sagte og la sig ind til ham. Og de kyssedes længe. Han var vagt opmerksom paa, at de lugtet begge to av vin, og husket forstyrrende det hul i hans finanser, Parkkafeens billigste portvin hadde gjort. Ak, og det burde været blodig dunkel bourgogne eller løssluppen champagne. – Men han sa bare:

«To fattige fugle er vi – i fine fjær, som vi har borget. Men din røde kaape er mørk inat, Elina – der rinder over dine skuldre som martyrs levrede blod –»

*

«Nu har baby sovet længe,» sa fru Missi i vognen. «Hans – saa længe har jeg aldrig været fra barnet mit før, du.»

«Lillemor sover nok trygt hun.» Han tok om hende. «Sofie passer nok godt paa hende. ^[163] Nu skal Missi liten ogsaa i bya si – skal hua ikke det?»

«Jo-o» Hun gispet. «Hansemand passer paa Missi si, gjør han ikke det visst? –
– Det var da morro du? Var du ikke glad vi gik –»

Dermed puttet hun hodet ind i sin egtefælles trofaste barm og sovnet sødelig av i vognen.

*

Da hadde frøken Granum allerede sovet flere timer i sin students armer.

Frøken Smith-Tellefsen

I.

«Ja naa faar De rigtig ta tiltakke med det som er da. Uf jeg synes kaffin er blit tyk jeg. Jeg skulde nok gaat ut og kokt den selv skjønner jeg. Men jeg syntes rigtig, det var saa koselig at faa sitte og prate med Dem, fru Storaker – det er *saa* hyggelig at se et menneske indom døren engang at –. Nei den Serianna – uf disse fjeldjenterne, De, en kan ikke faa lært de til noen tingen. End De da – er Randi Høgste kommet til Dem naa? Aassen tror De, De blir fornøiet med hende da? Uf ja, det er vel det samme maset og de samme ærgrelserne, kan jeg tænke –,»

«Nei tænk,» sa prestefruen glad og blid. «Vet De, jeg tror sletikke hun blir saa værst, frøken Smith. Nu vet De, efter slik en som Kari, saa skal der jo ikke stort til, før en er fornøiet. Men det er det da, hun er flink med barna – De kan skjønne, hvor mye det har at si i et hus som vort. Og saa at min mand synes saa godt om hende. Det er jo saanne ^[168] pene, udmerkede mennesker de paa Høgste, vet De – min mand sætter *saan* pris paa dem –».

«Ja gid saa pent og gripende han snakket, Lars Høgste, den kvelden vi var der paa opbyggelsen. Ja jeg sa til ingeniøren efterpaa ogsaa – De skulde været der, ingeniør, sa jeg. Ja jeg synes, det er leit, at ingeniøren skal være saa likegyldig for slikt – men tænk at det er liksom han mangler rent aandelig trang – ja er det ikke rart? Han har det da sandelig ikke for hyggelig heroppe i svarte fjeldet – og de lange reiserne ind til Blaafjeldsgruben i alslags veir. Og saa arbeiderne, som er saa kjedelige og ekle og fordringsfulde at ha med aa gjøre De, uf, og ikke et dannet menneske at være sammen med, uten naa pastoren og De – janei saa herlig det var at De kom opover idag, fru Storaker, uf at ikke pastoren hadde tid at se indom da – nei *hadde* vi det ikke hyggelig den aftningen, dere var her efter opbyggelsen paa Høgste, gid vi var rent oplivet længe efter, baade ingeniøren og jeg – aa ta en kake til da, fru Storaker, ja den er ikke rigtig som den skulde være, der er bilt litt for mye soda i den, men berlinerkranserne synes jeg ikke er værst, naar jeg selv skal si det – ja er de vel værst? Jeg synes ikke det smaker det gran jeg, at jeg har brukt

preserverte egg – tænk eggene holdt sig saa udmerket, jeg hadde av de like til juni – ingeniøren fik bløtkokte hver søndag og mange ganger ellers ogsaa – naar han kom fra Blaa fjeld og saan, de [169] var saa nydelige, men tænk at skallene blev saa skjøre, jeg maatte koke de selv naturligvis, men ret som det var saa sprak de i koken, si om De vet nogen raad med det? Sætte dem paa i koldt vand, ja tænk det har jeg tænkt paa selv at jeg skulde forsøke –

– Men synes De ikke, at naar en mand har det saan som ingeniøren, saa skulde en da tro, han maatte faa aandelig trang – aa jeg synes det skulde være saa let for Gud at faa tak i ham, men han er ikke slik, ingeniøren. Tænk som han sørget paa fruen sin, ja nu er det over to aar siden hun gik bort, og jeg er sikker paa, han sørger slik endda – ja jeg tror ikke der gaar en dag næsten, som ikke han tænker paa hende, ikke at han snakker om hende da, forstaar De, men jeg ser da ret som det er, at han titter bort paa billedet hendes – aa han ser saan ditbort sommetider, naar vi sitter her om kvelden, at jeg har rent vondt av ham mange ganger, – ja De ser, jeg har netop pyntet med frisk dverg birk omkring det, jeg har altid noenting der, i vinter hadde jeg faat op granbar – men tænk at ikke det kunde vække ham engang De –»

«Nei det er rart saan som mange er. Ja det er netop som De sier, frøken Smith, akkurat som de manglet aandelig trang, det er saa sandt, saa sandt. Uf ja, De kan tro, min mand han føler det nok han, siden vi kom hit. For der vi kom fra, fra Kjørrefjord, der var jo saan rørelse og saant trosliv. Men heroppe, ja jeg synes næsten [170] de er like slappe og likegyldige med de aandelige tingene, baade bønderne og grubearbeiderne – de gaar saa rent op i det timelige, at jeg har aldrig set maken. Nei Storaker stakkars er mange ganger saa nedtrykt, at det er rent vondt –. Ja jeg vet jo det, at han har forsøkt flere ganger at snakke med ingeniør Biørn –»

«Ja det maa jeg nu si, at med Biørn er det ikke saan, at han ikke er no aandelig menneske, for jeg tror, han er netop det i høi grad – men han er liksom saa indesluttet og rar, saa han vil aldrig snakke med nogen om sit. Jeg har da forsøkt at snakke med ham om konen hans jeg, men han vil ikke indpaa det – jeg syntes det maatte være godt for ham at faa snakke om det med nogen, for jeg er da saa viss paa, der gaar ikke en dag, uten han tænker paa hende. Jeg vet ikke, om han snakker til barna om hende heller jeg – jeg spurte Laila her om dagen, snakker pappa nogengang med dig om mamma, sa jeg, men hun vilde ikke svare no paa det. Hun er saa rar slik, Laila –».

«Hun ligner kanskje sin far i det stykket da?»

«Aa jeg vet nu ikke, om det ikke er mere moren jeg. For Biørn, han er nok rar og indesluttet han og. Men Laila hun er liksom saa –.

Biørn, han er saa kjærlig og snil igrunden, ja tænk at jeg tror, han har saant bløtt hjerte paa bunden. Gid naar jeg husker paa, hvordan han var mot konen sin. – Ja hun var jo høistens [171] med Bikku da, den tiden jeg kom hit, og hun var jo saa syk etterpaa og laa mest den tiden hun hadde igjen, stakkars, saa en kunde vel ikke vente, hun skulde være i saa forførdelig godt humør heller – ja jeg kunde jo aldrig gjøre hende tilpas i nogen verdens ting, endda jeg strævet sandelig det bedste jeg orket – men jeg syntes sandelig, hun var saa ubehagelig og grættent mot ingeniøren stakkars, og han visste da virkelig ikke det gode, han vilde gjøre hende – gid, han gjorde saan stas av hende saa. – Men det tok hun bare som noe der skulde saa være – ja mange ganger syntes jeg virkelig hun var riktig saa rar saa – næsten ekkel mot ham, tænk Biørn som rent bar hende paa hænderne, kan jeg gjerne si –».

«Hun var nordifra, fru Biørn, var hun ikke det?»

«Jo hun var Finmarksdame, men hun hadde hat kontorplads inde i byen da, i Kristiania, noksaa mange aar, og det var vist det som hun syntes var saa ilde, at hun skulde bo heroppe. Ja min mening er jo den, at har man giftet sig, saa faar man jamen ta følgerne og være fornøiet med at bo der ens mand har sit arbeide, og om en naa synes, en faar litt mange barn, saa synes ikke jeg der er mening i at være ubehagelig mot mand sin for det –».

Hun vendte ryggen til, for hun hentet en flaske blaabærvin og glas fra buffeten, saa hun saa ikke prestefruens smil – det medlidende smil, som [172] fruier altid skjænker frøkener, som snakker om egtestand og hvad dertil hører.

«– Nei da gad jeg sandelig visst, hvad jeg skal si –. Uf mange ganger synes jeg rigtig ogsaa her er saa trist og ødt, saa det er rent ikke til at utholde. Naar det er saant veir som idag – uf bare hør! Skulde en ikke mest tro, hele huset holdt paa at blaase bort – nei stakkars ingeniøren, saant veir at kjøre i – ja jeg synes De er kjæk, fru Storaker, at De blev med pastoren hitop i dette veiret – gid jeg blev saa glad, da De kom, jeg sat her og blev rent trist, har De hørt slikt regn. – Nei da længes jeg rent nedover til folk jeg. Sommetider saa har jeg næsten lyst til at faa mig en anden plads og komme væk herfra, men jeg synes liksom ikke jeg kan. Nu er jeg kjendt her da, og det blev nok ikke let for ingeniøren stakkars at faa et nyt menneske hitop, og ikke kunde en vite, hvordan hun vilde fare med ham eller barna eller huset. Nei tænk at det vilde jeg ikke være god for, at gaa til Biørn og si op – ja jeg

synes rent det vilde være lumpent næsten. Det er jo liksom jeg ser en opgave i dette her da –».

«Nei se der har vi Laila ogsaa da,» sa fru Storaker.

Det var en ottears smaapike, som kom klampende ind i beksømstøvler. Hun hadde strid, gul flette og et grovt, firkantet ansigt.

«Kan du si pent goddag til fru Storaker, Lailen min –»

[173] Laila rikset litt paa sig og gav haand. Saa forsynte hun sig med berlinerkranser av fatet og dumpet ned i en lænestol:

«Du frøken, faa en kop kaffi da!»

«Gaa op og byt paa benene først, ven min – du er vist saa vaat – neimen saan du lugter fjøs da Laila!»

«Jeg gidder ikke bytte. Støvlerne er bare vaate utenpaa forresten –».

«Jo værsgod. Du skal ta paa dig forklæ ogsaa. Vil du gaa op straks paa timen – og saa si til Serianna, at hun kommer og legger i ovnen – ikke sandt fru Storaker, skulde det ikke være bra at faa en liten pinde i ovnen – saa blir her litt koseligere, til ingeniøren kommer hjem ogsaa –».

«Isch ja her er saa koldt og væmmelig saa,» sa Laila; hun vrikket sig grættent ut av døren.

«Ja hun er saant vanskelig barn,» sa frøken Smith-Tellefsen. «Jeg forsøker jo at ta hende med det gode, kan De vite –».

Laila vendte tilbake i listesko og blaaforklæ. Frøken Smith-Tellefsen skjænket blaabærvin i et tredje glas:

«Se her Laila, – fryser du stakkars – du faar vel faa lov at smake en draape vin da for engangs skyld. Faa kjende, er du tør paa strømperne dine –».

«Nei hvad sa du nu, Laila» – det var prestefruen. «Ja du har det godt du. Vin, det er [174] nok noe, som Tullik og Ruth ikke faar smake det – uten juleaften –».

«Det er vel ikke hendes vin – det er vel pappas,» sa Laila sagte.

Fru Storaker overhørte:

«Ja den frøken Smith-Tellefsen, hun er nok ordentlig snil mot dere hun –».

«Høh – hun har penger for det saa –».

Lille frøken Smith-Tellefsen sprat op. Hun var blit purpurrød i sit deiggraa ansigt.

«Din uskikkelige unge!» Hun rev vinglasset ut av Lailas haand, og klask fik ungen en upaaklagelig ørefik. «Vil du gaa op paa barneværelset – straks paa timen. Fy du skulde skamme dig. Jeg skal nok si til pappa jeg, hvordan du er –».

«Jeg skal si til pappa du slaar, jeg – ».

Laila forsvandt og frøken Smith-Tellefsen sank ned i sofaen, høirød i hodet. Der blev en pinlig pause.

«Nu har jeg aldrig hørt maken til uskikkelig unge,» sa fru Storaker.

«Ja der ser De, aassen hun er – aassen jeg har det –» frøkenen brast pludselig i graat. «Saan er hun bestandig! Jeg forsøker at være saa snil mot hende jeg kan –. Aanei –. De kan tro, fru Storaker, det er ikke bare roser at skulle tjene sit brød ute blandt fremmede. Saan var fru Biørn akkurat ogsaa – naar en hadde betaling for det, saa var det liksom hun aldrig kunde faa lagt nok paa en – og ingenting at takke for, ^[175] hvor mye en strævet – ha Bikku om natten og holde istand tøiet til barna og læse abc med Laila og stoppe gardiner og dækketøi og ha et øie med alting – og saa dertil endda den evige striden med maten – ja jeg synes nu just ikke, at tyve kroner maaneden var saa mye for det –».

«Ja jeg maa si, jeg har beundret Dem mange ganger,» sa fru Storaker ivrig. «Men kjære frøken Smith – naa har De det da bra her i mange maater. De kan da raa med huset, næsten som det var deres eget – og ingeniøren sætter da *saan* pris paa Dem. Kjære, den ungen er da ikkeno at ta sig saa nær av –».

«Nei jeg klager da ikke heller, ser De. – Endda jeg vil da si, saa trist og enslig her er mange ganger –. For en dame med saanne anbefalinger som jeg, saa skulde det naa ikke være nogen sak at faa noe, som var bedre ogsaa i mange maater. – Jeg er nu noksaa livlig av naturen jeg da, og jeg kan ikke si andet – jeg længes mange ganger efter at komme et sted, som der var mere liv – ungdom i huset og saan. Jeg tænker paa den tiden, jeg var hos amtmand Pettersens –ja nogen ganger saa har jeg været nære paa at angre, at jeg reiste derfra – og de bad mig jo saan om at bli, de tippet mig rent. – Men det er jo det, at jeg synes liksom jeg har en opgave her – disse barna er jeg jo paa en maate i mors sted for. Men da kan De skjønne, hvor saart det

er, naar en merker, at Laila bryr sig ikke det gran om mig, endda alt jeg forsøker – [176] isch hun er saa trollet og lei og ekkel, og hun sætter op Lillebjørn og –.

– Nei var det ikke for ingeniøren og Bikku liten saa –.

Men den ungen er jeg ikke god for at reise ifra, De. – Aa han er saa søt, saa søt og god, fru Storaker. Nei De skulde se om morgenen, naar han er vaaken, og saa vil han over til mig i sengen da, og saa rækker han de smaa tykke armene mot mig. Ja gid, jeg skjønner ikke, aassen man kan være mere glad i et barn jeg, selv om det er ens eget – ja jeg er sikker paa, jeg kunde ikke bli gladere i det, om jeg giftet mig og fik barn selv. Saa sier jeg til ham, hvad er du da, Bikku liten, og saa tar han mig om halsen og smiler *saa* bedaarende og sier, tokkelongen te Aasta mei –. Ja De maa bli med op og se paa ham, før De reiser. Uf ja, bare han blev bra forkjølelsen sin snart. Han er liksom litt tander allikevel da, og heroppe som det er saa barsk klima. Ja jeg har jo hat ham ganske alene da, fra han kom til, passet ham fra den første natten han levet –».

«Ja det er sandelig en stor opgave, De har her, frøken Smith-Tellefsen,» sa prestefruen.

«Det er jo saan at jeg ser paa det da, forstaar De. Jeg synes nu, jeg har faat huset ganske hyggelig til. Ja De maa ikke tro her saa ut saan den tiden jeg kom hit» – hun saa sig tilfreds rundt i den store stuen med de umalte, bordpanelte vægger og tak. «Tænk det var liksom [177] fru Biørn hun hadde ikke sans for at hygge eller slikt. Uf saa utrivelig her var. Ikke andet paa veggene end disse fotografierne fra Sulitelma og saa den gruppen fra høiskolen – har De forresten set paa det billedet? Nei det maa De rigtig – ja er ikke ingeniøren vakker der – rent en skjønnhet. – Og ikke en blomst og ikke en serviet eller en antimakasser. Det er mit alt som er her av denslags, og de aaklærne har jeg da selv brodert til værelset mit, og etageren med alle pyntesakerne og de to vaserne paa konsollen og disse blaa kopperne her – det er mit alting – jeg hadde jo samlet nok saa mye slikt. Saa har jeg sat det ind hit da – jeg sa til Biørn, det er jo her jeg sitter altid, sa jeg, og desuten naar Bikku skal ligge inde hos mig saa – han kommer bare til at rive ned –. Ja saa satte jeg nogen avlæggere da, og det var mig som fik ingeniøren til at kjøpe gulvtepper og de to grønne plyschstolene paa auktionen efter pastor Hellesnæs. – Jeg kan nu ikke trives, uten jeg har det litt hyggelig omkring mig, jeg synes det har saa mye at si –.

– Nei jeg vilde da ikke synes, det var rigtig engang, om jeg reiste nu og overløt alting til et fremmed menneske. Det er ikke saa liketil heller at føre hus heroppe, vet De. Bare al den hermetikken, en maa tænke paa at lægge ned – vet De, bare av

kjøtkaker la jeg ned tyve skrubokser ifjor og ti fiskepuddinger av ørret – De kan tro, [178] de var nydelige, og saa alt jeg saltet og røkte og speket – og syltning og grønsaker, som en skal passe paa, hvis en vil ha litt avveksling i det. Tyve glas med rabarbra i vand – de holdt sig rent som friske, maa De tro, og tyttbær baade sure og søte og i vand og saft –.

Tænk jeg fik saan nydelig mellemkalv paa Sandstøen her i uken. Nei jeg var saa glad – ja jeg har disket op for ingeniøren – noe hermetiserte jeg da, vet De, men vi hadde brissel i butterdeigsrand om søndag, og lever som fugl om mandagen, og saa nu søndag tar jeg steken da – og igaar stod jeg til langt paa nat og laget forloren skildpadde, saa faar ingeniøren det ikveld, naar han kommer hjem. Uf ja nei at ikke De og pastoren kunde bli her iaften – jeg har gjort den saa nydelig med madeirasaus og utstukne røtter og stekte hjerneboller, for det liker ingeniøren saa godt, og fine smaa fiskeboller og kjøtboller – det er noe, som jeg altid passer paa at ha i huset – ja jeg glæder mig slik til at traktere Biørn –.

Men det er sandt, mens jeg husker det – vil De være med og ta snittebønner fra Kristiania – jeg skal faa de for en krone og ti for tusen – jeg hadde tænkt at ta fem tusen, det er saa godt at ha –.

– Nei du store verden, mener jeg ikke pastoren er der allerede –. Ja saan gaar tiden, naar en sitter og prater –».

[179] Skyerne veltet sig, subbet av stormstøtene, indover lien paa den anden side dalen – i et nu hadde det graa, vaate teppe gjemt bort de smaa gaardene i skogranden og sætrene høiere oppe. Der faldt en bred og gylden flom av kveldsol over fjeldpanden, der ingeniørboligen stod, helt utimot det trange, blaasvarte stup, som dalen lignet heroppefra. Svaberg og lyng og ris og vanddammer om huset glitret i solen. – Et stykke indpaa flaten laa to smaa fjeldgaarder med grøn eng omkring, ellers laa den gule villa i schweitzerstil og litt indpaa den mørke klyngen av bygninger ved gruben med bare vidden, stor og naken og graagul, omkring. Kraftledningens stolperad maset sig vei indover fjeldet, til den forsvandt, liten og forladt, i ødet.

Frøken Smith-Tellefsen stod paa trappen og vinket efter prestens, til de blev borte i bakken. Vinen hadde git hende farve i kinderne, og hun hadde snakket sig op, saa hun smilte og var glad i øinene.

«Hun er da igrunden ikke saa forfærdelig styg,» sa prestefruen til sin mand. «Og et flinkt menneske er hun – stakkars, jeg skulde rigtig ønske, det blev noget av med

hende og ingeniøren –»

*

Bikku sov, da¹⁵ hun kom op paa det lille kvistværelset, hvor hun laa med ham. Hun var borte og kjendte med haandbaken mot guttens kind – saa het han var! Han kastet sig litt i [180] sengen, da hun rørte ved ham, men vaaknet ikke.

Frøken Smith-Tellefsen trak for gardinet og tændte lampen paa det lille hvitkappede toiletbord, tok av kjolelivet og satte sig foran speilet. Hun skottet bort til barnesengen – der var nogen smaating ved frøken Smith-Tellefsens toilet, som hun passet paa at ikke Bikku engang fik se. Men han sov trygt, og hun tok de tre ruller ned av issen, greiet dem omhyggelig ut og trillet dem op paa ny. Og hun la dem forsiktig paa en snip av servietten, mens hun arrangerte sine egne graagule haartister over stryvalken. Hun holdt længe paa med det. Saa tok hun rullerne, prøvet dem omkring paa hodet – litt længer frem, – litt længer tilbake – inden hun bestemte sig for et punkt, hvor de blev naalet fast. Hun smilte til sig selv i speilet og var fornøiet med resultatet.

Hun trak litt frem og tilbake i linnedet og smilte igjen. Armene, skuldrene, brystet var litt overmodent og slapt fete, men huden ungdommelig hvit og bløt endda. Hun var selv svært stolt av sin figur, frøken Smith-Tellefsen. Men ansigtshuden laa gusten og poset over de flate træk – i store pløser under de milde smaa lysebrune øine. Hun mindet litt om en liten venlig apekat med den brede, flate næsen og den lange stramme overlæben over en sterkt rundet tandgar. – Men det værste var halsen. Hele den ene siden, fra oppe under øret og langt nedover, [181] hadde kjertlerne ætt op huden – det var bare døde hvite arr og svulne, rødblaas striper.

Derfor hadde Aasta Smith-Tellefsen en hel skuf fuld av flot halspynt. Og da hun hadde sat paa sig en hørød silkebluse med sort tyll over, litt utringet i spids for og bak, valgte hun et bredt sort fløielsbaand, som var lukket under øret paa den syke siden med en stor flot sløife og en buket violer. Det dækket næsten aldeles arrene. Og hun smilte fornøiet igjen, mens hun satte den store forgyldte søljen i brystet.

Hun var borte og saa til barnet igjen. Stakkars liten – naa noget farlig kunde det nu ikke være vel. Han sov jo saa godt – sov vel feberen av sig.

Gjennem ingeniørens soveværelse gik hun ind paa barneværelset. Lillebjørn sat og spiste, men Lailas tallerken var urørt, og jentungen stod paa knæ i stolen og kolorerte med farveblyanter i en billedbok.

«Er vi færdig vi da, Bjønnemand? Skal vi i lallen vor naa da – og saa træt som denne Bjønnungen er da!» Hun klasket i hænderne til ham. «End du da Laila – læg sammen det der nu og spis maten din, saa du kan komme iseng.»

«Du har jo lovt, jeg skulde faa spise med pappa, naar han kom –».

«Hvis du var snil pike, sa jeg. Synes du kanskje, du har været det du. Først saa rev du istykker skjørtet dit imorges, saa jeg faar lov at sitte og stoppe i halve nat – og siden var du saa uforskammet og uopdragen –».

[182] «Jeg gaar ikke og lægger mig, før pappa kommer,» sa Laila.

«– Men naturligvis, du synes vel, naar jeg har betaling for det, som du sier, saa skal du bare rive istykker og slite sund alt du kan – det er ikke nok alt det andet jeg har hele dagen, jeg skal værсаagod sitte og sy og stoppe efter dig hele natten –» frøken Smith-Tellefsen var blit rød i hodet igjen, og hun halte litt haardhændt genseren over hodet paa Bjørn. «Ja vent du Laila, til du blir stor og skal tjene dit brød selv du –»

«Pøh! Jeg skal gifte mig jeg, naar jeg blir stor –»

«Ja du er vel sikker paa at nogen vil ha dig – saa snil og søt som du er –»

Laila løp til vinduet og lyttet: «Der er pappa!» Og hun styrtet ut og ned av trappen.

Frøkenen vasket Bjørn og fik ham i buksebjønnen – men hun spøkte ikke med Bjønnunge og buksebjønn iaften som hun pleiet. Gutten var ogsaa søvnig og hadde vondt for at finde frem gjennom fadervor.

*

Ingeniøren stod med ryggen til ovnen og varmet sig, da hun kom ned. Laila sat i sofaen og puslet med noget dukkestel.

«Kveld, frøken! Er maten færdig – jeg er skrubsulten. Fy faen for veir De!»

«Jeg tænkte, ingeniøren vilde bytte først, jeg – der er lagt i oppe hos Dem, Biørn – maten kommer om et øieblik den –»

[183] «Gidder ikke,» sa ingeniør Biørn. «Bare la mig faa mat, er De snil.»

«Vil du springe ut og si fra da Laila – jamen tænk jeg synes dette er uforsigtig av Dem jeg, ingeniør. – Saa lite som der skal til. – Bikku stakkars liten, tænk han er

blit saa forkjølet saa, neimen om jeg begriper, hvor han har faat det henne – uf stakkars, han hostet slik til morgens, at det var rent nifst – ja jeg lot ham lægge sig efter middag da, saa nu er han vel bra til imorgen –. Jaja, saa faar De ha væersgod da, ingeniør!» Serianna kom ind med skildpadden.

Biørn sluntret bort til bordet. Laila kom og tok sin plads ved hans side uten videre.

«Aa Serianna, vil du ta Lailas mat ned fra barnekammerset da. –Ja jeg kunde ikke faa hende i seng jeg, ingeniør – hun skulde endelig være oppe og spise med pappa, sa hun –»

«Jassaa du skulde vente paa pappa du,» sa Biørn og tok bort over haaret hendes. Laila grubbet sig kjælent indunder haanden hans. «Har du været snil pike da Laila, mens pappa var borte?»

Laila svarte ikke, og ikke frøken Tellefsen heller.

«Saa, hvad er det naa igjen da?»

Først blev der en pause. – Saa sa frøkenen:

«Blandt andet saa har nu Laila spjæret op det peneste blaa skjørtet sit. De kan tænke Dem, at hun hadde krabbet over skigaren borte i Øifjeld med det –»

[184] «De faar ikke la barna gaa med søndagstøiet sit til daglig, kan De vite. Unger maa da faa lov til at røre paa sig –»

«Ja det var altsaa netop det da, at hun hadde tat det paa uten lov, ellers skulde ikke jeg sagt noe –»

«Kan De ikke laase ind da –»

«Ja saa var det jo ikke bare det da. Naa, men det kan nu være det samme. Vi skal ikke bry ingeniøren med slikt, de stunderne De kan være i hjemmet Deres. Aassen tur hadde De da, ingeniør – aassen var det paa Blaafjeld idag –»

«Aa som sedvanlig –»

«Fru Storaker var opom her idag. Pastoren var oppe for at se til den arbeideren, som kom tilskade saa stygt – tænk at det er saa daarlig med ham da stakkars –»

«Ja det er Evensens egen skyld. De karerne er saa uvørne med dynamitten – som det skulde være skraatobak behandler de den. Og selskapet faar

ubehagelighetene –»

«Jeg synes fruene var kjæk, De, at hun blev med hitop i dette veiret. Jeg var saa lei, ingeniøren skulde træffe til at være borte –. Aa det er koselige folk, Storakers, jeg synes det er saan hygge at ha de heroppe –»

Hun snakket og pratet, mens ingeniøren spiste sin skildpadde og maisenapuddingen graadig og i taushet. Frøken Smith-Tellefsen satte bort pudding paa to asjetter:

[185] «Det er til Bjørn og Bikku imorgen – jeg maatte love dem, stakkars. Tænk at Bikku hadde hørt jeg sa, jeg skulde lage pudding. Og saa kom han trinsenes ned i natskjorten sin for at faa rosiner – vesle krypen. Ja alt den ungen finder paa De!»

Laila sa godnat. Biørn tok kaffekoppen bort paa divanbordet foran sofaen, satte sig til med en bok og snadden sin. Om litt kom frøken Smith-Tellefsen ind igjen og satte sig i lænestolen – rykket nær hen til ham og lampen:

«Uf saa vondt det er at sy paa mørkt ved lys De –»

«La det ligge til imorgen da vel, frøken», sa han nede fra boken.

«Ja De sier noe De, ingeniør» – hun lo blidt – «Jeg som har alle strømperne vore og hele vasken. Ja De kan tro, jeg har benyttet tiden, mens De var borte. – Isch dette veiret. Strømperne fik jeg da tørket paa kjøkkenet og litt av tøy til barna. Men storvasken –. Hvad tror De om veiret da, ingeniør – De pleier at ha saan greie paa det De – jeg har lagt merke til det, det slaar næsten aldrig feil, som De sier – jeg skjønner ikke aassen De kan jeg –»

«Jeg er ræd det blir det samme,» sa han uten at se op.

«Uf ja det gjør vel det. Nei jeg forstyrrer Dem jeg –ja naa skal jeg tie stille. En blir saa fæl til at snakke, naar en har noen at snakke med, naar en gaar saan alene hele dagen. Det er det [186] samme med fru Storaker, sier hun. Tænk at mens jeg var hos amtmand Pettersens, saa kunde jeg gaa hele dagen uten at lukke op munden – ja de spurte mig ofte, om der var noe iveien med mig, og jeg la ikke merke til det selv engang – der var saa mye liv og leven omkring en altid, ser De. Ja nu skal jeg ikke forstyrre Dem mere –»

«Aa jeg tror jeg gaar op forresten. Jeg er træt.» Han la sammen og reiste sig.

«Ja det var vel. Ja enhver har sit at stri med san. Ja godnat da ingeniør, sov godt da –»

«I like maate.»

«Det er sandt, – aassen likte De det med persillerøtter paa forloren skildpadde? Jeg har ikke prøvet det før, men jeg fandt paa det skulde være artig at forsøke – jeg syntes det var bra jeg –»

«Ja det var det vist. Ja godnat da –»

*

Biørn hadde ligget vaaken i flere timer. Det kvindemenneske hadde fyrt op slik paa værelset hans – han hadde sat op vindu –, men maatte op igjen og lukke, det hadde ørket paa med blaasten, saa det var mest som ruten skulde slites av hængslerne. Og kleberstensovnene blev ved at lumre –

– Det fordømte huset – saa elendig var det bygget, at der var ikke en lyd uten det kunde høres. – Hun var oppe og stelte med gutten – han hadde vist snakket i søvne eller var vaaknet –.

[187] Biørn la sig ned igjen og stirret i mørket. Det var det som var saa rart at høre hende gaa derinde og pysle med gutten. Hun var nu snil mot barna. Snil og flink. Et respektabelt menneske. Altfor god til –.

Desuten likte han hende jo ikke igrunden. Et gammelt jaalete prækeskaft – saa grænseløst som hun irriterte ham altid med den evige blie skravlen sin. Saan hun gik og smisket og gned sig opover ham –. Naar han tænkte paa kjertlerne hendes, saa grøsset det i ham. Men endda – endda virket hun *slik* paa ham –.

– Saa han undertiden ønsket, han *hadde* faat ende paa det. Saa var det da overstaat og han fik fred ialfald –.

Tass – tass. Hun subbet omkring derinde – paa bare føtter eller strømpelæst, hvad det var. Hun var like ved døren hans –

Gud forlate mig – han for op i sengen og sat og skjald –. Hun puslet ved nøklen – nu dreiet hun den om –!

Lyset skar brutalt ind til ham. Frøken Smith-Tellefsen stod i døraapningen.

«Aa ingeniør – ingeniør – De maa komme ind – jeg er ræd det er galt med Bikku – aa kom ind og se paa ham – aa Gud hvad skal vi gjøre» – hun sutret fortvilet.

«Nu skal jeg –» Hun lukket døren, og underlig slukøret og skamfuld kom han sig op, fik slaat paa lyset og klædd paa sig det nødvendige.

[188] Barnet laa i voldsom feber. Det slet og pep i det lille brystet, naar han pustet, og endda han hadde øinene halvaapne, lot det ikke til, han visste noget av sig.

Frøken Smith-Tellefsen sat paa kanten av sin seng, lutet indover guttens:

«Bikku – hvad er det med Bikku vores – har han det saa vondt? Aa se paa mig da Bikku – det er Aasta – aa hvad skal vi gjøre med Bikku liten da –»

«Saada, saada frøken. Det er jo ikke sagt, det er noget – smaabarn faar feber saa let, vet De. Det er vel bare litt forkjølelse –. Kanske vi skal ta ham op, saa han faar puste lettere –» Biørn slog uldteppet om gutten og løftet ham op:

«Saa Bikku. Det er pappa – kjender du ikke pappa da? Saa aa! Er du ikke bra da – aassen kan du finde paa at bli syk da, Bikku gut?»

Barnet sutret noget mellem tænderne – satte i etpar smaa rædde skrik og rakte efter frøken Tellefsen. Hun for til og kastet sig over Bikku – kysset ham nede i farens arme:

«Ja Bikku – Bikku – Aasta er her hun – neida, neida, der skal ingen faa ta dig – vi skal passe paa dig vi – ss, ss, – aa gud ingeniør, hvad skal vi gjøre da! – Aa vi maa telefonere efter doktor – la os sende bud paa doktoren da – straks – aa gjør det –»

«Vi faar da se det litt an – De vet, hvis det bare er litt sterk forkjølelse. Vi kan ikke for [189] lange, at doktoren skal reise op i fjeldet midt paa natten, hvis det ikke er noget –»

Hun kastet sig ned ved en stol og hulket:

«Aa Gud, aa Gud – aa hjælp os da vel Gud!»

Bikku krøket sig pludselig sammen i et voldsomt anfald av aandenød. Det var vondt at høre paa – og frøken Smith-Tellefsen skrek i vilden sky:

«Han dør! Aa tænk da paa barnet Deres, ingeniør – De maa, De maa! Tænk om det er lungebetændelse eller difterit De –. Aa telefoner til doktoren da vel! Jeg orker

ikke – jeg blir gal, hører De, hvis jeg skal miste Bikku –»

«Neimen frøken da – naa faar De ikke bli hysterisk da, Frøken Tellefsen!»
Fremdeles med gutten i armen bøiet han sig ned og tok om hendes liv for at faa hende op. Men han tok haanden til sig – hun hadde ikke korset, hadde vist bare natserken under kjolen –.

«Jeg kan jo gjerne telefonere og – det er jo alltid det sikreste. Saa, nu skal De sandelig være rolig ogsaa –» hun hadde sprunget op og grepet fat i hans arme.

*

Han bandte, mens han sprang opover veien i mørket og stormen. Der var en seks–syv minuters gang op til kontorbygningen. Privattelefonen i ingeniørboligen hadde Biørn latt ta bort, fordi arbeiderne hadde begyndt at komme og ville laane den om helligdagene.

[190] Da han kom tilbake, var frøken Tellefsen ikke oppe paa værelset. Hun hadde lagt barnet i sin seng og støttet ham op med puter. Biørn satte sig paa kanten.

Bikku saa virkelig ut til at være rigtig daarlig. Hvis han skulde miste ham –. Et øieblik forsøkte han at tænke sig det –. Det ogsaa, til alt det andet – den knugende ensomhet, længselen efter hustruen, den fortærende, pinende længsel, som blev plumret og forstyrret av det, at sommetider saa længtes han bare efter et kvindemenneske – uhyggen, som hadde trængt sig i ham ute i fjeldnatten, borte i det tomme kontoret, hvor han stod og ropte efter hjelp til folk halvanden mil nede i dalen, det var da, det hadde slaat ham, at Bikku *kunde* ligge og dø imens. Den hjelpeløse følelsen, som kom med sykdom i huset heroppe – han husket den igjen fra den sidste tiden Borghild levet.

Rummet syntes saa lunt og lyst og koselig. Selve sovekammerluften virket beroligende og betryggende paa ham i øieblikket –.

Frøken Smith-Tellefsen kom tilbake med en flaske:

«Hvad sa doktoren?»

«Han var ikke hjemme, jeg snakket med fru. Han skulde komme opover saa snart som mulig. – Jeg er nu allikevel glad jeg telefonerte –»

Frøkenen sukket:

«Ja gid han bare kom snart saa. – Jeg tænkte kanske litt sur tyttebærsaft i vandet kunde læske [191]jeg.» Hun blandet i vandglasset og prøvet at gi Bikku. Men det meste randt utover haken – ned paa natskjorten og hodeputen.

Frøken Smith-Tellefsen begyndte at graate ganske stille, mens hun tørket det bort og snudde puten.

«Aa herregud, aa herregud, hvad skal det bli til –»

Hun sank aldeles opgit sammen paa stolen ved hodegjærdet – rugget og rugget i sagte graat.

Biørn reiste sig, gik bort og la haanden paa hendes skulder:

«Snille Dem da frøken! Det er jo ikke *sikkert*, det er no farlig. Nei nu maa De da ta Dem sammen. Kjære, det er da vel værre for mig, som er guttens far –»

Hun saa hjælpeløst op. De blide brune øinene med de tunge pløserne under strømmet over av taarer:

«Jeg er saa glad i ham, ingeniør. Aa jeg er saa glad, saa glad i ham –»

Biørn strøk hende pludselig over kindet. Blev ved, likesom uvilkaarlig at klappe og klappe. Til han med ett braat tok til sig haanden. Han var kommet nær kjertlerne –.

*

Det blev værre med Bikku utover natten. Feberen tok til. Og henimot morgenen fik han forfærdelige hosteanfald – Biørn, som hadde lagt sig igjen, kom styrtende ind, kold av rædsel. [192] For noget saant hadde han aldrig hørt maken til – det var som barnet skulde hoste livet ut av kroppen i hvert togt. Men frøken Tellefsen var noksaa rolig og behersket nu. Hun var kommet til at huske paa noget, hun trodde hun hadde hørt, om varme vanddampe. Og det at hun kunde foreta sig noget, virket liksom beroligende paa hende.

Utpaa formiddagen kom doktoren – akkurat tidsnok til at frelse guttens liv. For det var difterit han hadde, og han maatte opereres. Saa blev han isolert i ingeniørboligen med frøken Smith-Tellefsen og Serianna, Laila og Bjørn blev sendt over i Øifjeld og ingeniøren flyttet op i kontorbygningen saa længe.

II.

Neppe var Bikku blit frisk igjen, huset desinficert og alt kommet i den gamle gjænge, før ingeniøren fik brev fra en tremenning, der meldte sig som gjest for ferien.

Damen het fru Hansen og var enke uten barn – hele egteskapet med Hansen hadde bare staat paa et aars tid i hendes ungdom. Siden hadde hun i mangfoldige aar hat post som bokholderske ved en fabrik.

Fru Hansen var det som man kalder et kjækt menneske. Det stod skrevet tversover hendes firkantede ansigt med det krusede blonde haar omkring, den røde og hvite, liksom litt skrubne ^[193] hud og de lyseblaa, mysende øine, som altid smilte mellem hvite vipper. Munden var stor og tænderne prægtige – og det virket, som der var mindst otteogfirti av dem, feilfri og blændende, naar hun gaplo, længe og hjertelig – ha ha ha med klar og aapen a. Hun var høi og firkantet og flat, men holdt sig rank som en soldat og gik med lange, faste skridt – det aabenbarte sig liksom i hver bevægelse hun gjorde, hvor forførdelig kjæk hun var.

Hun kom marsjerende op foran verandatrappen en kveld – i brune beksømstøvler, opheftet skjørt og lys skjortebluse med bløt snip og rødt slips. Hun hadde rygsæk med jakke, golftrøie og vindjakke diglende utenpaa, og en svær garstaur i haanden. Slik stod hun og jodlet og skrek hallo, til frøken Smith-Tellefsen kom tilsyne paa trappen.

«Godkveld – det er fru Hansen – er min fætter hjemme –. De er husholdersken vel, kan jeg tænke? Godkveld frøken, ja her har dere mig da!» Hun flækket tænder og holdt ut haanden.

«Velkommen frue!» Frøken Smith-Tellefsen steg ned og utleverte sin haand. Den anden klemte den eftertrykkelig og slængte den derpaa fra sig med et voldsomt rusk.

«Ja dere hadde vel ikke ventet mig ikveld – haaber, jeg ikke kommer til uleilighet –»

«Nei kjære –. Ja værelset er jo ikke gjort istand – vi trodde jo fruén skulde bli paa ^[194] hotellet inat; ingeniøren hadde bestilt skyss for Dem imorgen tidlig –»

«Æsch nei det hotellet – der var saa svart og fælt saa – jeg fik nok bare den stunden jeg var indom og spiste der. Isch jeg synes det lugtet væggelus – det er det

eneste i verden jeg er ræd, saa er det væggelus –. Nei saa tænkte jeg det var bedre at lægge ivei den vesle biten da –»

«Har fruén gaat hele veien! Det maa jeg si! Ja da er De nok træt, tænker jeg –»

«Aa. Det er jo ikke noe at snakke om i og for sig – to mil. Men jeg drog paa det bedste jeg hadde lært da, vet De. Jeg vilde jo gjerne række op i lyse – ikke visste jeg akkurat hvor langt det var heller –. Jeg har brugt: –» hun saa paa sit ur «– akkurat tre og en halv time ja. Aajo, *litt* træt er jeg jo –»

«Ja nu skal vi straks faa istand værelset Deres, frue. Nei tænk at De turde gi Dem ut og gaa saan alene –»

«Puss turde. Hvad skulde jeg være ræd for da – ja De sier jo, her skal være bjønn paa skauen – men det skulde da være snodig, tænkte jeg, om han akkurat skulde komme laskendes for at snuse paa mig. Slusk? Aa skidt, saanne er da saa feige saa –. Nei krøtter er jeg da ikke ræd, er De gæren De! Ja jeg forsynte mig jo med denne her da –» hun dunket garstaueren i gulvet. «Nei se der har vi vist Bikku Matti og –. Kom hit og hils paa tante Kari da, Bikku – ^[195] hvafforno, er han ræd – fy skam for en gut da Bikku, du er da vel ikke en rædhare, vet jeg –»

Men Bikku blev staaende bak frøken Tellefsen og tittet mistroisk.

«Gaa pent bort og hils paa damen, Bikku. Stakkars» – Aasta strøk over hans haar: «Han er ikke vant med fremmede han.»

«Jeg synes han ser klein ut jeg, frøken – til at være fjeldgut, hva? Aaja det er sandt, han har været syk – aassen er det, her er jo desinficert, skrev min fætter –»

«Ja desinficert? Det var sandt san.» Frøkenen lo. «End bagagen til fruén» – hun tok rygsækken for at bære den op – «har fruén ordnet med at faa sendt den op, eller skal jeg kanskje telefonere om det?»

«Bagagen!» Fru Hansen slog latterdøren paa vid væg. «Kjære De staar jo med den i haanden jo! Nei det var vel, jeg har ikke mere –. Snille Dem, hvor mye tror De jeg skulde drasse med for tre uker da –»

*

Frøken Smith-Tellefsen utstod hende ikke fra første stund. Serianna var ogsaa sint over fru Hansens besøk – hun skulde ha op varmt vand i lange baner baade morgen og kveld og vilde ha havregrøt til frokost hver dag. Hellerikke Laila kunde

fordra «tante Kari». For hver morgen ved bordet holdt hun paa med at præke om havregrøt, og hvor deilig det var og hvor sundt det var, og maste paa, at barna burde ^[196] virkelig ha det, de burde tvinges til at spise grøt. Og naar de stod op og naar de la sig, kom hun ind og snakket om renslighet og avrivninger – hun hadde ingeniørens værelse, og Biørn laa oppe i kontorbygningen.

*

Fru Hansen og ingeniør Biørn sat ved frokostbordet og frøken Tellefsen stod og pakket mat ned i rygsækkerne. De skulde gaa ind til de gamle gruber ved Vardfjeldet – og saa tittle opom toppen og ta en liten sving bort til Horrkjønne, som fru Hansen sa. Hun var i glimrende vigør efter en varm avrivning klokken halv syv og etterpaa bad i kulpen nedenfor huset, og hun slurpet kaffe og aat flatbrød og mysost, saa der laa smuler utover hele duken.

«Og saa har De rømmegrøt da frøken, naar vi kommer hjem. Med mye smør –jo naar jeg er paa fjeldet, saa kan jeg æte rene, klare smørret i slevevis tænk. De vet, om grauten ikke vil smørre sig, saa skal De bare nævne tre skallede mandfolk, som De kjender? Ha ha!»

Frøken Smith-Tellefsen lo ikke. Den gamle vitsen var formodentlig det eneste, fru Hansen visste om rømmegrøt, hvordan den blev laget. I det hele saa hadde hun en ufordragelig maate med at blande sig opi husvæsenet og komme med raad – endda hun skjønnte sig ikke mere paa denslags end katta. Bare dette gnaalet hendes om multer og hvor rart det var, at der ikke skulde være multer at faa fat paa heroppe. ^[197] Akkurat som frøken Smith-Tellefsen kunde for, at styggeveiret i juli hadde ødelagt multeblosten indover hele fjeldet her.

Fru Hansen stappet resten av flatbrødet i munden, tømte kaffekoppen og pekte paa sækkene.

«Er det færdig, frøken – saa gik vi da Torolf?»

«Barna er færdige paa øieblikket,» sa frøken Tellefsen. «De vilde saa gjerne faa staa paa trammen og vinke efter pappa, Laila og Bjørn –»

Fru Hansen saa paa sit ur: «Kvart over otte! Tænk jeg synes ikke der er mening i, at de faar lov at ligge og dra sig saan om morgenen. Var jeg dig, Torolf, saa vilde jeg *insistere* paa, at de var oppe og nede til frokost klokken otte *præcis*. Barn har saa godt av at vænne sig til at staa op om morgenen og til at være præcise –»

«Laila har jo liksom ferie da,» sa frøken Tellefsen. «Og de andre er jo saa smaa –»

«Netop mens de er smaa, saa skulde de læres til denslags – ellers saa blir det aldrig.» Fru Hansen satte sig tilrette igjen og skjænket en ny kop kaffe. «Men vet De, jeg synes De er for svak overfor barna, frøken Tellefsen. Jeg har riktig tenkt, jeg skulde snakke med Dem om det mange ganger. Man *gjør* ikke barn no godt i virkeligheten med at være saa eftergivende og svak, ser De. De blir bortskjæmte og bløtagtige – se nu Bikku bare. Er der mening i, at en unge, som lever her oppe i denne deilige [198] luften, midt paa freske fjeldet, ser ut som han gjør –»

«De faar huske paa, frue, saa syk han netop har været – tander er han av naturen desuten –»

«Ja det er netop det. Den ungen skulde hærdes. Systematisk. Værsgod være ute og fly hele dagen – ikke gaa og henge i kjøkken og ganger – i trækken, som er mye lumskere end den rene, friske blaasten. Godt klædt naturligvis – men om han naa fik litt regn paa sig eller blev litt blaut paa beina – kjære, tror De ikke at naturen er saapas at stole paa, at han døde ikke av det. Det er jo rent umulig at bli forkjølet heroppe i denne herlige luften, som ikke fins baciller. Duppes i kulpen hver morgen, rulles i et grovt uldteppe og gnis, skrubbes riktig kraftig – og saa sette tillivs en diger tallerken heit graut – det skulde Bikku, saa skulde De se for en kar han skulde bli –»

Frøken Tellefsen blaaste:

«Ja jeg blander mig ikke op i, hvordan andre folk opdrager ungerne sine. Men disse barna her, som Biørn har betrodd til mig, dem steller jeg saan som min forstand tilsier mig – jeg sætter ikke Bikkus liv paa spil for nogen nymotens ideers skyld, fru Hansen!»

«Nu faar De huske paa det da, frøken,» – fru Hansen gliste blidt. «Som De sier, saa er det ikke *Deres* barn. Saa De maa altsaa tillate, at deres familie kommer med et lite raad av og til. – Det er saa rart med det, naar en ikke har [199] hat nogen selv og en kommer til at skulle stelle med barn saan i en litt ældre alder, saa er det ikke saa liketil. Og det at en er for ængstelig og pyser med dem, tænk det synes jeg er en feil som alle ældre frøkener gjør. Jeg vet en kusine av mig, Magda husker du Torolf –»

«Ja fru Hansen –» Aasta Smith-Tellefsen ranket sig op, «– vi har jo hat like mange barn da, De og jeg, saavidt jeg vet. Og hvad forstand De ellers har paa det, vet jeg ikke, men jeg maa tilstaa, at jeg synes ikke det høres ut for at være mye, om De

undskylder at jeg sier det bent ut. *Jeg* har naa ialfald stelt disse barna her i over to aar jeg, og Bikku har jeg hat fra den natten han kom til, og passet ham baade da han fik tænder og alting og nu han laa i difterit – jeg var ikke av klærne i fem nætter – og pleiet ham og vaaket hos ham rent alene – ja jeg kan godt si at jeg stred med døden om det barnet – ikke sandt ingeniør? Jeg tænker De vet det, at jeg gjør ikkeno med Bikku, som ikke jeg tror er til hans bedste –»

«Nei kjære –. Nei Karen, frøken Tellefsen steller nok gutten efter bedste evne hun –»

«Jaja snille dere – jeg bare sier min mening jeg. Ikke bli saa sint for det da, frøken –»

«Duppe Bikku i kulpen –» fnyste frøken Smith-Tellefsen. Og hun slængte efter fru Hansen, da de to andre gik:

«Ikke tror jeg Laila har no godt av at tvinge [200] i sig den grøten heller, naar hun har saan motbydelighet for den –

– La den staa du, ven min –» hun trev tallerkenen fra Bjørn og Laila, da de kom ind fra verandaen og resignert tok fat paa havregrøten. «Smørbrød og mysost har dere like godt av, det er jeg viss paa. Saant sludder –»

*

Fru Hansen omtalte ikke saken videre, mens hun og Biørn vandret indover vidden i solskinnen. Hun gik og pratet og fortalte om sine oplevelser i Jotunheimen og Nordmarken og paa Hardangervidden og Hemsedalsfjeldene og Lyseheien.

«Titten opom toppen» tok tre timer fra Vardfjeld gruber. Biørn svedet og pustet temmelig tungt – han var blit litt svær i de sidste aarene og var ikke meget vant til at gaa mere. Men Karen struttet av kraft, som hun steg foran i de brune beksømstøvler opover den lange, slakke skraaning.

Under varden fandt de en plads i læ. Biørn strakte sig ut i melbærriset, mens Karen fik op spritapparatet, fyllte vand fra to ølflasker paa kjelen og pakket ut mat.

«Aaja – naar en først er oppe, saa er en glad, en gik –» sa Biørn og saa utover. «I slikt veir gaar fjeldet an –»

«Aa der er da ingenting som fjeldet lel,» sa fru Hansen henrevet.

Vidden laa badet i sol omkring dem til alle ^[201]kanter, gyldenbrun og flammet av graagule moseflyer op mot de smaa høernes urer – med grønne græsbeiter og lyst vierkjærr langs bækkedar og om de blanke, stille smaavandene. Der var ikke spor efter mennesker at se – de forlatte gruber ved Elsjøen var gjemt under en helding. Bare ret imot dem, paa en myr under nogen lave svarte berghamrer bortom vandet rørte sig nogen smaa rødgyule prikker, og bløtt og fjernt klunket kubjelderne over til dem. Himmelen hvælv sig klar og blaa med smaa drivende skydotter over det endeløse øde.

«Aa jeg elsker fjeldet!» sa fru Karen. «Gid! Jeg skulde gjerne gjerne bo heroppe hele mit liv, du Torolf –»

«Sommeren gaar an. Men du skulde vite, du Karen, hvordan her er høst og vinter – og langt ut paa vaaren. Huf!» Han grøsset sig nede i lyngen.

«Aa! At du kan si saan, Torolf! Fjeldet er *herlig* i alslags veir. Janei naar jeg tænker paa den sidste paasketuren min –»

Biørn kom uvilkaarlig til at smile litt haanlig. Men han sa ingenting. Og Karen blev ved at gjenta:

«Aa fjeldet, fjeldet. Jeg elsker fjeldet!»

«Du» sa hun pludselig. «Den husholdersken din – er hun ikke blit temmelig husvarm, du –»

Han kvakk: «Hvordan mener du –»

«Ja hun breier sig svært, synes jeg – akkurat som det var hendes hus og hendes unger –»

^[202] «Hun maa jo ha den myndigheten, skal der bli nogen greie paa det med barna – de maa jo lystre hende, vet du.» Han laa litt og tidde stille: «Hun *er* flink med barna, det kan ikke negtes. Hun var aldeles makeløs med Bikku, da han hadde difterit. *Jeg* kunde jo ikke hjelpe hende – jeg maatte flytte op paa kontoret. Jeg kunde jo ikke resikere at spre smitten, forstaar du – der er noksaa mange unger i brakkerne – det hadde ikke været nogen spøk at faa en difteritepidemi her midt oppe i fjeldet.»

«Saa kan du jo ikke vite, hvor storartet hun var akkurat. Hun gjorde det nu vel heller ikke mindre end det var –»

«Jo det er sikkert. Serianna sa det ogsaa, hun kunde ikke skjønne, hvordan et menneske kunde holde ut slik. Hun er *svært* glad i Bikku. Ja hun var jo rent som fra vettet til at begynde med, da vi forstod det var fare paa færde med ham – aldeles hysterisk.»

«Saanne gamle jomfruer er gjerne litt hysteriske,» sa fru Karen. Om litt lo hun: «Gud vet om ikke hun gaar her og gjør sig forhaabninger, Torolf.»

Biørn svarte ikke.

«Ja pas dig du –» hun lo. «Husvarmen er farlig den, gutten min. Enkemænd og husholdersker – ho ho!»

Han laa og lugget i lyngen. Pludselig sa han:

«Det er faen saa sandt. Neigu om det er let –»

[203] Hun saa rapt bort paa ham.

«Det er jo det jeg vet, Karen – bli glad i noget andet menneske end Borghild – det gjør jeg ikke. Aldrig, aldrig har jeg været hende utro i mit hjerte – og aldrig blir jeg det, det er jeg sikker paa.

Men saa er det det da, skjønner du,» sa han lavt. «Jeg er en sund, sterk mand i mine bedste aar – med – ja med de lidenskaber og drifter da, forstaar du, som en mand har –.

Nei faen om det er let –. Nu har jeg været enkemand i to aar, Karen. Og hele tiden saa har jeg gaat alene heroppe i svarte fjeldet med et kvindemenneske, jeg ser hende hver dag, spiser alle maalene sammen med hende, sover hver nat med bare en dør imellem os –»

«Ja du maa ikke tro andet end at jeg forstaar dig, Torolf,» sa fru Hansen ivrig og bøiet sig varmt og fortrolig over mot ham. Der var kommet noget inderlig interessert og nært over hende, og Biørn angret et øieblik paa han hadde snakket til hende.

«Jeg forstaar det *saa* godt, stakkars dig. Jeg skal si dig, mange ganger har jeg virkelig tænkt saa paa dig, hvordan du egentlig hadde det heroppe. Jeg vet jo selv, hvad det vil si at bli alene – ja det vil si, naturligvis, det er jo ikke saan for en dame som for en mand, men man forstaar jo et og andet av det ogsaa, naar man har været gift – og sorgen og savnet – ak ja du!»

[204] Biørn laa og stirret utover. Om litt fortsatte han liksom uvilkaarlig:

«Nei. Jeg var saa glad i Borghild, ser du. Der er saa mange ting, som en ser anderledes paa efter et slikt egteskap. Jeg var sgu ikke nogen helgen i min ungkarstid, det har jeg aldrig git mig ut for heller, men nu –. Ivinter saa var her en svensketøs, kjærring til en av arbeiderne sa hun, men fan tru det – æsch fy for svarte – jeg gidder ikke tænke paa det svinet engang –.

Men det med Borghild, det er jo forbi. Det er jo det som er det forfærdelige, at det er saan aldeles uigjenkaldelig forbi – og jeg vet, at no slikt kan aldrig tænkes mere. – Og naar jeg allikevel ikke duer til at leve uten kjærring, rent ut sagt –»

«– Saa liksaagodt hende som en anden, mener du? Jaja. Jaja. Hun er jo snil visst og kjendt med huset. Og det koster jo bare et spørsmåal – det er da greit at skjønne. Naaja stakkars, det er jo rimelig hun gjerne vil bli gift – det vil de jo altid –»

«Nei der er jo ingenting at si paa det forsaavidt. Det er bare det at jeg blir saa rasende, mange ganger saa rent fortærende rasende indvendig, over denne evige blie smiskingen hendes. Saan som hun gaar og henger efter mig. Og saa denne irriterende praten hendes – munden staar ikke et øieblik –»

«Det er kjedelig hun er saa lite pen,» sa fru Hansen.

[205] «Naar jeg tænker paa de kjertlerne hendes –» han grøsset.

«Tænk jeg synes næsten den barten hendes er det værste. Kjære, har du ikke set den? Nei hun er jo saa lys i det hele. Uf jeg vet nu ingenting som gjør en dame saa haabløst lite tiltrækkende som saant et jomfruskjæg –»

«Nei naar jeg tænker paa at være gift med hende. Isch ha værelse med hende –og at hun skulde si du til mig – kjælen som bare pokker blev hun vel,» lo han pludselig brutalt.

«Ja det blir de altid, saanne gamle, som blir gift i sidste liten,» lo fru Karen med.

«Uf nei. Faen, saa er jeg stygt ræd for at hun har sin anstændighet ganske ubeskaaret. Blir der nogenslags historier der, saa har jeg bare at gifte mig med hende. En hæderlig mand har jeg været alle mine dage –

– Det er det som er det fordømte, ser du – i den sidste tiden især – neigu om jeg rigtig vet selv, hvordan jeg har kommet til det – men det er gaat slik – jeg har

kommet til at ta bort i hende ret som det er, du vet saan – liksom mest spøkende –. Men gud vet om ikke mennesket tror, jeg har ment det som en indledning –»

«Der er nu vel ikke hændt no, Torolf, saan at du er bundet –. Jeg mener, du behøver jo ikke akkurat at ha – ja jeg mener, har du sagt eller gjort no, saa du ikke kan slippe fra det –?»

[206] «Nei,» sa han bestemt. «Nei det har jeg absolut ikke.»

«Hør, naa skal jeg si dig, hvad jeg synes, Torolf. Du skulde gifte dig igjen – saa snart som mulig.

Du kunde jo ta hende naturligvis. Hun har jo mange gode egenskaper. Men nogen *interesser* eier hun da visst ikke – ialfald har da ikke jeg kunnet opdage nogen. Det er huset og barna og maten, først og sidst maten. Egentlig saa blir det jo bare at ha hende som husholderske plus – Ja ikke sandt da?

Jeg synes du skulde forsøke at finde et kjækt, dannet menneske, som kunde være kamerat med dig og din fortrolige – dele dine interesser og snakke med dig, spille for dig om kvelden og følge med dig av og til paa reiserne dine og saan. Naturligvis et fornuftig menneske, som ikke forlangte, du skulde sukke og sværme og bære dig for hende, et sundt, intelligent, fint menneske, som hadde respekt for din sorg og dine minder og som vilde være en god ven for dig og en god mor for barna dine –»

«Ja det blir faen ikke let at finde hende, Karen.» Han lo træt. «Aanei stakkars Aasta – hende vet jeg da, hvor jeg har –»

«Ja pas nu litt paa dig selv da, Torolf. Jeg synes du skulde se at faa ordnet dig saan, naar du reiser til Kristiania sidst i maaneden, at du kunde bli der en stund – friske litt paa dig, være sammen med gamle kjendte og saan. Jeg [207] er da sikker paa du kjender en masse hyggelige, kjække damer fra gamle dage –. Jeg skal gjøre det jeg kan, be dig sammen med alle som jeg kunde tænke kunde være no for dig –»

*

Det blev imidlertid overflødig for ingeniør Biørn at gaa paa brudeleting i Kristiania. Den fortrolige samtale med fru Hansen paa Vardfjeld avfødte flere fortrolige stunder, saa det var iorden mellem dem, da hun reiste. Fra Kristiania kom Biørn tilbake med en ny forlovelsesring utenfor den gamle, og barna og frøken Smith-Tellefsen blev meddelt nyheten. Bryllupet skulde staa i julen og frøken Smith-Tellefsen bli til nytaar, naar de nygifte kom op og den unge fru overtok huset.

III.

Biørn hadde litt vondt av frøken Smith-Tellefsen. Hun studerte avertissementerne i Aftenposten hver eneste dag, skrev billetter og sendte nedover, men fikk aldrig noget svar. Og han var litt rørt over den maaten, hun tok det paa, for han forstod jo nok, det hadde været en skuffelse for hende, dette at han hadde forlovet sig og at hun skulde bort herfra. Men hun slet og strævet tappert, syltet og hermetiserte og saltet ned værre end nogensinde: «saa blir det saa mye hyggeligere for fruene Deres, naar De faar hende hitop, at hun kommer til et velforsynt [208] hus. Stakkar, De vet, ellers saa kunde det bli litt vanskelig for hende i første –»

I den første tiden, efter han var kommet fra Kristiania, hadde Biørn været svært oprømt. Han imøtesaa med længsel enden paa sin enkemandsstand og var svært imponert av sin forlovede. Hun hadde saa godt forstaat at berolige hans samvittighet overfor den første kone – snakket blidt og deltagende om hans og Borghilds kjærlighet – mellem *dem* var der selvfølgelig ikke tale om noget slikt; de var glad i hinanden paa en helt anden maate. *De* skulde være venner og kamerater – din bedste ven i verden, Torolf, som du kan betro alt til, rigtig rigtig en trofast, paalidelig, god ven – og hun snakket om naar hun fikk piano op og utmalte idylliske aftenstunder med musik og kortspil og herlige fjeldturer og hadde de sundeste og mest moralsk ophøiede ideer om barneopdrageise. Det eneste Biørn ikke ganske likte – men det vilde han ikke rigtig tilstaa for sig selv – var at hun paa sin side erklærte, at ogsaa hendes troskap mot salig Hansen var intakt trods den nye slags kjærlighet og det nye egteskap.

I denne glade nyforlovelsestid var imidlertid Biørn svært elskværdig mot frøken Smith-Tellefsen, snakket mere med hende og mere aapenhjertig end han pleiet. Men saa hadde det hændt etpar ganger – trods kjæresten i byen og trods det nære egtestandsparadis – at han var kommet borti hende – han kunde ikke rigtig skjønne selv, hvordan det var gaat til –.

[209] Selvfølgelig slog han det jo bort i spøk. Men hemmelig var han baade forskrækket og skurret. Den gamle Adam var altsaa ikke tilfreds med utsigten til at indgaa i det forjættede land til jul – tvertimot var det Biørn aldeles umulig at begripe, hvordan han skulde komme igjennem de tre maaneder som laa foran. Og de blev bare mere haabløse at tænke paa, jo mere han utmalte sig, hvor herlig alting skulde bli, naar han fikk Karen hitop – med pianoet og bøkene og interesserne og det hele.

Og saa brøt høststormene ut over fjeldet, gjorde ende paa jagtturene hans og tvang ham indendørs. Han sat paa kontoret saa meget som mulig og gik tidlig tilsengs – hvad der forresten ikke altid virket saa heldig – men undgaaes kunde det jo ikke, at han var mere sammen med hende i denne tiden. Og slik som hans tanker arbeidet fortiden, saa blev frøken Smith-Tellefsen i Biørns øine tilsidst til en lokkende og truende fare.

*

Sidst i september blev det pludselig straalende solskin og stille – og en varme, som var rent unormal efter aarstiden.

Omkring ingeniørboligen var der et indhegnet stykke, som kaldtes haven. Det var bare svaberg og lyng og dvergbjerg nærmest huset, men litt nede, hvor fjeldet begyndte at helde utover mot dalen, stod der nogen furuer i læ, og græs og fjeldblomster og sølvgraatt vierkjærr vokste frodig langs bækken. Like ovenfor kulpen, i en slags [210] naturlig grotte, var der sat op bænker og et bord, og frøken Tellefsen hadde plantet etpar rabarbrplanter der paa prøve.

Søndagen – det var den sidste september – var veiret rent som midtsommers. Og frøken Tellefsen serverte kaffen i grotten. Hun sat der alene med ham – barna var strøket til Øifjeld for at være med paa melkingen.

«Det er rart, saa vakkert her er, De,» sa frøkenen og saa utover den høstrøde hei midt imot og den blaagrønne dal nedenunder. «Huf, naar jeg tænker paa, slik her var i forrige uken bare –»

«Ja ikveld er her pent,» sa ingeniøren.

«Ja tænk, jeg tænker, jeg kommer til at længes hitop mange ganger.» Hun sukhet.

«Aa-aa. Ja De vil vel se at komme Dem til et sted, som er mere livlig nu. Her har vel været trist for Dem ofte, kan jeg tænke.»

«Aa. De vet, jeg har liksom fundet det litt ensomt av og til.» Hun sat en stund. Stemmen var blit usikker. «Men her har jo været noksaa hjemlig da, skjønner De. Det blir det jo ikke saa let nogen anden steds.» Hun maatte stanse. «Jeg vilde jo helst se at komme paa en gaard paa landet. Helst hvor jeg ikke skulde ha noen husmor over mig. Saa kunde jeg kanskje faa lov at be barna ned til mig paa besøk. – De fik la dem faa lov at reise ned til mig da, ingeniør. Jeg vilde liksom synes det var rart, om jeg aldrig skulde se dem mere, skjønner De.»

[211] Hun løftet de fugtige brune hundeøinene paa ham. Og det dæmret pludselig for Biørn, at egentlig saa hadde hun nu gjort meget mere for barna, end man hadde ret til at forlange av en betalt husbestyrerinde, og at det maatte være vondt for hende at reise fra dem slik. Han stillet fra sig pjoalterglasset, gik bort og rakte hende haanden:

«De kan skjønne det. Ja det som De har gjort for disse stakkars barna mine, det vet jeg da, jeg aldrig kan faa takket Dem nok for.»

Hun holdt krampagtig fast i hans haand:

«Ja jeg gruer mig rent til at reise fra de, jeg –» og pludselig brast det for hende. Hun seg ned over stembordet i bitter graat.

«Snille Dem da, frøken –» og i pludselig glæde over det, han fandt paa, satte han sig paa bænken ved siden av hende og forsøkte at løfte hendes hode op:

«De kan skjønne, De maa bli ved at betrakte dette stedet her som et hjem, frøken. De maa komme op i ferien og besøke os, kan De vite –»

«Aanei.» Hun graat stille ned mot bordet» «Aanei –»

Slik som hun laa, vistes der en skinnende hvit snip nakke mellom den røde silkeblusen og den sorte halslinning. Biørn kunde ikke faa revet øinene sine fra den, mens han bøiet sig mere og mere indover hende, og hans haand kom nær den etpar ganger, mens han spurte:

«Hvorfor ikke det da? Kjære, hvorfor ikke [212] det da? Hvorfor vil De ikke komme op til mig da?»

Et øieblik saa hun op, forstumlet og forvirret. Da han tok og kysset hende, sanset hun ikke at gjøre motstand, sank bare ind til ham og laa i hans armer, myk og tung og het. Hun gjorde i det hele ikke ringeste motstand, lot ham haandtere hende, som han vilde. Og da Biørn kom til besindelse og slap hende, blev hun sittende, halvt liggende, paa bænken og stirre uforstaaende op paa ham.

Han skjalv over hele kroppen. – Denne gangen hadde det gudstraffe ham været paa næreste nippen –.

Aasta rakte armene op mot ham:

«Er De glad i mig allikevel da, Biørn –»

«Jeg tror gud hjælpe mig vi er fra vettet begge to –» hvisket han forfærdet.

Hun reiste sig langsomt – stod litt. Saa brøt det pludselig jamrende ut av hende:

«Jeg er meget, meget gladere i Dem end hun den andre, Biørn! – Og saa barna da – tænk paa barna da –»

«Hysch da menneske –» han talte i den samme forskræmte, hviskende tone som før: – «Ikke skrik slik –. De skjønner da vel –» han snudde pludselig og gik – næsten sprang – op mot huset.

*

Ved aftensbordet blev der ikke vekslet et ord mellem de to. Biørn var inderlig ilde ved. De [213] par ganger, deres øine møttes, saa hun saa hjælpeløst ulykkelig og uforstaaende spørgende paa ham – huf.

Han gik like op, straks han hadde spist. Det skulde bare mangle, der skulde bli nogen forklaring iaften – og han ligge hele natten og høre hende graate. – Og da hun kom op, laa han nervøst og lyttet – graat hun?

Næste morgen ved frokosten sa han hende, at han kom til at reise indover til Blaafjeld for en ukes tid. Hun bare nikket.

Saa da de var færdige, maatte han jo til det:

«Frøken Smith-Tellefsen, – aa faa snakke etpar ord med Dem da –»

De stod alene overfor hinanden i den store halvtomme stuen med de oljeskinnende gule panelbord i vægger og tak. Biørn saa ned:

«Ja frøken – De skjønner jo –. Ja selvfølgelig saa skal De faa Deres løn fuldt ut til nyttaar. Men det bedste blir jo, De reiser – nu straks. Saasnart De kan bli færdig.»

«Ja. Jeg skjønner det nok, ingeniør. Jeg skal være reist jeg, naar De kommer tilbake fra Blaafjeld.»

«Ja.» Han pustet befriet. «Ja det er jo det fornuftigste. Det indser De jo ogsaa –.

– Saa vil jeg si Dem farvel da, frøken, med det samme.» Han gik bort og klemte hendes haand. «Lev vel da, og gid De maa faa det bra der De kommer. Og tak for det De har været for barna og mig! Mange tak for det!»

[214] «Selv tak.» Hun løftet de taareblanke øine og saa ind i hans. Der var et besynderlig lys over hendes lille gammelagtige ansigt. «Jeg skal gjerne reise nu. Jeg skjønner nok, det maa være slik. Jeg skal gjerne reise nu, jeg vet, De er glad i mig!»

Han bøiet hodet og taug. Og hun gik mot døren. Men saa vendte hun sig pludselig, og igjen brøt hun ut i den underlig skrikende, jamrende tonen:

«Bare si det en gang da, Biørn – en eneste gang, at De er glad i mig. Kan De ikke kysse mig – en eneste gang – før jeg gaar –»

Han stod raadløs og forpint:

«Frøken Tellefsen – kjære, nu maa De være fornuftig –.

– Jeg indrømmer jo det, at jeg har baaret mig galt ad. – Det var ikke med vilje, kan De vite. – Men jeg skulde naturligvis passet bedre paa mig selv – jeg indrømmer det. Men herregud – det er sandelig ikke saa greit – naar to mennesker gaar klint indpaa hinanden slik som vi – alene heroppe midt i svarte fjeldet –. Det maa De da skjønne selv – for faen, De er da ingen unge –»

Hun saa ikke ut som hun skjønte nogen ting, – fortvilet og fortustret stod hun og stirret. Og den skamfuldhet, han følte, gjorde ham rasende og raa:

«De maa nu da ikke forsøke at indbilde mig, at De ingen verdens ting vet heller – jeg trodde [215] De hadde ganske god greie paa, hvad De vilde med mig, jeg –

– Ja jeg indrømmer jo det, at jeg har baaret mig galt ad jeg og», føiet han spakt til. «Men De faar nu da indrømme, at De har litt skyld De og», holdt han paa at bruse op igjen.

Frøken Smith-Tellefsen brast i graat. Hun sa ingenting, bare hulket. Men da han kom bort imot hende, styrtet hun paa dør.

*

Da Biørn kom tilbake fra Blaafjeld, var frøken Smith-Tellefsen og alle hendes eiendele forsvundet.

Aasta Smith-Tellefsen hadde bodd en maanedes tid i et billig pensionat og søkt poster. Saa bestemte hun sig for en plads hos en kristeligindet enkefrue, der søkte en troende dame til nytte og hygge. Det var forresten ogsaa den eneste post, hun til datum hadde kunnet faa – og skulde hun blit gaaende ledig længer, hadde hun maattet angripe bankboken sin.

Posten var jo ikke akkurat slik som frøken Tellefsen hadde ønsket sig. Lønningen var bare atten kroner maanedes, og saa var det det, at der var ikke pike i huset. Men hun skulde ha kone til klæsvasken, og kul og ved tok enkefruen efterhvert, saa hun slap at bære op det, og trappen skulde bare vaskes en gang i uken, for der var to leiligheter paa opgangen. Og det var en [216] stille gaard, ingen barn, og strøket, som den laa i, var rigtig pent, og leiligheten var bare paa tre værelser. Og saa var det jo bare fru og hende, saa alt i alt var det en noksaa let og behagelig plads allikevel.

Den kristeligindede enkefrue sat igjen efter en formuende sadelmaker Johansen. Hun var noksaa snil stakkars, syntes frøken Smith-Tellefsen. Men der var svært stille, det vil si, der kom næsten ingen mennesker, bare noen ældre damer. Til Aasta hadde fru Johansen snakket om, at der vanket en hel del prester og teologer hos hende, men dem saa frøken Tellefsen ingenting til. Derimot vanket fru Johansen meget paa møter og syforeninger og missioner og basarer og alt saant. Hendes lidenskap var prester – at kjende prester og snakke med prester og snakke om prester. Hun hadde ogsaa en niece, en søsterdatter til Johansen, som var gift med en prest, men de var bosat saa evindeligen langt nordpaa, saa de eksisterte bare som samtalestof.

Aasta hadde jo Storakers at fortælle om, naar hun sat inde i stuen og sydde sammen med fru Johansen. Og hun fortalte – det var saa hyggelig at faa snakke om dem, og om gamle presten Hellesnæs, som hadde været før Storakers, og om oppbyggelserne paa Høgste og alting oppe fra fjeldet og dalen. Stuen var koselig med skriftsteder i sølvtryk paa sort karton og religiøse billeder og presteportrætter utover alle vegne. Den vendte ut mot Bogstadveien, som jo var en [217] noksaa livlig gate med megen trafikk. Hendes eget værelse var til gaarden – pikeværelset – mørkt og litet, saa sakerne hendes stod noksaa stappet sammen. Men hun var der jo bare om kvelden, og naar lampen var tændt, var der noksaa koselig.

Paa det vesle bordet foran vinduet stod fotografierne av Biørns barn – tat paa prestegaarden hos Storakers av en omreisende fotograf – en gruppe av alle tre og et billede av hende selv med Bikku paa fanget.

Hun graat litt over de fotografierne hver kveld. Hun kunde ligge lange timer i sengen og brænde lampe og bare tænke paa alt deroppe fra ingeniørboligen. Og taarerne randt, blidt og vemodig.

– Ja naar hun husket paa da hun sa farvel til barna, saa gjorde det *svært* vondt. Men det var allikevel saan trøst at huske paa Laila, saa ulykkelig det barnet hadde været for hun skulde reise – og saa søt hun hadde været den sidste tiden. Stakkars liten, hun var vel ræd for den stedmoren, hun skulde faa – det var ikke til at kjende igjen, som hun hadde været mot frøken Smith-Tellefsen, siden faren hadde fortalt hende det.

Det sidste, som var hændt mellem hende og Biørn og som hun ikke helt hadde forstaat, tænkte hun paa, om og om igjen, og hun visket ut av mindet og forandret paa det, til hun kunde graate mildt over det ogsaa. For den lille sidste bitre smaken, som ikke helt vilde gaa bort, søkte hun trøst i noget, som den ældre, temmelig erfarne [218] husholdersken hadde sagt paa det første stedet, hvor hun hadde været som ganske ung og lært husvæsen: at mændene hadde saanne frygtelige lidenskaper, men stakkars, de kunde ikke gjøre no for det –.

*

Endelig en dag skulde da enkefruen ha stort selskap. Det var en ung kapellan, to teologer, en religiøst interessert urmaker med sin frue og saa de damerne, som pleiet at komme til fru Johansen.

Aasta Smith-Tellefsen glædet sig virkelig til at se nogen fremmede ansigter. Og hun hadde pyntet sig i sin røde bluse med en stor ny halsrysch, da hun bar ind chokoladen og kakerne. Men det blev en skuffelse. Fru Johansen præsenterte hende ikke, og der var ikke plads til hende ved bordet, saa hun blev sittende ganske forlatt borte i vinduskroken. Først efterat hun hadde baaret ut chokoladen og sat ind kaffen, kom den ene av teologerne, han som hadde ledet dem i bønne før chokoladen, bort til hende:

«Jeg har ikke hat den fornøielse at se frøkenen før. Mit navn er Høibraaten –».

Det var et udmerket pent ungt menneske med gult haar, saa kruset som saueuld, og klare blaa øine. Og han var svært interessant at snakke med, han hørte i meget til den nyere retning inden teologien, fortalte han hende. De var kommet ind i en rigtig livlig samtale, og Aasta var blit ganske smilende og munter, da fru Johansen [219] kaldte paa hende, om hun vilde ta ut kaffestellet.

Fruen kom ut paa kjøkkenet, mens hun stod og satte bort kopperne:

«Det er bedst, frøken Tellefsen, De tar og vasker op med det samme. Jeg er litt ræd for at ha de fine kopperne mine staaende fremme, ser De. Og saa –» hun stoppet litt op: «Det er sandt, jeg vilde be Dem ta paa Dem et andet liv. Jeg synes liksom det der virker saa verdslig –».

Aasta var blit sprutende rød.

«Saa kan De komme ind igjen da, naar De er færdig, vi skulde ha en liten opbyggelse, var meningen, før aftens.»

*

Frøken Smith-Tellefsens taarer dryppet ustanselig ned i opvaskvandet. Hun visste neppe selv, hvorfor hun følte sig saa haabløst fattig og ydmyget og forlatt, eller hvorfor hun graat saa fortvilet, mens hun byttet paa sig det høihalsede sorte kjolelivet inde paa kammerset sit.

Nikkedukken

Det var første gang, jeg var i Paris.

– En dag var der fest i kvarteret, der jeg bodde. Jeg vet ikke, hvorfor en fest det var, det var en fjorten dages tid før nationaldagen. Det kan forresten godt være, det var festdag over hele byen, eller ialfald over hele arrondissementet. Jeg antok, det var markedsdag i vort arrondissement, men jeg husker ikke, hvorfor jeg trodde det, og jeg vet ikke, om det var slik.

Fest var der ialfald i det strøk, hvor jeg bodde. Tidlig paa morgenkvisten allerede blev jeg vækket av trommer og hornmusikk. Nede paa gaten drog en bande zouaver forbi og spillet. Men jeg visste nu ikke, der var noget paafærde, saa jeg krabbet iseng igjen og sov videre.

Men etpar timer senere, da jeg gik ut for at drikke morgenkaffe, dumpet jeg midt op i festen. – Jeg bodde ovenfor Boulevard St. Germain i saant et stille, smaaborgerlig kvarter med høie, skidne gamle huser og smaa mørke butikker og verksteder i førsteetagerne og lekende unger i [224] gaten. Men denne morgen, da jeg bøiet om mit eget gatehjørne for at gaa gjennom de smaa markedshaller til kafeen, saa flagret der girlander av papirblomster mellom husene, og det yret av søndagsklædte folk omkring hallerne, og zouaverne tutet og trommet derindefra.

Det var næsten umulig at komme frem mellom boderne. Ellers pleiet der ikke at være større trafik i Marché St. Germain, ialfald ikke paa de tider, jeg hadde min gang derigjennem, men det kan kanskje ha kommet av, at jeg var ikke fuldt saa morgenduelig som de franske husmødrene. Men denne morgen stod folk som sild i en tønne derinde. Musikken spillet alt den orket midt i den aapne passage, som gaar gjennom hallerne; paa en trætribune, som var pyntet med rødt og hvitt og blaat tøy og grønne kranser, sat noen sortklædte, offisielt utseende mandspersoner, og paa den eneste lille aapne flekken foran tribunen danset noen smaajenter med hinanden i den blanke formiddagssol.

Og indimellem utsalgsboderne og i gaten utenfor skubbet alle de pyntede smaafolk sig paa syttendemaimaner langsomt om hinanden. Og sælgerkonerne hadde fiffet

op boderne sine, saa det bugnet av blomster og frugt hos grønthandlerskerne, og kransemanden hadde utstillet dobbelt saa store perlekranser som ellers, og i kaninskrotterne og okselaarene hos slagteren var der stukket fast roser av silkepapir og guldtraad, og den konen, som jeg pleiet at kjøpe knapper [225] og sytraad hos og som ellers bare hadde en beskeden utstilling av billige morgenkjoler og bluser til 1 frc. 95 og denslags, hun flagret idag med linnen og damebukser med kulørte silkebaand i og ranker av straalende hatteblomster.

Solen skinnet festlig, og i den lille gatestubben mellem hallerne og min kafe tutet ungerne i markensblaaser omkap med zouavmusiken og satte op aeroplaner av blik og papir. Og der var en hærskarernes mangfoldighet av handelsmænd og -kvinder med trækkjærrer og kasser i kjørebanelen og paa fortauet, og jeg tittet naturligvis interesseret paa alting, mens jeg snodde mig frem i trængselen. Saa paa de par skridtene fra hallerne til kafeen lærte jeg, at fingerbøl hette dé paa fransk, og jeg kjøpte et nydelig et av sølv for en franc. Det viste sig rigtignok siden, at det var uegte, men det hadde heldigvis ogsaa min franc været. Og desuten hadde jeg i farten kjøpt 15 meter maskinknipling, to yndige pynteforklær og tre frygtelige porcellænskyrdinder samt en bonboniere av perlemor. Jeg hadde selvfølgelig ikke bruk for noget av det alt sammen, men mens jeg drak mit glas med tynd kaffe og spiste mit franskbrød, glædet jeg mig med i aanden at fordele herligheterne mellem slegt og veninder hjemme.

*

Da jeg kom tilbake til hotellet, sat der en dame og ventet paa mig, og vi reiste ut til Sevres og spiste middag der, saa jeg saa ikke mere til [226] festen om dagen. Men den var i fuld sving, da jeg om kvelden gik nedover Boulevard St. Germain i følge med en norsk ven for at spise aftens paa min sedvanlige lille restauration. Der var kulørte lygter i trærne og karrusel og sverdsluker paa pladsen foran Dantonmonumentet. Og alle spisestederne og kafeerne og barerne hadde dobbelt saa mange borde ute paa fortauet som ellers og illuminationer, og stappende fuldt av folk var der overalt. Paa vort eget spisested var det saavidt at Jules kunde skaffe os en beskeden plads ved enden av et bord, hvor der allerede sat en fransk familie, mand, kone og en liten gut.

Jeg anslog ham til at være haandverker med et litet verksted – reparasjonsskomaker eller skrædder fra strøket heromkring. Han var tynd og sluttrygget, saa de sorte klærne liksom ikke riktig sat paa ham; det grisne, svarte haaret var vandkjæmmet bortover issen, som begyndte at bli skaldet, og

kindbenene stod frem i det magre, gule ansigt, der forresten hadde et godt, litt barnslig uttrykk. Madame var liten og tykfalden, i firtiaarene tenker jeg, men svært pen og søt i ansigtet endda, med muntre og blide brune øine. Hun var barhodet, som smaafolks kvinder ofte gaar ut sydpaa, men hendes rike mørke, litt graasprængte haar var nydelig frisert med kammer og spænder, og hun hadde silkeskjørt og bluse av irsk knipling. Figuren var velsnørt og velstelt; de lubne hvite hænderne hendes gnistret av ringer, og om halsen hadde hun et guldkjede med mandens [227] fotografi i en medaljon. Gutten var fire – fem aar, blek og brunøiet – egentlig svært litet pen og svært litet velopdragen, grinet og ekkel. Men han var forfærdelig elegant pyntet i blaa fløielsklær med stor hvit krave og mansjetter.

De hadde vist været ute og gaat markensgang; gutungen sat og fiklet med en skrike og en aeroplan, og paa bordet foran dem stod en nikkedukke, som de lot til at være svært optat av. Og folk rundt om ved de andre bordene tittet efter nikkedukken og gjorde hinanden opmerksom paa den og smilte, og Jules støtte liksom tilfældig til den, hvergang han kom og serverte, saa den tok til at nikke voldsomt. Og min ven og jeg, som hadde faat plads ved selve dukkens bord, vi saa ogsaa meget paa den og smilte.

Men det var ogsaa en aldeles merkværdig nydelig nikkedukke. Det var en liten porcellænspike, neppe et kvarter høi, i hollænderdragt, og den var dekorert i ganske lyse farver – træskoene og haaret lyst graagult, kjolen vandblaa og kysen og forklædet hvitt, og i ansigtet var hun ogsaa ganske hvit, bare med en liten kulsort stripe til øienbryn og litt blekblaat i øinene og en lyserød strek mund. Hun holdt kjolen ut med begge hænder, som hun vilde danse, og saa bevæget den sig paa to steder – vugget kroppen fra den ene siden til den anden og nikket imens op og ned med hodet. Og skjønt figuren naturligvis ikke var noget kunstverk, men tvertimot saan en ganske simpel, fabrikmæssig efterligning [228] av moderne underglasurporcellæn, saa hadde den et besynderlig levende uttrykk, naar den stod slik og svinget og nikket – der var noget næsten mystisk spotsk og vidende i smilet paa det lille kridhvite pikeansigt.

Familien, som eiet dukken, lot til at være fornøiet med den opmerksomhet, hun vakte, og tilfredse med tilværelsen i det hele. Især madame – der straalte likefrem munterhet og glæde og godhet av hende som lunhet av en kakkelovn. Med smaa vevre, runde bevægelser rakte hun sin mand dit og dat over bordet og delte sin portion farcerede tomater med gutten – slog en skvæt vin i hans vandglas: saa, nu skulde han spise pent. Leon het han. – Men Leon likte nok ikke farcerede tomater, han pirket i maten og gren og slap gaffelen i gulvet og puffet bort tallerkenen og

stelte med lekerne sine. Og da hans mor tok dem fra ham, gav han sig til at sippe. Og jeg sat og tænkte, jøss hvor du skulde faa herlig juling, hvis du var *min* gut.

Familien var kommet til desserten, og faren og moren regnet op for Leon de delikatesser, han kunde faa vælge imellem. Men da Jules kom med et stykke Gruyère til manden og en kop creme vanille til fruén og mandler og rosiner til gutten, saa fandt han paa, han vilde ikke ha det allikevel – han vilde ha kremen han. Og hans blide mama byttet. Endda var han ikke fornøiet – han rotet grætten med teskeen i kremkoppen og spiste ikke. Moren tok en kvist [229] rosiner og nogen mandelkerner og la over til ham. Leon stappet det op i kremen og kjørte rundt med skeen. Nu skjendte mammaen ganske litt, forstod jeg. Men da pappaen, som hittil hadde forholdt sig taus, skulde være spøkefuld og stak skorpen, som han hadde skaaret av sit ostestykke, bort i sølet paa Leons asjet, gav hans kone ham en liten dask over haanden – og hun saa over paa mig, som sat skraas overfor hende, og hvisket til gutten. Det var tydeligvis noget saan som at han vilde vel ikke, at den fremmede damen skulde se, han var uskikkelig.

Leon sat mellem sin pappa og mig – nu sendte han mig et knusende blik, som sa, at det var ham aldeles likegyldig, hvad den fremmede damen tænkte om ham. Saa snudde han ryggen til mig og sparket samtidig energisk bakut under bordet, ind i mine skjorter og ben. Men det kunde jo ikke madame se – hun smilte til mig, og jeg smilte til hende, og saa smilte hun endda mere og sa ømt og litt undskyldende, stakkars liten, han var saa søvnig.

«Mais oui, madame, c'est bien tard pour ce petit homme la,» sa jeg og saa stolt paa min norske ledsager. For jeg syntes, dette var flot fransk – til mig at være da. Naar min sprogmægtige veninde, som jeg bodde sammen med, hadde forfald, pleiet jeg at kapre ham med mig i byen til tolk.

Et øieblik efter var jeg indviklet i en livlig konversation med fruén, som forsikret, at Leon [230] pleiet at være saan snil og lydig og velopdragen gut. Jeg nikket og avleverte de fraser og uttryk, jeg kunde, paa steder, hvor jeg syntes de kunde passe, og svarte, saa godt jeg formaadde, naar jeg forstod hvad hun sa. Med «n'est ce pas» og «c'est bien ça» og lignende kurante talefigurer pleiet jeg at sætte saavidt mulig sving paa mine taakede reminiscenser fra fransktimerne i en fjern skoletid.

Da kaffen kom, sat vi alle fire i den livligste samtale – det vil si, de andre tre snakket, og jeg hinket med, saa godt jeg kunde. Leon sa ingenting og lekte med sit aeroplan. Og saa bad jeg min tolk spørre, hvor de hadde kjøpt nikkedukken.

Jo den hadde de vundet i en tombola nede paa Place St. Michel. Den var rigtignok blit altfor dyr – de hadde tat nummer for næsten tre francs. Men den var da ogsaa nydelig. Det var vi allesammen enige om – trop charmante, sa jeg.

Derefter halte jeg min ledsager ned til Place St. Michel, op og ned over Boulevarden og rundt paa kryds og tvers i strøkene omkring for at finde en nikkedukke til mig og. Men vi kunde ikke opdage nogen.

*

Kort tid ertter reiste mine venner tilbake til Norge, og jeg blev igjen i Paris mutters alene, kjendte ikke et menneske i hele byen. Saa nu blev jeg nødt til at klare mig med sproget saa [231] godt jeg kunde. Og da det jo blev for kjedelig i længden at gaa der uke efter uke og ikke si et muk, uten handle i butikkerne og forlange min mat paa kafeen, saa stiftet jeg litt bekjendtskaper rundt omkring i kvarteret – passierte en lang stund hver aften med bakerens datter, naar jeg var nede efter rundstykker og saan.

Men særlig var det da isdronningen, som jeg hadde hygge av.

Jeg drak min morgenkaffe ved et bord paa fortauget utenfor en liten hyggelig kafe. Der sat jeg alene og saa menneskene strømme forbi. Omnibusserne rullet over asfalten under boulevardens kastanjetrær, som alt begyndte at bli brunsvide i løvet, vældige normanniske hester trak forbi med ubegripelige vognlass, bilerne tutet, og erendsgutter med stabler av røde hatteæsker smat ut og ind paa cycle i stimmelen. Og sælgerne trak med sine kjærrer langs fortauget – lass av bare dyprøde roser, og lass av lysegrønne kaalhoder og mørkegrønne agurker, kjærrer fulde av opalhvite fisk med rosenfarvede gjeller, og kjærrer med graalilla lavendelbuketter fra Provence, og kjærrer med røde tomater og gulhvite druer. Og koner og piker kom og kjøpte ind – de gik i morgensko og uten hat – nogen nydelig frisert med renstrøket blaatoisforklæ eller morgenkjole, og nogen subbet avgaarde med papillotter i hodet og skidden flonelsslobrok slapsende omkring sig.

Ved siden av kafeen var der en bod, et utsalg av iskrem og brus og saant. «A la reine des [232] glaces» pranget overskriften paa et skilt, og bak disken, hvor der altid stod en frisk blomsterbuket paa hvert hjørne, pranget isdronningen indenfor sine sifoner og karafler med rød og grøn limonade og stabler av iskjæks. Det var en majestætisk, høi og yppig brunette med graasprængt haar, funklende stenkulsøine, ørnenese og en pragtfuld sort knebelsbart.

Jeg hadde aldrig handlet i hendes bod, men en dag, jeg kom forbi, ropte hun mig an. Jeg hadde været oppe paa den store boulevard, og der hadde jeg kjøpt nogen buketter alpeviol paa et gatehjørne. Det var dem hun bad om at faa se paa. Og da hun syntes saa godt om alpeviolerne, og da jeg likte hendes kjække fjæs, saa gav jeg hende en buket. Men morgenen efter, da jeg sat utenfor kafeen og ventet paa min frokost, steg isdronningen ut av sin bod, kom bort og overrakte mig en yndig lyserød rose. Jeg takket og stak den i beltet, og saa satte hun sig ned hos mig ved bordet og spurte, hvor jeg var fra, og hvad jeg bestilte i Paris, og om jeg var gift og om jeg var alene, og dit og dat. Det gik storartet at snakke med hende – forstod jeg ikke, hvad hun sa, saa slog hun ut med hænderne og lo, og manglet jeg gloser, gjorde jeg det samme, og saa lo vi begge. Og siden satte jeg mig hver morgen ved det øverste bord, like op til hendes disk, og saa snakket vi sammen.

En morgen jeg sat slik, kom der en kjærre forbi ^[233] med de nydeligste ferskener – saa dunkindede og lysegrønne med fint bronsefarvede sider. Jeg stak like over gaten for at kjøpe nogen. Og saa var der en som sa saa muntert og blidt «bonjour mademoiselle».

Jeg snudde mig, og saa var det Leons mor fra den aftenen. Hun hadde gutten ved haanden, og Leon var like grinet nu til morgens, som han hadde været den kvelden. Men madame var like net og nydelig som hun stod der barhodet i en morgenkjole av lyserød sirs, og hun smilte like fornøiet og blidt, og hendes haandbevægelser var like runde og myke, som hun stod og slap de blanke rødbrune løk, der knistret sagte og tørt, ned i sit bærenet.

Vi blev staaende litt og snakke der paa fortauget, mens Leon halte i sin mor og gnaalte paa at hun skulde kjøpe ferskener til ham. Saa bød jeg naturligvis baade gutten og hans mamma av min pose, og hun takket med sit søte smil, og Leon takket ogsaa – paa opfordring.

Stakkar, han var ikke rigtig bra om dagen, sa hans mor undskyldende. Ellers var han saa snil alltid.

Jeg forsikret, at jeg var viss paa, Leon var en snil liten gut ja. Ja jeg la dristig paa svøm i det fremmede idiom og henvendte mig til Leon i anden person ental. «Du er nok en rigtig, rigtig snil liten gut du – n'est ce pas, Leon?»

Nu skulde han jo efter min beregning selvfølgelig svart som en pen gut: «oui, mademoiselle». ^[234] Men det gjorde han aldeles ikke; han skulte olmt op paa mig og svarte med munden fuld av fersken «non».

Ja saa smilte jeg – og madame smilte og rystet paa hodet og rusket lempelig i poden sin, «men Leon da!» Og saa sa vi farvel til hinanden, og jeg vendte tilbake til min kaffe.

Isdronningen spurte øieblikkelig, om jeg kjendte madame Houtin, og jeg fortalte, hvordan det hang sammen. Hun visste en hel del om dem – mannen var bud eller tjener eller noget saant borte ved Ecole de Medecin, og konen hadde en liten forretning, limet porcellæn og glas og rensset lamper nede i en av smaagaterne omkring Rue du Seine. De hadde giftet sig noksaa sent og hadde bare det ene barnet, som de skjæmte aldeles ut. Han skulde nok kostes paa til at bli noget fint han – doktor eller advokat, sa moren. Isdronningen syntes nu ikke, der var mening i slikt – ungen blev rent ødelagt. Nei – hun begyndte igjen at fortælle om sine to sønner; de var rigtignok blit opdraget paa en anden maate, og den hadde vist sig god, bare fornøielse hadde hun av dem, nu de var voksne. (Hun maatte ha været betydelig under den kriminelle lavalder forresten, da hun fik dem, for hun hadde selv sagt til mig, at hun var toogtredve aar). – Men Leon, han var ordentlig uskikkelig han. – Jeg var nu saa rørt over hans mors venlige smil, at jeg tok ham litt i forsvar – han var da noksaa søt allikevel – endda jeg egentlig [235] var enig med isdronningen i, at Leon var en væmmelig liten knegt.

Siden traf jeg ofte madame Leon, som jeg kaldte hende – isdronningen kaldte hende noget, der lød som Houtin, men jeg vet ikke nøiagtig, hvad det var eller hvordan det staves – om morgenen, naar hun gik og gjorde indkjøp. Og vi snakket sammen om dit og dat og fulgtes et stykke bortover boulevarden, og altid var hun like søt og frisk og pen og hyggelig at snakke med.

*

Og siden jeg hadde faat etpar bekjendte i den fremmede byen, blev den straks meget mere hjemlig for mig. Især eftersom jeg indrettet mig med nogen vaner. Efter morgenkaffen gik jeg tur – omtrent bestandig de samme gaterne, og gjerne saan at jeg kom ut paa boulevard Raspail i den delen, som endda var under oparbeidelse. Der var brutt en bred bane gjennom nogen gamle kvartaler – husene langs gaten var nogensteds bare revet halvt ned, saa en saa ind i tomme værelser, hvor tapeterne hang i traser fra veggene, og grunden var oprotet og skinnet lys av kalkstøv, med hauger av rød mursten her og der. Etsteds reiste der sig et gammelt gotisk kirkekor mellem grønne lindetrær over gruset av nogen raserte gaarder. – I morgensolen blev denne halvfærdige gaten saa skinnende lys – de nye gaardene var hvite av fersk kalkpuds, og luften var mættet av fin, blond dis over den aapne

bane, [236] og let og bløtt stod konturerne av brukne tak med en hel tandgar av smaa komiske kaminpiper og nakne brandmurer og gamle havers løvkroner mot den skinnende blaahvite himmel.

Naar jeg gik tilbake til hotellet, stanset jeg ved de samme smaa butikvinduer, hvor jeg snart kjendte hver ting. Og fordi jeg færdedes ide samme gaterne altid og spiste paa de to-tre samme steder og kjøpte melk og the og brød og papir og pennesplitter og naaler og traad i de samme smaa forretninger bestandig, saa fik jeg efter haanden hjemmet mig i en liten krok av den store by, og der var stilt og fredelig og god ro til at arbeide. – Men jeg fik jo rigtignok set svært litet av det store Paris paa den maaten – der kunde godt gaa en uke eller mere, uten jeg kom over paa den anden side Seinen.

Men undertiden reiste jeg da ditover, og oppe paa Boulevard Montmartre i en butik, hvor alting kostet 45 eller 95 ct. eller 1,95 eller 2,95 o.s.v., fik jeg en dag øie paa en hel hylde fuld av nikkedukker. Jeg kjøpte selvfølgelig øieblikkelig en, og jeg viste den til isdronningen og fortalte det til madame Leon, næste gang jeg møtte hende. Og hun ærgret sig litt over at de hadde betalt saa meget for sin, da hun hørte, jeg hadde bare git en franc og femognitti, men hun syntes det var morro, at jeg hadde faat fat i en, sa hun. Jeg stillet min nikkedukke op paa kaminhylden foran speilet i mit værelse, og hele den første uken puffet jeg til hende hver morgen, naar jeg skulde [237] til at sætte op haaret mit; saa stod hun og nikket til mig, mens jeg flettet mig. Men derefter begyndte jeg jo litt at tape interessen for hende.

Leons nikkedukke den var blit slaat istykker, det fortalte madame mig en morgen, jeg traf hende. Gutten var saa glad i den, men han fik naturligvis ikke lov at ha den og leke med, de hadde stillet den op paa kaminhylden. Men en dag, mens madame var i butikken og Leon alene i stuen, saa hadde han krabbet op for at ta den ned. Og saa var altsaa ulykken hændt. – Men dengangen hadde nok monsieur Leon faat det han skulde ha ogsaa.

*

Og saa var det blit sidst i august, og jeg skulde snart reise hjem til Kristiania. En morgen jeg kom paa kafeen for at drikke kaffe, styrtet isdronningen bort til mig – det øverste bord var optat, saa jeg sat længer nede.

Aa frøken, vet De det – er det ikke trist – Houtins har mistet sin lille Leon.

Han hadde ligget en ukes tid av lungebetændelse og var død for tre dage siden. Isdronningen hadde hørt det kvelden før inde paa baren. Var det ikke sørgelig? De stakkars mennesker, de var saa ulykkelige.

*

Jeg blev svært bedrøvet – det var saa vondt at tænke paa den muntre, blide lille konen, som hadde mistet barnet sit. Jeg spekulerede paa at [238] spørre isdronningen efter adressen og naar begravelsen skulde være – kanske madame Leon vilde synes om at jeg sendte en krans. Men jeg visste ikke, hvordan de bruker i Paris ved saanne leiligheter, og jeg kom mig naturligvis ikke til at gjøre noget ved det.

*

En ukes tid efter saa jeg madame Leon paa gaten: Hun gik paa det andet fortaug – i en ny morgenkjole, sort og hvit rutet. Jeg sprang over til hende:

«Aa madame – ».

Hun tok den haand, jeg rakte frem:

«Aa goddag, frøken – De har hørt det – Ja. Det er saa trist.»

Hendes stemme var rolig og mild som altid. Men den glade klang var borte – saa borte at det var umulig at tænke sig, at den nogensinde hadde været der. Og mens jeg saa ned i hendes ansigt – hun var meget lavere end jeg – faldt det mig ind for første gang, at madame Leon var noksaa gammel. Og dog var hendes ansigt akkurat som ellers – bare at det vakre lys, som hadde ligget over de fyldige, ordinære træk, det var sluknet. Og saa, mens hun snakket med rolig stemme og rolig ansigtsuttryk, blev hendes øine fulde av taarer og de randt ustanselig ned over hendes kinder. Det var sletikke saan at hun brast igraat ved at tale om sin sorg – det var bare som hun var fylt av graat indvendig, og de stakkars trøtte øinene kunde ikke holde [239] taarerne tilbake. Mine egne øine blev taaket, mens jeg saa paa det.

Vi gik nedover gaten ifølge. Og mens hendes taarer strømmet som av en uuttømmelig kilde, snakket hun stilfærdig paa sin gamle elskværdige og forekommende maate om dit og dat. Hun hadde hørt av isdronningen, at jeg skulde reise hjem snart. Min mor levet jo? Saa blir Deres mor da glad, ikke sandt? Saa fortalte hun jevnt og rolig om Leons sykdom og død og begravelse. «Ja, det er trist – min gud, hvor det er trist,» sa hun.

*

Morgenen efter, da jeg kom bort for at drikke kaffe, skraadde madame Leon over gaten. Hun hadde gaat og ventet paa mig. Hun kom hen og satte sig ved bordet hos mig – «faar jeg lov –.»

«Jeg vilde saa gjerne faa be Dem om en tjeneste, frøken – De er saa venlig.» – Hun sat litt og saa paa sine hænder, som laa foran hende paa bordet. Noget forlegen og med mange omsvøp kom hun frem med det.

Det var om nikkedukken. Leon hadde jo været saa glad i den. Ja det hadde været hans største skat paa jorden. Men nu var den jo borte. De vilde saa gjerne hat en – det kunde været saa hyggelig at ha den staaende paa kaminen som et minde om Leon. Hun hadde været oppe paa Boulevard Montmartre igaar, men de var utsolgt paa dem – skulde ikke faa dem igjen [240] heller. – Om jeg syntes, det var underlig, hun bad om det – jeg maatte endelig si det, hvis jeg ikke vilde skille mig ved min –. Men hvis jeg ikke brød mig større om den – om jeg da vilde gjøre hende en stor tjeneste. Kunde hun faa lov – kunde hun faa kjøpe den av mig –.

«Aa madame – ja da. Men kan jeg ikke faa lov at gjøre Dem en foræring med den», hakket jeg saa godt jeg kunde.

Først vilde hun paa ingen maate ta imot det. Men jeg blev ved at forklare paa alt det fransk jeg kunde, at det vilde være en saan fornøielse for mig at faa gjøre hende en present med den.

«Aa mademoiselle, De er altfor snil –».

Tilslidst blev det da saan at jeg skulde komme bort til hende med dukken om eftermiddagen –.

*

Langt om længe fandt jeg butikken. I vinduet laa nogen skrivebøker og blyanter og der stod nogen kunstfærdige sammenlimede kopper og vaser.

Madame kom ut, da dørklokken ringte. Hun tok mig i haanden og viste mig omkring disken og ind i en liten mørk bakstue, hvor monsieur sat. De hadde netop spist; der stod tallerkener og glas paa bordet, som var dækket med voksduk. Jeg blev alene med manden en stund, mens madame tok ut av bordet. Og vi forsøkte at snakke sammen, men det gik daarlig – han var ikke pariser, kunde jeg høre, men brøt paa nogenslags dialekt. Jeg turde heller ikke rigtig se paa ham. Han hadde

[241]jo altid hat saan et rigtig almuesansigt med den stuegule huden stramt over de grove kindben og saa dette sparsomme sorte haaret, som var gredd bortover den blanke skallen. Men han hadde hat saan etpar freidige, glade øine – og nu var de sluknede fattigmandsøine. Ja, der var kommet et fattigmandspræg over Leons far – saa hele det lille bakværelset blev fuldt av kvælende, smittende fattigdomsluft. Og jeg blev ræd, jeg skulde komme til at graate, hvis jeg saa paa ham. Ja – og jeg blygdes ved at sitte der med min stakkars lille gave og ved alt jeg prøvet paa at si.

Da madame kom ind, stak jeg stiltiende pakken bort til hende. Men de kom hen og takket mig i haanden begge to. Saa tullet madame dukken ut av papirerne. Og hun ryddet en plads paa kaminhylden mellem uret og kandelabrene og stillet den der.

Saa sat vi alle tre og betragtet alvorlig den lille dukken, og hun vugget kroppen under de opløftede skjørter, som hun vilde danse, og nikket ned til os med det gaadefuldt spotske smil i sit lille dødningehvite pikeansigt.

«Ja», sa madame. «Hvor den er nydelig! Og hvor Leon var glad i den! Tænk at han krøp op for at leke med den, endda vi hadde forbudt ham at røre ved den, naar vi ikke var inde.» Hun smilte i sine taarer. «Leon som var saa lydig.»

Monsieur gik ut i butikken, og madame og jeg blev sittende ved det voksduksbetrukne bord [242] og stirre paa den lille bleke piken, som nikket og smilte ad os. Saa reiste hun sig, gik bort til kommoden i hjørnet og hentet en stor konvolut, som vistnok hadde ligget færdig der til mig:

«De er saa snil, mademoiselle – vil De ha dette?»

Det var et kabinetsfotografi av Leon – i sin fløielsbluse med den store hvite kraven.

Jeg takket for billedet og sa, det var nydelig – og saa likt.

«Ja vi synes det er godt. Det er det sidste. Vi har bestilt en forstørrelse til at henge paa væggen.» – Hun gik til kommoden igjen og hentet en æske. Det var alle fotografierne, hun hadde av barnet. Der var ordentlige fotografier av Leon som spædbarn og Leon som større i sin fineste pynt, og der var mørke øieblikksfotografier av Leon og hende selv og manden, tat paa utflugter og ved markedsfester i smaastederne langs Seinen. Imens fortalte moren – han hadde været saa sykelig som liten, men han hadde jo kommet sig saa svært efterhaanden – der var jo ikke blit spart noget heller da, naar det gjaldt ham. De hadde giftet sig noksaa sent og de hadde bare hat den ene. Saa hadde man jo tænkt, da kunde man gi sit barn en god opdragelse. De vilde latt ham studere – saan

forstand som Leon hadde, saa hadde han nok kunnet bli doktor eller advokat mindst, om han hadde faat leve – og et godt, kjærlig barn hadde han [243] alltid været. Og nu var han død – aa min gud ja, hvor det var trist. – Nu var hun jo ogsaa for gammel til at faa et nyt barn. – «Men – et andet barn – det hadde jo ikke været min lille Leon heller.»

– Mine egne taarer dryppet ned paa billederne av det fremmede barn. Da moren saa det, rørte hun let ved min haand. Og hendes ustanselig rindende taarer løp litt sterkere. Gjennem graaten, som blendet mine øine, skimtet jeg den lille hvite piken, der nikked og smilte spotsk til os to fremmede kvinder, som sat her og graat sammen.

– Monsieur kom tilbake med en flaske hvitvin og tre glas. Han stillet det paa bordets voksdug og skjænket. Vi sat litt og drak og sa ikke stort. Om en stund reiste jeg mig op og sa farvel. De fulgte mig begge to ut i butiksdøren og stod der og nikked, og jeg snudde mig av og til og nikked, til jeg var ute av gaten.

*

Jeg hadde lovet at sende dem et kort fra Norge, og det gjorde jeg, et med skidamer og ekstra snetunge trær paa. Men jeg vet ikke, om det er kommet frem, for jeg hadde glemt at spørre, hvordan de stavet navnet sit, og adressen hadde jeg ikke opskrevet, saa det blev saan noksaa paa slump. – Men fotografiet av Leon ligger etsteds i en av mine skuffer, og naar jeg rydder i dem, falder det undertiden [244] i hænderne paa mig. Og jeg ser litt paa det og husker paa den bleke, grinete lille gutten og paa hans forældres fattige, sluknede ansigter og paa den hvite nikkedukken med det besynderlige smil.

Noter

[n1.](#) Simonsen.] *rettet fra: Simonsen, (trykkfeil)*

[n2.](#) synes] *rettet fra: ynes (trykkfeil)*

[n3.](#) og] *rettet fra: og og (trykkfeil)*

[n4.](#) et] *rettet fra: at (trykkfeil)*

[n5.](#) da] *rettet fra: du (trykkfeil)*

Sigrid Undsets *Fattige skjæbner* er lastet ned gratis fra bokselskap.no